

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

ZGODOVINSKI SPOMIN VČERAJ IN DANES

V zgodovinskem dogajanju srečuje-
mo razne komponente, ki ga obeležujejo. Med temi je
gotovo tudi moralnost, ki obvezujoče zadeva tako posa-
meznika kot skupnost. Za svoja dejanja pa mora človek
tudi odgovarjati. Komu? Italijanski liberalni filozof Be-
nedetto Croce se v svojih spisih nekje sklicuje na znan
nemški *Die Weltgeschichte, das Weltgerichte* - svetovna
zgodovina, svetovna sodba (čeprav sam tega vedno ne
sprejema). Vseeno pa je tak podoben klic po svetovni
sodbi v svetovni zgodovini včasih vendarle aktualen.
Tudi v primeru, o katerem bo tu govor.

Podobne misli se nam lahko porodijo ob nešteti-
h dogodkih, ki so pretresali našo dobo. Tudi ob spominu
na zločine in preganjanja s strani vseh avtoritarnih re-
žimov, ki so po načelih neke ideologije zatirali svobodo
ljudi. Eni v imenu rase, poveljevanja lastnega naroda
in namišljene zgodovinske veličine, drugi spet v imenu
proletariata in njegove mednarodne enotnosti pod vod-
stvom ene velesile in enega vodnika. Spremljajo nas tudi
lahko, ko se občasno porajajo polemike in razprave o
določenih vojnih in povojnih tragičnih dogodkih. Eden
takih je primer fojbe, ki jim od časa do časa odmerjajo
pozornost krajevni in vsedržavni mediji. Novo debato
je sprožil nedavni izid knjige o tem tragičnem dogajanju
ob koncu zadnje vojne. Na predstavitvi v Trstu je tekla
beseda med različnimi diskutanti, kot je že sama knjiga
plod različnih zgodovinarjev. Tu je tudi prisoten glas
slovenske zgodovinarke, ki se uvršča v skupino razisko-
valcev problema fojbe. Paziti pa je treba, da se objektivna
resnica ne izprevrže v orodje za izkrivljanje zgodovine
same. Jasno je, da so bile fojbe zločinsko početje komu-
nistične diktature proti njenim nasprotnikom, ne samo
Italijanom, ampak tudi Slovincem samim. Italijanski
krajevni dnevni tisk pa je vseeno morda zlorabil stališča
prej omenjene zgodovinarke, po kateri naj bi fašistični
zločini ne opravičevali fojbe. Res je, toda hočeš nočeš so
jih vendarle povzročili...!

So morda italijanske oblasti kdaj izrazile uradno in
javno obsodbo nad krivicami, ki jih je fašizem prizadejal
Slovincem v Italiji v dobi dvajsetletne diktature? Ne bi
rekli. Prav je zato na nedavni spominski svečanosti v
tržaški Rižarni nabrežinska podžupanja pred vsemi iz-
nesla vprašanje in s tem spomnila na dolg italijanske
države do slovenske manjšine! Dolg, ki še obstaja in je
še bolj moralnega kot materialnega značaja, čeprav tudi
slednji veliko pomeni v sklopu manjšinskega obstoja
in gospodarsko-socialne ohranitve. Posamezni sicer od-
mevni nastopi v tem smislu s strani nekaterih predstavi-
nikov večinskega naroda (naj spomnimo le na pomem-
ben govor, ki ga je imel pred leti takratni goriški župan
Scarano v občinskem svetu ob komemoraciji Lojzeta
Bratuža) še ne morejo zadostiti vsemu temu, kar je drža-
va v imenu temne ideologije zakrivila proti Slovincem
(in takrat tudi Hrvatom) našega območja. / STRAN 7

ANDREJ BRATUŽ

OB PODPISU "USTANOVITVENEGA AKTA" NATO-RUSIJA

SPORAZUM SPREMINJA PODOBO EVROPE

DRAGO LEGIŠA

**S podpisom "usta-
novitvenega akta", ki
ureja prihodnje od-
nose med Severno-
atlantsko zvezo
(NATO) in Rusijo, sta
"Jalta in Potsdam od-
romala v arhive zgo-
dovine" in je "hladne
vojne zares konec".**

Tako je dejal nemški ob-
rambni minister Rühle, ko se
še ni posušilo črnilo sedem-
najstih podpisov v besedilu
omenjene listine, ki dejansko
spreminja dosedanje
podobo Evrope. Listino so v
torek, 27. maja, v Parizu
podpisali predsedniki 16
vlad ali držav, članic Severno-
atlantske zveze, in pred-
sednik Ruske federacije Bo-
ris Jelcin. Če so zmagovite
velesile tik pred koncem ali
ob koncu druge svetovne
vojne razdelile Evropo (in
ves svet) na dve interesni
sferi, o čemer je bil govor
najprej v Jalti in nato v Pots-
damu, se z "ustanovitvenim
aktom" dejansko odpravljajo
vzroki in razlogi za sam ob-
stoj območij, nad katerimi
ima ta ali ona velesila izklju-
čni gospodarski in politični
vpliv.

V prvem od štirih poglavij
ustanovitvenega akta podpi-
sniki namreč poudarjajo, da
bodo medsebojni odnosi tem-
eljili na načelih, kot so: "raz-
voj trdnega, trajnega in e-
nakopravnega partnerstva
pri krepitevi varnosti na evro-
atlantskem območju; vloga
demokracije, političnega
pluralizma, prava, spoštova-
nja človekovih pravic in tr-
žnega gospodarstva; odpo-
ved zatekanju k sili ali gro-

žnjam; spoštovanje suvere-
nosti, neodvisnosti in oze-
meljske celovitosti vseh dr-
žav ter njihove pravice, da
se same odločajo za način
zagotavljanja svoje varnosti".

V drugem poglavju je
predvidena ustanovitev stal-
nega sveta NATO-Rusija, ki
naj rešuje morebitna neso-

glasja. Svet bo imel tri po-
dročja dejavnosti: posvete,
priprave na skupne pobude
in sprejemanje odločitev, ki
morajo biti v skladu z listino
Združenih narodov in načeli
Organizacije za varnost in
sodelovanje v Evropi. Sled-
nja je tudi edina evropska
varnostna organizacija.

Tretje poglavje določa po-
dročja oziroma predmete
medsebojnih posvetov in
medsebojnega sodelovanja
(med drugim prihajajo v po-
štev jedrska varnost, prepre-
čevanje širjenja jedrskega,
biološkega in kemičnega o-
rožja ter boj proti terorizmu
in trgovini z mamili). V četr-
tem in zadnjem poglavju
podpisniki poudarjajo, da ni
"nobenega namena, načrta
ali razloga za nameščanje je-
drskega orožja na ozemlju
novih članic, niti potrebe po
spremembi jedrske politike
Severnoatlantskega zavezni-
štva."

Zanimivo in politično po-
membno je, da je Evropa v
torek, 27. maja, bila priča še
enemu vrhunskemu zaseda-
nju. V estonski prestolnici
Talinu so se zbrali predse-
dniki baltskih držav (Litve,
Latvije, Estonije), Poljske in
Ukrajine. Soglasno so pod-
prli pariško listino, ker krepi
medsebojno zaupanje, var-
nost in stabilnost v Evraziji.
Poudarili pa so, da mora biti
Severnoatlantska zveza od-
prta za vse države, ki bi se ji
rade pridružile.

Ruski predsednik je tudi
v Parizu ponovil, da je njego-
va država proti širitvi Atlan-
tske zveze na vzhodne in
srednjeevropske države, a je
hkrati povedal, da bo Rusija
odstranila jedrske konice z
vseh raket, ki so zdaj uperje-
ne proti Zahodu. V politič-
nem pogledu pa je po mne-
nju komentatorjev s podpi-
som listine še največ iztržil
sam Jelcin, ker si je zagoto-
vil: članstvo v klubu bogatih
in razvitih držav, prodor na
zahodni trg in velikanske
kredite, ki naj rešijo iz krize
rusko silno majavo gospo-
darstvo.

50-LETNICA MARSHALLOVEGA NAČRTA

GLOBLJI VZROKI IN POSLEDICE EVROPSKEGA OBNOVITVENEGA PROGRAMA (ERP)

Prav danes (5. junija) pote-
ka 50 let od slovitnega govora,
ki ga je imel na harvardski uni-
verzi tedanji ameriški zunanji
minister George Cutlett Mar-
shall. Predsednik Truman mu
je bil le nekaj mesecev prej za-
upal ministrstvo za zunanje
zadeve. S svojim britanskim
kolegom Bevinom se je kar 43

dni v Moskvi zaman trudil, da
bi prepričal Stalina, naj se pri-
druži zahodnim zaveznikom
pri gradnji miru v Evropi. V
Washington se je vrnil praznih
rok in svojemu predsedniku
dejal takole: "Stalin hoče osvo-
jiti vso Evropo in računa zlasti
na gospodarski kaos".

DL / STRAN 2

02 ZMAGA LEVICE V FRANCIJI

ČE BI BOG ODLOČIL, DA BOM V ŽIVLJE-
NJU SLUŽIL DENAR, NE BI POSTAL
VOJAK," JE REKEL POVELJNIK GLAVNEGA
STANA AMERIŠKE VOJSKE MED DRUGO
SVETOVNO VOJNO GEORGE CUTLETT
MARSHALL. LETA 1953 JE DOBIL NOBELOVO
NAGRADO ZA MIR; SPREJEL JE VISOKO
ČAST, A ODKLONIL DENARNO NAGRADO.

03 Drago Legiša / intervju MILAN GREGORIČ

04 KH ŠTIRJE NOVI MAŠNIKI NA GORIŠKEM

06 Vinko Beličič POT SLOVENCEV DO DANES

07 Aleksij Pregarc KOZERIJA NA TEMO: SAMO PAHOR

09 Ivan Žerjal LEVA SREDINA IN TRŽAŠKI SLOVENCİ 2.

10 Tereza Srebrnič IZ DOGAJANJA V PROJEKTU COMENIUS

11 Tatjana Gregorič NADARJENI, VZTRAJNI, DELAVNI...

12 Erik Dolhar POSVET O SLOVENŠČINI V NABORJETU

13 Marjan Drobež NA PRIMORSKEM TRETJA SLOV. UNIVERZA

15 ED KRAS GENERALI DRŽAVNI PODPRVAK

SVET OKROG NAS

S 1. STRANI

GLOBLJI VZROKI IN POSLEDICE EVROPSKEGA OBNOVITVENEGA PROGRAMA (ERP)

Ob tem grenkem prepričanju in glede na novo recesijo, ki je grozila ameriškem gospodarstvu zaradi pomanjkanja tujih trgovinskih partnerjev, je nastala zamisel, naj se v izkrevavele žile evropskega gospodarstva vbrizgne krepka doza ameriških dolarjev. V omenjenem govoru je 67-letni visoki častnik in zunanji minister med drugim dejal, da ameriška politika ni uperjena proti nobeni državi, ampak le proti lakoti, revščini, kaosu ... da se zavzema za takšne socialne razmere, ki naj omogočijo obstoj svobodnih institucij demokracije. Ko je v London prišla novica o Marshallovem govoru, je britanski zunanji minister Bevin vzkliznil: "Zdaj bomo zmagali tudi mir!"

Le nekaj mesecev kasneje se je začel uresničevati t.i. "Evropski obnovitveni načrt" (European Recovery Program ERP), po katerem so zahodno-evropske države (skupno 16) v dobrih štirih letih prejele od ZDA pomoč (v denarju, hrani, strojih itd.) za skupno vrednost 16 milijard dolarjev. To v današnji vrednosti znaša 160 tisoč milijard lir. ERP je v zgodovino prišel z nazivom "Marshallov načrt", kot se je imenoval njegov pobudnik (na sliki).

50. obletnico so slovesno obhajali 28. maja v Haagu. Ob ameriškem predsedniku Clintonu je bilo 36 predsednikov vlad in držav, članic Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi. Bill Clinton je pozval Evropsko zvezo, naj sprejme medse kandidatinje iz nekdanjih komunističnih držav, ZDA pa da odločno podpirajo združevalne procese v Evropi. Sode-

ZMAGA LEVICE V FRANCIJI

Tudi drugi krog francoskih volitev je potrdil zmago levice, ki je prizadela še drugi, zaporeden udarec predsedniku Chiracu. Ta je ostal brez besed, vendar je moral zaupati sestavo nove vlade zmagovalcu Jospinu, ki bo vanjo spravil gotovo tudi komuniste. Podobno kot v Italiji so ti bistveno potrebni koalicijski, toda v Parizu bodo neposredno vpleteni v upravljanje države. To jim bo naprtlo odgovornosti in tudi neko doslednost, čemur se je Bertinotti srečno izognil, kar mu daje možnost, da vlado izsiljuje in pogojuje. V Parizu tega ne bo, pač pa lahko pričakujemo zaplete na relaciji odnosov med levičarsko Jospinovo vlado in predsednikom Chiracom, ki bo prisiljen sodelovati z levico, a dolgo ne bo mogel preboleti volilnega poraza. Vsaj leto dni namreč ne bo mogel razpustiti parlamenta in bo moral v nujne kompromise, če bo hotel peljati naprej osnovne ideje evropske politike. Volitve je izsilil, da bi olajšal uresničevanje Evrope, toda volivci niso več prenašali konservativne vlade, ki je bila morda najmanj popularna v zadnjih desetletjih, in so Chiracovo obvestnost kaznovali. Francoski socialisti niso nad evropskim združevanjem posebno navdušeni, ker to nalaga vsem veliko žrtev, negotove sadove pa bo mogoče pobirati šele v prihodnosti. Kljub temu da v francoski politiki ni pričakovati prevelikih pretresov, saj se tudi Jospin zaveda, da ne more zakorakati nazaj, pa je evropske kroge zajel nemir in nekateri že napovedujejo, tudi zaradi nemških zapletov, enoletni odlog pri uresničevanju skupne valute.

Po Veliki Britaniji se je torej rožnato pobarvala tudi Francija in ta barva zdaj prevladuje na političnem zemljevidu Evrope. Vendar pa to ni več evropska levica, ker levih sil ne veže več skupna ideologija, politični programi ali svetovna velsila zunaj sistema. To so povsem avtonomne sile, ki zelo pragmatično iščejo konkretne rešitve svojih problemov zunaj togih ideoloških shem. Iskanje samostojnih poti, predvsem pa obvezno varčevanje, silijo vse te sile, da sprejemajo ukrepe proti dosedanji socialni politiki, kar v bistvu postavlja velik vprašaj na preteklo dosežke socialne države. To pa bo gotovo prizadelo najširše plasti prebivalstva.

In kje smo v zgodbi o Marshallovem načrtu Slovinci? se sprašuje Gorazd Bohte v ljubljanskem Delu. Takole še piše: "Kot del SFRJ smo ga zavrnili... Marshallov načrt je bil verjetno zadnja (ali sploh edina) priložnost za vzpostavitev demokratične Jugoslavije. Če bi slednja po informiraju sprejela ameriško pomoč, vzpostavila pluralistično demokracijo in uvedla tržno gospodarstvo, bi morda celo obstala in preživela".

Zgodovina pa se seveda ne dela s če!

POGLEDI ČLANOV KATOLIŠKE ZVEZE ITALIJANSKEGA TISKA

ČASNIKARSKA ZBORNICA: DA ALI NE?

15. junija bodo italijanski državljani z referendumom odločali tudi o usodi Časnikarske zbornice. V času, ko je velik govor o posameznih referendarnih vprašanjih, prihajajo na dan s svojimi mnenji tudi poklicni časnikarji.

25. maja je bilo v prenovljeni opatiji v kraju Abbazia di Rosazzo srečanje časnikarjev Katoliške zveze italijanskega tiska - UCSI. Tema srečanja je bila uglasena na bližnji referendum, na katerem se bodo morali italijanski državljani izreči o Časnikarski zbornici, ki jo hočejo predlagatelji referendumu odpraviti.

O tem je najprej spregovoril uveljavljeni italijanski časnikar Sergio Bossi, ki je bil med drugim direktor centra RAI v Turinu, delal za agencijo ANSA, za Avvenire, bil državni tajnik vsedržavne zveze tiska in je sedaj urednik škofijskega tednika Eco iz Bergamo. Povedal je, da je začel delati kot časnikar, ko Časnikarske zbornice v Italiji še ni bilo, da pa so se družbene razmere v tem času tudi precej spremenile, saj smo danes - kot je že splošno znano - naravnost bombardirani z informacijami, ki postajajo vse bolj svetovnega pomena in jih prejemamo po televizijskem zaslonu v stvarnem času. Rekel je, da se moramo danes naučiti "razmišljati na veliko", se pravi, da moramo imeti pred seboj celostno podobo informacije. Kot drugo pomembno stvar je navedel dejstvo, da se moramo danes zavedati, kako pomembno vlogo imajo slike-podobe, ki govorijo same zase in je zato večkrat vsak komentar časnikarja odveč.

Današnji časnikar mora biti izredno pripravljen, da

lahko neki dogodek komentira in daja o njem tudi sodbe, posebno če gre za video posnetke. Po Bossijevem mnenju se je danes kulturna raven ljudi precej zvišala in mora biti zato časnikar točen, izredno vester in pošten. Seveda se je predavatelj zaustavil tudi pri dejstvu, da danes kroji novice predvsem gospodarski trg, saj uspevajo le tisti, ki ponujajo in dajejo take novice, kakršne zahteva od njih bralec, gledalec, poslušalec.

"Danes ljudje kupujejo manj časnikov in jih tudi veliko manj berejo predvsem zato, ker se čutijo zelo informirane. Vprašanje pa je, če je to res tako," je povedal Sergio Bossi in dodal: "V prihodnosti bo naš časnikarski poklic postajal vedno bolj poklic, ki bo samo nudil usluge različnim porabnikom."

Bossi je razdelil današnje časnikarje na tiste, ki informirajo, in je mednje uvrstil predvsem televizijske časnikarje, in tiste, ki tudi formirajo. Med temi je dal prednost časnikarjem tiskane besede. Povedal je tudi, da je "trg informacij" v velikem razmahu, in obenem navedel, kako veliko je danes po vsebini različnih poročil o istem dogodku. Današnja družba je fragmentarna in ima zato tudi veliko potrebo po znatnem številu različnih informacij. Omenil je tudi premalo poznano naraščanje števila krajevnih in strogo specialističnih glasil, ki krijejo krajevne stvarnosti,

predvsem pa zaprte delovne in družbene sloje prebivalstva (glasila podjetij in tovarn, klubov, dobrodelnih organizacij, sindikalna glasila itd.).

Ko se je Sergio Bossi dotaknil problematike o Časnikarski zbornici, je dejal, da je bistveno vprašanje danes predvsem v tem, če so časnikarska moralna in etična načela danes še veljavna, ko pa vsi hodijo po njih; če je danes časnikar - član Časnikarske zbornice - le oseba, ki ima privilegije in nobenih obveznosti, ali je drugače. Izrazil je mnenje, da bi morali Časnikarsko zbornico temeljito prenoviti in ustvariti tako organizacijo, ki bi medse sprejela vse tiste, ki delajo na področju komunikacij. Sergio Bossi se je obregnil ob t.i. "korporativizem", ki nima danes nobenega smisla več, tudi pri časnikarjih ne. Povedal je nekaj misli o tem, kakšna bi morala biti nova zbornica, na koncu pa tudi lepo priznal, da v Italiji nihče ne ve, kakšna bi zares morala biti, da bi čimbolje odgovarjala potrebam, in da se o tem tudi zelo malo razmišlja.

Sledili sta razmišljanji mlade Natalie Cancian, ki je v Trstu prejela nagrado za mlade časnikarje Sergio Milic, in takoj nato pričevanje Clementa Moranda, urednika pri videmskem Messaggeru Venetu. Ta je odločno povedal, da takšna Časnikarska zbornica, kakršno poznamo, ne odgovarja današnjemu času.

JUP

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

ZNOTRAJ MANJŠINE PRESEČI NOTRANJE NAPETOSTI, VENDAR S ČISTIMI RAČUNI

Sploh ne čudi dejstvo, da je prišlo v zadnjem času znotraj manjšine do napetosti. Nedavne uspešne volitve so mimo, zaradi tega je logično, da se je pozornost ponovno obrnila v manjšino samo. Razčiščevanje odnosov med posameznimi manjšinskimi deli je še kako jasen dokaz, da z nikakršnimi uspehi na krajevnih ali celo vsedržavnih ravni ni mogoče nadomestiti ustrezne dobesečne organiziranosti manjšine. S tem pa smo že pri drugem razlogu, zakaj je prišlo v zadnjem času do razmeroma odločnega soočenja. Vsi narodnostni prostori, ki se po padcu berlinskega zidu niso uspeli celovito organizirati, so tako rekoč obsojeni na občasne notranje napetosti in obračune, kar pomeni njihovo nadaljnjo drobitev in slabitev, po drugi strani pa tudi demoralizacijo številnih posameznikov, ki si zavestno ali nezavedno želijo resnično skupnega življenja, vendar vanj zaradi odlašanja z odločilnimi dejanji vse manj verjamejo.

Drugo dejstvo je, da je za manjšino iskanje notranjih sovražnikov najbolj zmotno stališče, ki si ga je sploh mogoče misliti. Za nov čas je pravzaprav priporočljivo, da povsod in na vseh ravneh prenehamo z iskanjem sovražnikov, kar je bilo tako značilno za povojno obdobje. V kolikor torej vplivni del manjšine prične z napadi na drug del ali druge dele, smo priče največji možni stranpoti. Na ta način tudi postane jasno, da tisti del manjšine, ki doslej še ni sprejel zamisli celovite notranje organizira-

nosti, nadaljuje z vzdrževanjem prejšnjega časa in utegne omenjeni celoviti organiziranosti še naprej nasprotovati. Seveda je v tej točki možna sprememba stališča, čeprav je najugodnejši čas za sporazum minil vsaj pred tremi, če že ne štirimi ali petimi leti. Sedanja razčiščevanja znotraj manjšine, zaradi ideološkega preteklega obdobja še kako nujna, bi bila neprimerno tvornejša, ko ne bi bili razdrobljeni, skupaj le ob izrednih priložnostih, ki so premalo zavezujoče, ker so navadno kratkotrajne. Sploh bi morali naše sedanje in prihodnje življenje urejati brez želje po ohranitvi preseženih povojnih razmerij, zato bi veljalo smelo priti na dan s čistimi računi, ki seveda izključujejo nekdanjo večvrednost enih v odnosu na kakršno koli manjvrednost drugih. Navadno želijo tako imenovani večvrednostni deli, ki so imeli v ideološkem povojnem obdobju tudi znotraj drugih narodnostnih prostorov večje zasluge, ohraniti ugodnejši položaj in težko sprejemajo enakovrednost drugih delov narodnostnega prostora. Zato ne morejo ali nočejo nič vedeti o svoji odgovornosti za preteklost, pogostoma prihaja do nekakšne izgube spomina, ko se menda sploh ni vedelo, kako je družba v preteklosti delovala, vse to pa je prav gotovo popolno nasprotje čistih računov. Naj se zdi še tako neverjetno, ampak prav čisti računi so za celotno manjšino daleč najkoristnejši način medsebojnega pogovora, bati pa se je, da jim trenutna notranja razdrobljenost ne pusti do besede in veljave.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO
IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473

FAX 040 / 775419

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

LOGOTIP, KONCEPT: KREA DESIGN AGENCY S.R.L. / GORICA

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA IN SLOVENIJA 65.000,

INOZEMSTVO 90.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 120.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / MILAN GREGORIČ

SLOVENIJA BREZ MORJA NI DRŽAVA

DRAGO LEGIŠA

Pred dnevi so najprej v Trstu ter nato v Katoliški knjigarni v Gorici predstavili knjigo "Politični ciklon nad Istro", katere avtor je Milan Gregorič. Knjiga vzbuja pozornost široke slovenske in predvsem zamejske javnosti. Zato smo želeli globlje spoznati njenega avtorja in ga tudi naprosili za pogovor. Za odgovore smo mu še posebej hvaležni, ker jih je napisal, čeprav je te dni izgubil svojo ljubljeno mater. Tudi na tem mestu mu izrekamo globoko občuteno sožalje.

FOTO: BUBBACA

Najprej bi Vas prosili, da se sami predstavite našim bralcem.

Izhajam iz preproste istrske kmečke družine iz Dekanov pri Koprju, katere predniki so nam, otrokom v mračnih dneh fašističnega nasilja in potujčevanja z vsem žarom šepetaje pripovedovali o velikem času slovenske narodne prebujanja v Istri in s tem počasi in vztrajno sejali v naša otroška srca prve klice narodnostne samobiti. Svoje je prispeval še domači župnik, ki nas je ob veronauku skoraj konspirativno uvajal v osnove slovenščine. Globoko veren oče me je jeseni 1945. leta poslal kot desetletnega fantiča v Malo semenišče v Gorico v upanju, da bi lahko postal duhovnik. Po nekaj letih sem moral, mimo volje staršev, semenišče zapustiti, ker me duhovniški poklic ni prepričeval. Ta leta pa so pustila v meni močne sledove krščanskega etosa. Srednje šolo sem nato nadaljeval na nižji gimnaziji v Gorici in zaključil na klasični gimnaziji v Trstu. Tam smo odraščali ob profesorju Jožetu Peterlinu, ki nas je s svojo dolensko blagovščnostjo vpeljal v lepote slovenskega jezika, ter ob profesorju Otonu Muhru, ki nam je s svojo pokončno in roboto skladnostjo ter z ostrimi štajerskimi podatki skušal prek pouka grščine in latinščine čimbolj vcepljati v zavest zdravo življenjsko skepso ter obenem ravnati naše, tedaj še mladostno upogibljive duhovne hrbtenice. Sledila so leta Ekonomske fakultete v Ljubljani, kjer je poglobljen študij Marxovega socialnega nauka vplival name v toliko, da sem sprejel njegovo sporočilo o nedopustnosti izkoriščanja ljudi, kar me je tudi privedlo v partijo. Vendar sem v njej že zgodaj zaznal toliko gnoja, sprenevedanja in samovolje, da je postal konflikt neizbežen.

Kakšna je stopnja narodne zavesti in ozaveščenosti v Istri, in sicer na tistem njenem predelu, ki pripada Sloveniji?

V slovenskem predelu Istre je stav prebivalstva zelo pisan in atipičen za Slovenijo. Podažljive je pretežno naseljeno z avtohtonim slovenskim prebivalstvom, z dovolj razvi-

tim čutom za lastno narodnostno in državno pripadnost. V mestih pa so ob slovenskem življu, ki se je tja naselil iz vseh koncev Slovenije, tudi močne kolonije predvsem bosanskih Muslimanov, Hrvatov iz notranjosti Istre ter Srbov, Črnogorcev, kosovskih Albancev idr., ki gredo v par deset tisoč duš in predstavljajo tudi prek 30% mestnega prebivalstva. Tudi v mestih je slovenski življel ozaveščen, saj prevladujejo priseljenci iz Primorske, ki so prišli v Istro narodnostno povsem formirani. Ostali priseljenci iz drugih republik pa so večinoma sprejeli Slovenijo kot svojo novo državo, saj jim je dokaj velikodušno ponudila delo, kruh in streho nad glavo ter ob razpadu Jugoslavije tudi svoje državljanstvo. Hrvati in Muslimani so odkrito podprli nastanek slovenske države, slednji celo s prostovoljno ob desetdnevni vojni. Del srbskega življa je sicer poskušal prek zloglasne Mrojevičeve stranke pod taktirko Beograda malo ribariti v kalnem, vendar ni našel godnih tal in se je kmalu potuhnil. Ob siloviti in na tujih tleh zrastle in zrežirani kampanji za istrsko čezmejno regijo je sicer ta projekt naletel na zelo hrupno podporo tudi na Koprskem, zlasti po zaslugi bratov Juri, Primorskih novic in italijanskega programa TV K-C, vendar se je ta podpora ob rezultatih plebiscita in volilnem neuspehu slovenske podružnice Istrskega demokratskega zbora (IDZ) izkazala za napihnjen balon ter so se njeni zagovorniki kmalu začeli umikati nazaj, zlasti, ko je tudi Ljubljana malo zaropotala nad to prerunjeno in nezrelo regionalno in čezmejno zagnanostjo. Narodnostno je ožje obalno področje sicer še kar naprej pisano in raznoliko, vendar dela čas svoje, saj se potomci prišlekov, ki so se rodili že v Istri, počutijo v njej kot doma ter se z ostalimi svojimi mladostnimi vrstniki zlivajo v novo istrsko družbeno stvarnost, v kateri pač prevladujejo slovenski jezik in naši miselni vzorci.

Kakšno je stanje v tem pogledu v ostali Istri?

Glede sestava prebivalstva bi lahko oba dela Istre kar primerjali, saj je tudi hrvaški del doživel podobno usodo kot slovenski. Razlika je morda predvsem v tem, da je bilo v hrvaški Istri mešanje etnij mnogo bolj intenzivno ter je tam močno prisoten tudi pojav "istrstva" kot nadomestka za narodnostno pripadnost (okrog 20% deklariranih "Istranov" po popisu prebivalstva iz leta 1991) in to predvsem iz vrst ljudi, ki izhajajo iz mešanih zakonov, ter se iz obzira do staršev ali starih staršev ne želijo narodnostno opredeljevati. V Sloveniji je namreč ta pojav povsem obrobjen (kake 3%). Tudi hrvaška Istra se je plebiscitarno izrekla za novo hrvaško državo, vendar je polotok od vsiljeni umazani vojni

in njenih strahotnih posledicah zajela globoka gospodarska, socialna, politična in moralna kriza, ki jo je s "svetim hrvaštvom" nabit avtoritarni Tudjmanov režim z mnogimi svojimi postopki še zaostрил. In tako je hrvaška Istra, tudi pod udarom silovite italijanske medijske kampanje, za trenutek zanihala ter se začela predajati mamljivim glasovom nevarnih siren. Vendar se je ob pravem času prebudila tudi njena druga duša, tista namreč, ki je bila usodno zaznamovana z bridkimi izkušnjami fašizma ter nepopisnimi žrtvami antifašizma in je spet našla svoje ravnotežje. Tako mislim, da velika grožnja nad Istro mimo in da se bo življenje postopno vrnilo v svoje normalne kolesnice. Moramo pa računati, da bo Italija še naprej poskušala vzpostavljati svoj vpliv nad tem prostorom, čeprav ne več napol subverzivno kot doslej, pač pa v sprejemljivejši kapitalski, medijski idr. obliki.

Kaj bi povedali o skupnem življenju med Slovenci in Italijani na obali?

V zadnjih desetletjih je bila na narodnostno mešanem območju Slovenske Istre ustvarjena kar zgladna raven sožitja. Dvojezičnost, vidna in govorjena, je postajala vse bolj opazna značilnost tega predela Slovenije in strpnost si je nezadržno utirala pot med ljudi. V času slovenske politične pomladi smo skupaj ustanavljali celice civilne družbe (Skupino 88, Kulturni klub Istra) in tudi stranke. Na skoraj vseh teh srečanjih sta si oba jezika družno podajala roko, v glavnem brez prevajanja. Bili smo ponosni tako na župana Italijana kot tudi na lepo število italijanskih predstavnikov v slovenskem parlamentu. Politični pomladi pa sta sledili poletje in jesen s svojimi prvimi sadovi: demokratične volitve, plebiscit in proglašenje neodvisnosti Slovenije. In tedaj so nad oazo sožitja legle prve sence. Ustanovitev nove slovenske države so namreč vrhovi Unije sprejemali z velikimi zadržki, kar je nas, pripadnike večinskega naroda, močno osupnilo in prizadelo, tudi če upoštevamo, da je proces osamosvajanja spremljala močna nacionalna euforija, od katere si manjšina ni mogla obetati nič dobrega. Temu so se pridružile vse bolj glasne zahteve prebujene iredente in, končno, tudi neprijazna in kar že prozorno dvojnična uradna politika Italije, pospremljena s pritiski, ki so se jim občasno pridruževali tudi jastrebi iz vrst manjšine. Tako se je počasi vzbudil občutek ogroženosti tudi pri večinskem narodu ter je tako zajela medsebojne odnose določena zmrzal, ki jo občutimo še danes. Moramo pa pri tem priznati, da se kljub zaostrenim odnosom ni zgodil prav noben odmevnejši incident in da ni padla prav nobena pridobljena pravica, pri čemer bi lahko zaključili, da je naboj

sožitja sorazmerno dobro vzdržal naskok težkih časov.

Menite, da se spoštuje zakonska zaščita italijanske manjšine?

Spoštuje se in to v veliki meri. Tudi če se vidna dvojezičnost ne spoštuje dosledno, nam viden naših treh obalnih mest potrjuje, da je vanjo vloženi veliko naporov. In če stopimo potem še v naše javne ustanove (občino, banke, pošto, zdravstvene ustanove ipd.), bomo opazili ob dvojezičnih napisih še množico najrazličnejših dvojezičnih obrazcev, ki so ob vsakem trenutku na razpolago državljanom. V občinskih in državnih službah, ki delajo v stiku z ljudmi, je bilo po podatkih iz zadnjih let sistemiziranih veliko število delovnih mest z zahtevanim znanjem italijanščine (v Koprju okrog 134, v Izoli 64 in v Piranu 53), ki so bila tudi pretežno zasedena, in sicer v Koprju in Piranu 100%, v Izoli pa 88%. Tudi italijanske šole so v primeru osipa posebej zaščitene po določbah 17. člena zakona o vzgoji in varstvu otrok, in sicer tako, da se lahko odpovedo organizaciji pouka po razredih in oddelkih ter se odločajo za prožnejše oblike vzgojno izobraževalnega dela. In ni mi znano, da bi bil v zadnjih desetletjih ukinja en samcat razred, kar se pa naši manjšini v Italiji v zadnjem času neprestano dogaja. Kdor bi želel poznati celoto zaščitnih manjšinskih norm v Sloveniji in verodostojne podatke o njihovem (ne)doslednem izvajanju, ga opozarjam na moj esej, ki je bil na to temo objavljen v reviji Primorska srečanja št. 165/95 ter v reviji italijanske narodnostne skupnosti na Hrvaškem La Battana št. 115/95.

V katero smer bi se morala v prihodnosti razvijati Istra, in sicer v kulturnem, gospodarskem in družbenem pogledu?

Gospodarsko Istra sama po sebi ni neka zaokrožena celota, ampak gravitira k trem svojim naravnim središčem, in sicer Reki, Pulju in Trstu ter nazadnje še h gospodarsko zelo okrepljenemu Koprju. Te vezi se bodo s postopnim preseganjem meja še okrepile. To nakazuje, da bi se morale, v pogojih miru in vse tesnejšega medevropskega sodelovanja, ponovno vzpostaviti neke na-

ravno zaokrožene gospodarske celote-pokrajine, kot npr. reška, puljska, tržaško-koprška, goriška idr. To seveda odpira nove probleme in izzive, o katerih sploh še ne razmišljamo. Puljski in reški bazen sta oba kulturno orientirana v prevladujoče hrvaško čakavsko področje ter razen značilne prisotnosti italijanske manjšine ne bosta trčila v kake posebne probleme. Celotna severno-zahodna Istra, vključno s svojim slovenskim delom, pa bo v neprestanih interakcijah z močnim italijanskim delom tržaškega bazena, ki je povrh še pravo nacionalistično zakotje ter bo težil po prevladi v tem prostoru. Na nas bo, da se temu upremo ter izsilimo enakopravno partnerstvo, kar pa ne bo niti lahko niti uresničljivo v kratkem času.

Katera je po vašem specifična Istre, ki se najbolj razlikuje od ostalega slovenskega ozemlja?

Morda na prvem mestu mediteranski pečat, ki ji ga daje bližina morja, ki sega tudi še malo dlje na Kras, Vipavsko dolino, Brda in drugam. Pri tem pa ne mislim samo na kake naravne, prostorske in urbanistične danosti Mediterana, ampak tudi na miselnost in nprav ljudi, ki jo zaznamujejo večja odprtost, radoživost in tudi strpnost do soljudi drugačnega porekla, s čimer je v Istri povezana tudi večja jezikovna toleranca. V Istri gledamo drugače tudi na istrsko diasporo, saj vidimo v njej predvsem naše znanke, prijatelje in sorodnike ter se ne bojimo njihovega vračanja. Saj se končno del njih tako in tako že desetletja vrača v svoje kraje, kjer obnavljajo domove, obdelujejo polja ipd. Zavedamo se, da obstaja tudi nevarno in trdo nacionalistično jedro te diaspore, ki pa se niti ne vrača ter se tudi ni v stanju več vračati, ker "njihove" Istre ni več. V slovensko in hrvaško govorečo Istro se namreč niso sposobni vživeti, kot tudi niso pripravljeni z nami deliti prav nobene oblasti. Istrani in tudi Primorci nasploh se tudi bistveno bolj zavedamo geografskega pomena tega koščka slovenske zemlje ter smo rabili veliko časa in truda, da to zabijemo v glavo celinski Sloveniji. Brez Kopra Slovenija sploh ni država. In prav Koprju bi morala pripasti v bodoče vloga lokomotive slovenskega razvoja. Mi ob dveh mejah težimo tudi k dobri in stvarnim odnosom s sosedi ter nas moti sleherno dejanje, ki te odnose kali.

Že od rojstva Novega glasa ste naš sodelavec. Kaj bi rekli našim bralcem in tudi uredništvu?

Da mi vaš list deluje resnobno, da je zasidran v sistem vrednot, ki tudi meni nekaj pomenijo in da je bil do mene in mojih prispevkov vedno skrajno korekten. Čutim tudi, da opravlja v slovenskem zamejskem prostoru pomembno funkcijo ter da se zadnje čase kar lepo prebija tudi k nam čez mejo ter tako pomaga soustvarjati in ponovno vzpostavljati našo širšo primorsko skupnost, kar je lahko zelo blagodejno, predvsem za zamejce, ki se ob tem počutijo močnejše in varnejše. Prav iz srca se zahvaljujem vsem bralcem Novega glasa za prijazne besede, ki so mi jih izrekli ob predstavitvi knjige ali ob kaki drugi priložnosti na račun mojih tekstov, ker me to opogumlja ter obenem notranje zavezuje, da bom tudi v bodoče skušal prispevati svoj delež k varovanju in utrjevanju slovenstva na teh naših skupnih primorskih tleh.

3

ČETREK
5. JUNIJA
1997

K R A T K I

SLOVENSKI DRŽAVNI poslanec Marjan Schiffrer je bil izvoljen za predsednika Komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu. Pred izvolitvijo za poslanca Državnega zbora je Marjan Schiffrer živel v Argentini in bil zelo aktiven v organizacijah tamkajšnjih slovenskih izseljencev. Nekaj let po drugi svetovni vojni pa je bil šolnik na Tržaškem in torej dobro pozna tudi naše razmere. Za izvolitev mu iskreno čestitamo in mu želimo mnogo uspeha pri opravljanju nove, odgovorne naloge.

ITALIJANSKI DNEVNI tisk iz naše dežele je s poudarkom poročal, da se bosta morala zagovarjati pred sodiščem znana beneškoslavska duhovnika msgr. Marino Qualizza in g. Božo Zuanella. Neki bivši visoki častnik italijanske vojske in pripadnik nekdanje tajne organizacije *Gladio* ju je prijavil sodišču zaradi obrekovanja. Pri tem se sklicuje na knjigo *Gli anni bui della Slavia*, ki je izšla pred kratkim in ki obravnava delovanje omenjene tajne vojaške organizacije v povojnem obdobju v Benečiji.

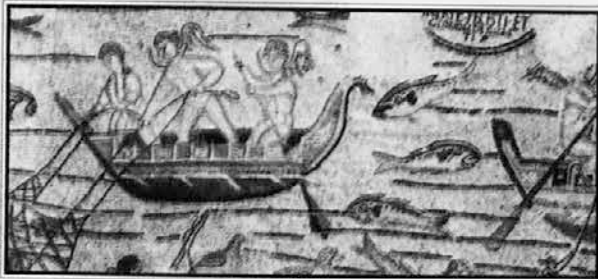

RAST V VERI

DUHOVNA PRIPRAVA
NA JUBILEJNO LETO 2000

VODIČ: EVANGELIST MARKO
DOPISNIK: ZVONE ŠTRUBELJ

OGLEJSKI MOZAIK

Z JEZUSOM NA OBALI (MR 1, 14 - 3, 7) (2)

Marko v prvem delu evangelija predstavi najprej Jezusa, ki na obali Tiberijskega morja (Galilejskega ali Genezareškega jezera) kliče, in prve učence, ki odgovorijo na njegov klic. Jezusovo pot po obali si lahko predstavljamo kot dve sliki, ki jih avtor evangelija hoče postaviti pred nas. Spremljali naj bi nas vsakokrat, ko izgovorimo ime Jezus iz Nazareta, zlasti pa takrat, ko rečemo, da smo njegovi učenci. Za vedno naj bi ostali v našem spominu.

Prva slika: *Kdo je ta, ki kliče?* (Mr 1, 14 - 2, 12)

Marko nam tu spregovori o treh osnovnih potezah osebnosti Jezusa iz Nazareta, po katerih se razlikuje od ljudi z istim poklicem: rabijev, potujočih učiteljev in pismoukov.

Jezus ne govori tako kot pismouki. "Strmeli so nad njegovim naukom, kajti učil jih je kakor nekdo, ki ima oblast, in ne kakor pismouki" (1, 22). Čeprav Jezus govori zelo enostavno, pove bistveno in, kar reče, gre naravnost do srca. To poslušalce privlači. Njegov slovar so dogodki iz preprostega vsakdanjega življenja. Ne razvija visokih teorij, bere iz življenja.

Jezus, ki kliče, je poln dobrote; ne more videti nekoga, ki trpi, zato ozdravlja in izganja zle duhove. O tem nam nazorno spregovori očiščenje gobavca (prim. 1, 40 - 45). Če je bil kdo iz družbe izključen, je bil to gobavec. Marko nam s pripovedjo o ozdravljenju gobavca hoče reči: če je bil Jezus pripravljen stopiti v stik z gobavcem, kdo od nas ne bi mogel priti v osebni stik z njim? Jezus v svoji dobroti nikogar ne izključuje. Tudi kadar smo polni demonov, nečistih duhov, kar je za evangelista Marka sinonim za destruktivne sile zla in greha, nas Jezus nikoli ne prezre. Želi nas osvoboditi in rešiti, saj ne more videti, da fizično ali duševno trpimo.

Jezus odpušča grehe in v vsakem človeku vidi najprej otroka.

Ko ozdravi hromega, mu odpusti grehe: "Otrok, odpuščeni so ti grehi" (2, 5). Samo Bog lahko odpušča. Ljudje na zemlji tega ne morejo; lahko si odpuščajo med seboj, vendar si popolnega očiščenja ne morejo dati, ker je dar, ki prihaja od Boga. Sin človekov, ki je na zemlji - s tem imenom se Jezus predstavi pismoukom - ima pravico odpuščati grehe. Ko to dela, je Bog z njim.

Jezus ob ozdravljenju hromega vpraša navzoče: "Kaj je lažje: reči hromemu: 'Odpuščeni so ti grehi' ali reči: 'Vstani, vzemi posteljo in hodi'? Ampak da boste vedeli, da ima Sin človekov oblast na zemlji odpuščati grehe, je rekel hromemu: 'Pravim Ti: Vstani, vzemi svojo posteljo in pojdi domov'" (2, 9 - 11). Ali ni zanimivo, da je po dva tisoč letih še vedno isto; lažje je ozdravljati kot pa odpuščati? Z bliskovitim napredkom medicine je danes mogoče marsikoga ozdraviti, mu podaljšati življenje ali ga rešiti pred smrtonosno boleznijo. Kako težje pa je iz srca odpuščati, premagati sovraštvo, agresijo, negativne sile zla in greha!

Evangelist Marko nam zato v poročilu o ozdravljenju hromega sporoča, da v Jezusu deluje božja ljubezen, ki odpušča. Zdaj si vsakdo lahko reče: tudi če sem storil ne vem kaj hudega, ni več razloga, da bi bil daleč od Boga. Jezus vidi v meni "otroka", vrednega božje ljubezni in božjega dostojanstva.

V treh omenjenih potezah se Jezus radikalno razlikuje od ljudi z istim poklicem, učiteljev, duhovnikov in pismoukov. Marko to krepko podčrta z izjavo: "Kaj takega še nikoli nismo videli" (2, 12) in "Vsi so se tako začudili, da so razpravljali med seboj: Kaj je to? Nov nauk z oblasti!" (9, 27).

SVETI OČE NA POLJSKEM

Papež Janez Pavel II. je te dni na enajstdnevem pastoralnem obisku v svoji domovini, na Poljskem. Poročevalci, ki mu sledijo, pravijo, da za sv. očeta to ni nikakršno nostalgčno vračanje v deželo svojih prednikov, saj je v dežju in mrazu že imel več odmevnih nastopov. Papež ni čakal izidov francoskih volitev, da bi povedal nekaj krepkih na račun socialnega nelagodja in krivic v Evropi. Že več let nastopa in naravnost vpije proti krivičnemu liberalizmu za vsako ceno, ki ne upošteva človeškega dostojanstva in niti ne socialnih pravic za vsakega člana naše družbe.

Prav papež, on, ki se je najbolj boril proti enoumnemu komunizmu, je dejal, da je v Marxovem nauku veliko "semen resnice". Tretji dan pastoralnega obiska na Poljskem je spet potegnil na dan socialno plat evangelija, saj se je zavzel za brezposelne in bil odločno proti socialni diskriminaciji. "Ko je delavec obravnavan samo kot instrument proizvodnje, to povzroči, da je človek razvrednoten in je razžaljeno njegovo osebno dostojanstvo... To je v bistvu izkoriščanje. Največkrat se to kaže tako, da delavcu ne dajo nobene pravice, ampak ta živi v nenehnem strahu, da izgubi delovno mesto, delo, nima nobene gotovosti in tako izgubi tudi vsako svobodo odločanja," je dejal sveti oče pred dvesto tisoč verniki med mašo v Legnici.

Seveda se je sveti oče obrežnil tudi ob čisto konkretne zadeve, ko je kritiziral nepravilna delavska zavarovanja in podobno. Več prihodnjič.

ŠTIRJE NOVI MAŠNIKI

V nedeljo, 8. junija, bo goriški nadškof Bommarco posvetil v oglejski baziliki štiri nove mašnike, ki bodo služili vernikom goriške nadškofije.

Štirje novomašniki, vsi italijanskega rodu, so:

Claudio Cidin se je selil z družino po raznih krajih bližnje Furlanije tudi kot pek. Potem je stopil v semenišče in študiral šest let.

ČEŠČENJE SRCA JEZUSOVEGA POMEMBNO ZA NAŠ ČAS

Češčenje Srca Jezusovega je pomembno še posebej zato, ker nam že samo po sebi živo kliče v spomin dve stvari, ki sta nam danes gotovo živo potrebni: 1. prvenstvo ljubezni v nasprotju z duhom oholega, pretiranega razumarstva, sebičnosti uživanja in pohlepa po bogastvu; 2. prvenstvo prisrčnega notranjega življenja v nasprotju z golim formalizmom, ki se rad prikraje npr. tudi v obhajanje liturgije in v apostolsko dejavnost, ki zaradi pomanjkanja pravega duha sploh neha biti resnično apostolska. Dalje to češčenje vzbuja in ohranja v kristjanih dvoje važnih razpoloženj, ki ju danes posebno primanjkuje: 1. trdno zaupanje v zveličavno Božjo voljo in v ljubeče vodstvo Božje previdnosti tudi sredi najbolj črne noči, ki okoli nas in tudi v nas samih kdaj nastane ob pogubni malodušnosti in obupanosti nad vrednostjo in smislom življenja; 2. duh radovoljne spokornosti in močnega zadoščevanja za svoje

lastne slabosti in za grehe drugih, duha tiste spokornosti, ki nam daje dragoceno notranjo svobodo v odnosu do dobrin in ljudi v okolju, v katerem živimo.

Danes mnogi ugotavljajo, da se je močno izgubil čut za Boga in njegovo svetost. Z druge strani pa se današnji človek mnogokrat čuti kakor brez moči nasproti temnim silam, ki prodirajo iz okolja ali iz globin lastne podzavesti, in se jim brez odpora fatalistično vdaja, češ da je tak odpor nekaj popolnoma brezupnega. Kdor se ozre v Srce prebodenega učlovečenega Boga, prebodenega zaradi naših grehov, bo čutil, da greh ni malenkost, marveč strahotna realnost, in da je treba krščansko življenje jemati z vso resnostjo in odgovornostjo zase in za druge.

(LETO SVETNIKOV II.)

Paolo Nutarelli je leta 1990 dosegel učiteljsko maturu v Gorici, nato stopil v bogoslovje.

Stefano Goia ima tudi svojo pot do posvečenja. Iz župnije sv. Franciška v Sesslanu je končal tehnično trgovsko srednjo šolo in postal knjigovodja. Nato se je vpisal na filozofsko fakulteto na tržaški univerzi. 1991. leta je vstopil v bogoslovje in bo po šestih letih priprave posvečen.

Zadnji med štirimi je Furio Pasqualis iz Gradeža. Rodil se je leta 1929. Najprej se je posvetil glasbi in postal profesor petja. Od 1970 do 1995 je učil na konservatoriju "Dall'Abaco". Leta 1993 je prosil za vstop v bogoslovje. Kot diakon že pomaga v goriški stolnici in bo po posvečenju ostal v pomoč župniku g. Sergiu Ambrosiju. Vsako nedeljo pri slovenski maši ob 7. uri obhaja vernike. Upajmo, da nam bo še naprej v pomoč.

Pred zadnjo vojno so novomašniki rastle in se vzgajali v malem semenišču in potem v bogoslovju. Sedaj pa se pogosto dogaja, da zorijo duhovniški poklici v javnih šolah in se fantje šele pozneje odločijo za bogoslovje. Upajmo, da bo tudi med nami tako in bo Sv. Duh poklical slovenske fante za mašništvo, dekleta pa za redovnice. Moliti je treba in skrbeti za verne družine, ker so te prvi vrt tudi za poklice.

KH

MOZAIKE BODO REŠILI STEKLENI MOSTIČI!

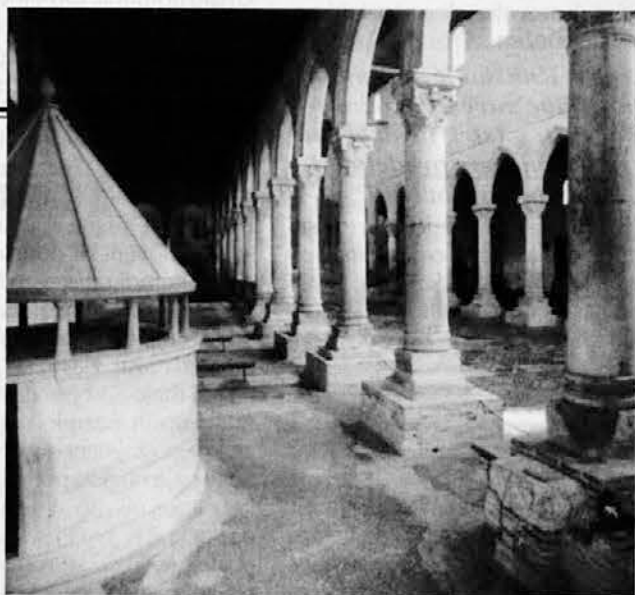
Oglejska bazilika bo konec leta bogatejša za zares prijetno novost, ki se je bodo veselili predvsem njeni obiskovalci.

Ob prisotnosti goriškega nadškofa Bommarca so v petek, 30. maja, v baziliki predstavili posebne mostičke iz stekla in nerjavečega jekla, s katerih si bo lahko obiskovalec lepše in temeljiteje ogledoval slavne oglejske mozaike, ki privabljajo vsako leto v to starodavno cerkev nad 150 tisoč turistov, če običajnih krajevnih vernikov in romarjev niti ne štejemo zraven.

Arhitekt Gino Pavan, ki je tudi aktiven član Društva za ohranitev oglejske bazilike - društva, ki letos praznuje častiljivih 90 let - je številnim prisotnim prikazal načrt in tudi vzorec, to je nekaj metrov mostička, po katerem se bodo obiskovalci sprehajali, ne da bi poškodovali dragocenih mozaikov. Dejal je, da je ohraniti vsekakor boljše, kot pa restavrirati, in tega načela slavnega italijanskega restavradorja iz prejšnjega stoletja Camilla Boita so se pri načrtovanju posebnih mostov za oglejsko baziliko tudi držali. Seveda so se zavedali tudi dejstva, da je lahko vsaka moderna stvar v oglejski

baziliki tujek, ki bimogel motiti harmonijo in skladnost stare stavbe, a so tudi poskrbeli, da bo moderna altana - sprehajalni most zares nevsiljivo potisnjen pod stebre in ob obeh ladjah v višini naravnega vhoda v baziliko.

Še pred tremi leti bi si ne mogli zamisliti tako izvrstno tehnološko urejenega sprehajališča, saj so šele tedaj izumili tako steklo, kakršno bodo uporabili v oglejski baziliki. V bistvu gre za površino 250 kvadratnih metrov sprehajališča - mostičev. Na ta način bo poskrbljeno tudi za mozaike, s katerih bodo odstranili vse preproge in si jih bomo tako lahko mirno ogledovali z viška. Steklo, ki ga je prispevala tovarna Saint Gobain, je vrhunski tehnološki dosežek, saj je bolj prozorno kot pa običajna stekla in hkrati izredno odporno. Tla mostička so iz treh plasti stekla, od katerih sta dve debeli po 36 mm in izredno odporni, na vrhu pa je šest milimetrov debela steklena plast, ki jo lahko po obrabi zamenjamo. Kvadratni meter stekla

Notranjost oglejske bazilike

lahko prenaša prek petsto kilogramov teže, medtem ko zdrži ograja tristo kilogramov teže, tako da se bo na teh mostičih lahko nagnetlo veliko ljudi tudi med verskimi obredi in svetimi mašami in ni bojazni, da bi se struktura iz stekla in jekla podrla. Celotna struktura sloni na nosilcih iz nerjavečega jekla, ki so izredno plemenito obdelani in zato delujejo nevsiljivo.

Na predstavitvi podviga so tudi povedali, da so imeli velike težave predvsem z nekaterimi, ki so nasprotovali takemu reševanju težav z mozaiki, češ da bo celotna struktura razglednega mostička delovala skrajno moteče. Vendar je prevladalo mnenje, da sekondno odpravijo preproge, ki prekrivajo mozaike. Novo mostičke bo namreč omogoči-

lo, da bo na ogled celotna površina mozaikov, teh pa je v oglejski cerkvi nad 760 kvadratnih metrov.

Sedaj čakajo še na "nulla osta" - dovoljenje dveh vladnih komisarjev iz Rima, kar pa ne bi smelo povzročati težav, saj bo oglejska rešitev gotovo tudi v zglede drugim cerkvam s podobnimi potrebami. Celotna steklena struktura v Ogleju bo stala milijardo in sto milijonov lir, dograjena pa naj bi bila do novembra meseca, ko naj bi jo svečano predali namenu. 450 milijonov lir je za načrt namenila dežela F-Jk, 100 milijonov Evropska unija, nekaj bo dalo Društvo za ohranitev oglejske bazilike, delež pa pričakujejo tudi od davka Osem od tisoč za katoliško Cerkev in od drugih virov.

JUP

ZA UREJANJE ODNOSOV Z DRŽAVO

SLOVENSKA CERKEV RAZPUSTILA SVOJ DEL KROVNE KOMISIJE

Krovne komisije za urejanje odnosov med rimskokatoliško Cerkvijo in slovensko državo sedaj tudi formalno oz. pravno ni več. Slovenska škofovska konferenca je namreč na svojem zadnjem zasedanju cerkveni del omenjene komisije, ki ga je vodil škof Alojz Uran, razpustila. Vladnemu delu komisije - le-ta se je zadnjič sestala marca lani - pa se je iztekel mandat. Krovna komisija je bila povsem neučinkovita ter se je omejila zgolj na razpravljanje o raznih vidikih odnosov med državo in Cerkvijo. Ob taki pasivnosti Krovne komisije pa je vlada oz. oblast sprejemala ukrepe, pri katerih bi bilo nujno tudi sodelovanje oz. mnenje Cerkve. V Sloveniji se je npr. razvila ostra kampanja proti vračanju gozdov in drugih nepremičnin Cerkvi, čeprav so ji bile slednje nasilno odvzete. Medtem ko so v komisiji razpravljali o šolstvu, je Državni zbor sprejel nove zakone o šolstvu, ki so bili v popolnem nasprotju s stališči, ki so jih predstavniki Cerkve izražali in utemeljevali na sejah Krovne komisije.

Ljubljanski nadškof in slovenski metropolit dr. Franc Rode je v izjavi za Radio Vatikan dejal, da je bil cerkveni del Krovne komisije razpuščen zato, ker iz pogovorov ni bilo nobenega sadu, saj je po pojmovanju in tolmačenjih vlade omenjena komisija imela zgolj status in značaj posvetovalnega organa. Spričo takih pojmovanj, je opozoril dr. Rode, komisija ni mogla doseči česa bistvenega. Ljubljanski nadškof je v omenjenem pogovoru poudaril, da so vsi vidni slovenski politiki, ki jih je po nastopu svoje službe obiskal - od predsednika države Milana Kučana, do premiera

Janeza Drnovška in predsednika Državnega zbora Janeza Podobnika - izrazili pripravljenost za začetek pogajanj o reševanju odnosov med Cerkvijo in državo. Zato dr. Franc Rode upa, da bodo vprašanja, ki zadevajo omenjene odnose, kmalu vendarle začeli resno reševati.

M.

CERKEV ZA POMIRITEV V SREMU

V Osijeku so se srečali zastopniki katoliške in pravoslavne Cerkve. Do srečanja je prišlo na pobudo generala Kleina, ki predstavlja Evropsko zvezo v Sremu in Vojvodini. Na srečanju so se sestali predstavniki obeh Cerkev, da bi se pomenili o postopku vračanja dušnih pastirjev in tudi beguncev v teh krajih, ki so se vrnili pod oblast hrvaške države. Župnik Varžič, dekan v Baranju, je pozdravil: "Vojna nas je, na žalost, oddaljila. Na nas je, da iščemo možnosti za zблиžanje in da živimo v miru."

V prijateljskem vzdušju so se potem pomenili, kako naj se vrnejo srbski popi za svoje srbske vernike, katoliški duhovniki pa za svoje hrvaške. Pomenili so se tudi o popravilu razrušenih cerkva in verskih objektov.

Tako katoliška in pravoslavna Cerkev se hočeta truditi za mirno sožitje obeh narodnosti v teh krajih. S strani Cerkve obstaja dobra volja; kaj bodo rekli politiki, je drugo vprašanje.

PRISPEVEK SLOVENSkih UMETNIKOV K OBNOVI RENESANČNE EDIKULE V PIRANU

MARIJA PRIMC

Na osnovi prvotne ideje, porojene v piranskem minoritskem samostanu, da bi piranski umetniki pomagali pri obnovi Carpacciove renesančne edikule (galerije) v cerkvi sv. Frančiška v Piranu (k ideji je pripomogla akademska slikarka in restavratorka Mira Ličen Krmpotič, ki pozna umetniške kroge) in kasneje razširjene ideje, so slovenski umetniki do lanskega Božiča v ta namen darovali okoli 80 umetniških del. Od teh so jih skoraj polovico prodali na zaključni licitaciji januarske prodajne razstave. Druga polovica umetniških del (na sliki), ki so ostala, in novoprispele umetniške slike pa so bile do nedavnega postavljene na ogled in ponudbo v delno prenovljeni minoritski samostanski pinakoteki v Piranu.

Obnova piranske renesančne edikule, ki je bila posvečena leta 1318, je povezana z vrnitvijo znamenite slike Vittoria Carpaccia *Marija z otrokom in svetniki* iz leta 1518. Sliko so na začetku druge

svetovne vojne iz varnostnih razlogov prenesli iz Pirana v samostan v Padovo. Preden bodo sliko dobili nazaj, morajo končati obnovo renesančne edikule, ki so se je lotili lansko jesen. Doslej so opravili veliko restavratorskih del, ki potekajo pod nadzorstvom Medobčinskega zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Piran. Veliko dela, kar zadeva slikarje in ornamentiko, je opravila akademska slikarka in restavratorka Mira Ličen Krmpotič. Restavriranje kamnitih delov pa poteka pod vodstvom akademskega kiparja in restavratorja specialista Viktorja Gojkoviča.

Po predračunu naj bi stala izvedba načrta preko šest milijonov tolarjev, vendar bo končna vsota veliko večja, ker so se pojavila nekatera nepredvidena dela, kot so obnova ostrešja, ki je bila nujna zaradi zatekanja in zamakanja mavčnega ostenja kupole. Sedaj so že obnovili ostrešje, dve kupoli in zunanjo fasado stranske ladje. Kot predvidevajo, bodo do letošnjega junija ali julija restavratorska in druga obnovitvena dela zaključena. Pri omenjeni obnovi, kjer so z deli na pol poti, se otepajo s finančnimi problemi tega načrta, saj mora samostan kriti račune z začasnimi finančnimi prilivi in seveda z denarjem, zbranim od prodaje slik. Kot je povedal gvardijan piranskega minoritskega samostana p. Janez Šamperl, naj bi finančna sredstva prišla od Ministrstva za kulturo Republike Slovenije, in upajo tudi v pomoč občine Piran.

Naj še povemo, da je obnova edikule ena od smeri obnove samostana sv. Frančiška v Piranu, ki je s končno odločbo o denacionalizaciji (izdalo jo je lani slovensko ministrstvo za kulturo) spet last manjših bratov minoritov. Druga smer je revitalizacija samostana, ki se nanaša na obnovo enega od samostanskih traktov, kjer je že nameščena stara samostanska knjižnica, ki je tako rešena propada. Upajo, da bo še letos nared samostanska pinakoteka, kjer bodo shranjene in postavljene na ogled umetnine, ki jih samostan premore.

JUP

BESEDA ŽIVLJENJA

10. NAVADNA NEDELJA

SILVESTER ČUK

Dar svobode in dolžnost odgovornosti

Francoski pisatelj Michel Quoist v svojem razmišljanju o osmi postaji križevega pota, ko s križem obloženi Gospod žalujočim ženam pravi: "Hčere jeruzalemske, ne jokajte nad menoj, temveč jokajte nad seboj in nad svojimi otroki!" molivcu polaga v usta te besede: "Tako rad tožim nad grehi drugih, to je lažje. Na to se dobro spoznam; pred mojim sodnim stolom se vsak dan zvrsti ves svet. Odkril sem jih, krivce; politika, gospodarstvo, umazana stanovanja, alkohol, kino, delo, ljudje, ki ničesar ne delajo, župniki, ki ničesar ne razumejo, kristjani in še drugi, Gospod, še veliko drugih! V splošnem skoraj vsi razen mene."

To odkrivanje krivde na drugih je že prastara zadeva. Povezana je z izvirnim grehom ob zori človeške zgodovine, ki ga pisatelj Alojz Rebula imenuje "padec, zaznan od vseh potresomerov". Na prvih straneh Svetega pisma beremo, da je Bog ob koncu svojih "delovnih dni" ustvaril bitje "po svoji podobi" - človeka. Ta podobnost Bogu je bila predvsem človekova svoboda, da se odloča za dobro ali slabo. Stvarnik mu je dal nekatere omejitve, ki naj bi jih upošteval, da se ohrani prijateljstvo med Bogom in človekom. Človek je te meje prestopil in Bog ga je "poklical na odgovornost". Najprej je človek zaslišal božji glas v svoji notranjosti - glas vesti, ki mu je jasno povedal, da je ravnal napačno. Potem pa se je moral pred Bogom zagovarjati kot pred sodiščem. V tem zagovoru je Adam krivdo za prestopke zvalil na ženo, ki mu jo je bil Bog dal za družico, ta pa se je izgovarjala na kačo-satana. Bog je kaznoval vse tri, vendar pa je svojo pravično kazen ublažil z napovedjo odrešenika. "Kakšen greh je to bil, o tem je komaj mogoče dvomiti," piše Alojz Rebula. "Isti greh, s katerim se je že prej poskušil čisti duh, Lucifer. Greh, v katerem se bo do konca dni poskušal človek. Greh sam na sebi. To pa je en sam: Bog bom jaz. Poskus vreči iz središča biti Boga in ustoličiti namesto njega svoj jaz."

Nemalokrat slišimo očitek, zakaj Bog dopušča toliko hudega na tem našem svetu. S svojo vsemogočnostjo bi vse to vendar lahko preprečil! Tudi to je stara "zgodba", katere začetek je iskati v poročilu o prvem grehu v rajju, ki smo ga slišali v današnjem prvem berilu. Bog je ustvaril človeka "po svoji podobi", kot bitje, obdarjeno s svobodno voljo, ni maral imeti poslušnega robota. Svoboda je neprecenljiv dar, hkrati pa tudi velika odgovornost. "Samo v človeških dušah se bje boj med dobrim in zlim, samo tu je še mogoče vesolje izpopolniti ali pokvariti," piše dr. Janez Janžekovič. "Svoboda nam ni bila dana v pogubo, marveč zato, da bi mogel človek doseči najvišjo možno stopnjo sreče, namreč zavest, da si je svojo srečo nekoliko tudi zaslužil."

Lahki pa sebi in drugim pripravljajo najhujšo nesrečo, če dar svobode zlorablja, uporablja neodgovorno. Sami pri sebi in tudi pri drugih - posebno pri tistih, ki ne odločajo le o sebi, ampak tudi o drugih - pogosto zasledimo neko lahkomišelnost in brezskrbnost, v kateri se malo ali nič ne oziramo na posledice svoje odločitve. Edini trden temelj morale (in s tem urejene družbe) je zavest odgovornosti za svoja dejanja pred vestjo, pred družbo in predvsem pred Bogom. "Zavest odgovornosti pred Bogom daje človeškemu življenju tisto zadnjo resnost, ki odločanje v dobrem in slabem pokaže v vse drugačni luči," piše nadškof Alojzij Šuštar. "Kjer se ljudje ne zavedajo svoje odgovornosti pred Bogom, sčasoma kaj lahko pozabijo tudi na svojo odgovornost pred lastno vestjo in pred družbo."

V LJUBLJANI PONATIS SV. PISMA

Svetopisemska družba Slovenije, ki je v mesecu septembru lani izdala nov prevod Sv. pisma v slovenskem jeziku, ni mogla zadostiti velikemu povpraševanju vernikov in tudi laikov za to "knjigo vseh knjig". Vseh 11 tisoč izvodov, kolikor je znašala naklada, so v nekaj mesecih razprodali. Zato so se odločili za ponatis Sv. pisma, ki bo kmalu pripravljen, tako da bo v knjigarnah na voljo v drugi polovici meseca ju-

nija. Izšlo bo 20 tisoč izvodov, od tega pa jih je nekaj tisoč že rezerviranih oz. prodanih.

Cene bodo ostale nespremenjene. Spomnimo, da ima kupec trojno možnost: Sv. pismo v navadni vezavi, z zlato obrezo in ščitnim ovitkom, z zlato obrezo in vezavo v naravnem usnju. Knjiga bo natisnjena na najbolj kakovostnem papirju, t.i. biblijskem papirju, ki ga je Svetopisemska družba Slovenije kupila na Finskem.

sončna pesem

SREČANJA V SONČNI PESMI

Majska številka Sončne pesmi - lista za kulturo mladih, kot se v podnaslovu prijetna revija sama predstavlja - prinaša tokrat tematske zapise na temo *Srečanje*. Vsako številko pri Sončni pesmi namreč posvetijo nekemu sklopu razmišljanj. Tokrat so uglasili vse zapise na razmišljanja o srečanjih človeka s človekom. Nadebudni mladi časnikar Tino Mamič je v uvodniku prispeval nekaj misli o tem, kam gre slovenska šola v slovenski državi, medtem ko piše Miha Černetič o srečanju kot priložnosti. Na prijetno grafično oblikovanih straneh revije je objavljen tudi pogovor z Dragom Kozincem, članom gibanja Pot, ki bo letos posvetilo svoje poletne duhovne tedne prav razmišljanjem na temo *Srečanje* - umestitvi človeka v družbo in v stvarstvo. Kristina Vencelj je pripravila pogovor z mladimi iz Primorske: večina jih je mnenja, da nas srečanja osrečujejo, saj je človek po naravi družabno bitje. V rubriki *Iz dnevnika mladega*

kristjana je zapis o mladostnih srečanjih in misel Theodora Boveta. O srečanju z drugačnim piše Gal Kušar, medtem ko v posrečeni rubriki *Črnobelo* pišejo Marjetka Raušl, Petra Narat in Boris Popovič o ločitvi.

V majske Sončni pesmi je še zapis Janeza Čuka o Los Angeles Guitar Quartetu, o filmu meseca *Shine* - *Sijaj* piše Tatjana Kren, sledi še rubrika *Razvedrila* in notna priloga, ki je tokrat posvečena pesmi *Ljubezen* in hebrejski melodiji *Men and Children Everywhere*. V rubriki *Svet glasbe* pišejo tokrat o mladinskem mešanem pevskem zboru *Škrjančki* iz Kranja in o sorodnem zboru *Pelikan* iz Šenčurja. Benjamin Pezdir je obiskal zavod za gasilno in reševalno službo na Krasu v Sežani. Miha Černetič piše o zrelosti nem izpitu.

JANKO KOS / DUHOVNA ZGODOVINA
SLOVENCEV

POT SLOVENCEV DO DANES

VINKO BELIČIČ

So knjige, komaj vredne branja, so pa tudi druge, ki se nam vtisnejo v zavest, da jih ponovno vzamemo v roke. S presledkom dobrega tedna sem dvakrat prebral *Duhovno zgodovino Slovencev*. Izšla je 1996 pri Slovenski matici v Ljubljani na 223 straneh. Napisal jo je Janko Kos (1931), literarni zgodovinar in avtor cele vrste tekstov s svojega strokovnega področja. Ta drobna knjiga prikupnega formata in v prijetnem tisku, brez slehernih opomb pod črto ali na koncu, je nastala ne le iz znanja, temveč tudi iz plemenitega nagiba: Slovence preprosto in razumljivo povedati, kdaj in kje so se "začeli" in kako so se v dvanajstih stoletjih do danes postopoma razvili iz plemenske skupnosti v ljudstvo, v narod, v nacijo (lastno državo).

Na osem poglavij razdeljena snov (Srednjeveški začetki, Od reformacije do razsvetljenstva, Devetnajsto stoletje, Moderna, Kriza - od vojne do vojne, Slovenska katastrofa, Komunistična leta, Leto 1990 in potem) se bere kakor dolga povest, rekel bi celo kot roman. Saj si glavni junak - Slovenci - utira pot iz nepoznanosti in nesvobode, skozi težave, preskušnje, iskanja, ugodne in neugodne okoliščine

k zmeraj bližjemu cilju, ki ga končno tudi doseže.

Naselitev v novi domovini med Alpami, Jadranom in Panonijo, podrediva Frankom, sprejem krščanstva (brižinski spomeniki), fevdalni družbeni red, ljudsko pesništvo, kulturni tokovi Srednje Evrope, prva knjiga - in za njo druge, s čimer postane literatura poglavitna oblikovalka slovenskega duha. Duhovščina in svobodomiselni laiki razdvoje ljudstvo med verne katoličane in veri oddaljene, če ne celo nasprotne. To je tista velika ideološka diferenciacija, ki traja od francoske revolucije in se kaže zdaj v blagi, zdaj v ostri obliki vse do danes in ji ni videti konca.

Avtor se večkrat ustavi ob pojmu metafizični nihilizem ("po smrti ni nič") kot temeljnem nazoru svobodomiselnosti. Vernik sprejme resnice svoje vere in živi po njenih zapovedih. Svobodomislec si življenje oblikuje ali organizira po lastni pameti in možnostih, kot mu najbolj ustreza,

ker je odgovoren edinole svetim postavam. Smrt mu je naravni konec vsega. Vero v Boga naj bi mu nadomestila erotika, spolna ljubezen. V slovenskem leposlovju povojnih desetletij je ta nadomestek zelo viden.

Tekmovanje med vernimi in nevernimi je ustvarjalo tudi kulturo Slovencev - zdaj s prednostjo enih, zdaj drugih. To se je kazalo v politiki in društvenem življenju kot v znanosti in umetnosti. Katoliški in svobodomiselni tabor (klerikalci in liberalci) sta se trla poldrugo stoletje, dokler ni njunih razočaranih privržencev vrskal komunizem za svoje polstoletje nasilne oblasti. Po njegovem padcu leta 1990 se je oni dvoboj obnovil; odigrava se vedno strastneje pred našimi očmi.

V sicer zgledno nepristranski (Kosovi) knjigi bo kdo seveda našel kako mesto, ki mu ne bo čisto povolji. Odstavek o mladčevstvu in stražarstvu (str. 170) bi se dal napisati tudi malce drugače. V tridesetih letih, ko so Evropo dušili rdeči,

črni in rjavi totalitarizem, nam je bilo moč videti rešitev samo v globoki, živeti veri in kar največji izobraženosti. Laična katoliška elita, kakršno je spričo prevlade svobodomiselnosti potreboval in pričakoval pretežno katoliški narod, je mogla priti le iz študijsko podkovane in nazorsko čvrste generacije.

Duhovna zgodovina Slovencev izpod peresa Janka Kosa je delo, ki bi ga moral poznati vsak slovenski izobraženec. Tudi zamejski, mogoče še bolj! V knjigi je duhovni razvoj našega naroda podan jasno, pregledno in pogumno. Zlasti naše stoletje nam razkriva vso tragiko: iz kriznih iskanj med vojnama se je izcimilo komunistično nasilje, ki ga je rodil napuh metafizičnega nihilizma in je pustilo za sabo nekakšno plaho previdnost. Ampak zgodovinski dejstvom je treba pogledati v oči ter sprejeti resnico, ki nas bo edina lahko osvobodila za pravo in uspešno nadaljnjo pot. Leto 1990 nam je prineslo demokracijo. Odtlej smo Slovenci pred zgodovino sami odgovorni za svojo usodo. Prvo pa je, da se - majhni kot smo in nespravljani med sabo - obvarujemo pred utopitvijo v Združeni Evropi.

PESNIŠKA ZBIRKA JURIJA PALJKA PREDSTAVLJENA V NOVI GORICI

MARJAN DROBEŽ

Z leve: Rajko Slokar, Jurij Paljk, Bojan Bratina

Pri predstavitvi nove, že tretje, pesniške zbirke z naslovom *Nedorečenemu*, zamejskega pesnika in časnikarja Novega glasa Jurija Paljka, v četrtek, 29. maja, v Novi Gorici, so razpravljali, to je kulturni delavci iz Nove Gorice in Gorice, občuteno opozarjali na razmerje med poezijo in sploh knjigo ter skrb za slovenski jezik. Predstavitve sta pripravila Goriška knjižnica Franceta Bevka in Literarni klub v Novi Gorici.

Po pozdravu ravnatelja Goriške knjižnice prof. Rajka Slokarja je novo pesniško zbirko, ki je izšla pri Goriški Mohorjevi družbi, z literarnih, umetniških, estetsko-jezikovnih in drugih vidikov, ocenil prof. Bojan Bratina, predsednik novogoriškega Literarnega kluba. Dejal je, "da sta Paljkova predanost kulturi in široka odzivnost na dogajanje okrog ljudi berljiva tudi v kompoziciji pesniške zbirke, ki je likovno dodelana skozi barvne reprodukcije olj Davida Faganella in pesnikov kritični miselnosti sprehod preko teh olj, pa tudi skozi likovno govorico posameznih pesmi. Paljkova zbirka je pesem o tišini. Samostalnik, ki ga zapisuje tudi

z veliko začetnico, nosi v sebi izjemno semantično bogatost in ga skozi razumevanje metaforike jemljemo zdaj kot kontrastno podobo nemiru in hrupu običajnega življenja, zdaj kot dopolnjevanje tihega neizkričevanega samozavedanja, v naslednjih povezavah pa zaživi mirne trenutke kontemplativnega srečavanja z Bogom ali preprosto razmišlja o lastni umeščenosti v ta svet. V tem svetu se neprestano pojavlja trajna povezava *tišina-molk-nedorečeno*. Pesnik doživlja svoj dom, ki je blizu avtomatiziranim civilizacijskim normam in je blizu asfaltu, za tem domom pa sluti dejanski dom s toplino Vipavske doline. Umirjeno izpovedovanje in prepuščanje bralcu, da bo sam ustvaril vsebino in pomen nedorečenega, je občutno tudi v izbiri pesniških sredstev in postopkov."

Predstavitve v Novi Gorici je pomenila toplo, sproščeno in skoraj intimno razmišljanje o poeziji v sedanjem svetu, zlasti v zamejstvu. Paljkove najbolj značilne pesmi je občuteno prebrala Sara Hoban, kulturna delavka iz Štandreža.

O knjigah, ki krepijo narodno istovetnost in plemenitijo kulturo, je razmišljal dr. Oskar Simčič, predsednik Goriške Mohorjeve družbe. Pri tem je omenil tudi poslanstvo, ki ga je opravljal France Bevka. Pesnik Jurij Paljk je udeležencem predstavitve pripovedoval o svojem življenju, stiskah v okolju večinskega naroda, o prijatelju prof. Otmarju Črnilogarju, ljubezni do materne jezika in do rodne Vipavske doline. Povedal je, da v svoji poeziji uporablja tudi tišino in molk zato, da bi ju bralci lahko napolnili z lastnim razmišljanjem. Tudi on je poudaril vlogo slovenskega jezika kot bistvene sestavine naše narodne zavesti in menil, da bi morali za materinščino bolj skrbeti tudi v matični Sloveniji. Zavzel se je tudi za poglobitev sodelovanja obeh Goric, "ki naj bi ustvarilo skupni kulturni prostor obeh obmejnih mest."

S predstavitvijo nove pesniške zbirke so v Novi Gorici želeli počastiti predvsem njenega avtorja, toda večer je izzvenel tudi v slavo slovenskega jezika in kulture.

"VENETI" V VERONI

Obstaja seveda še vrsta drugih imen na tem območju, ki so razločljiva preko slovensščine, npr. Lago Iseo (izero-jezero), Monti Lessini (hribi, ki jih pokriva lesovje), Poiana (poljana)...

Razlago venetskih napisov z območja bližnjega staroveškega središča Este je podal Ivan Tomažič. Naslonil se je predvsem na znamenite abecedne tablice, na katerih se pojavljajo slovnične oblike glagola "ekao" (jekati). Poslušalci, ki so bili z italijansko izdajo knjige o Venetih že večinoma seznanjeni, so z zanimanjem sledili njegovi živi besedi.

Ob koncu posegov se je oglašil najprej prof. Sartori z univerze v Padovi, ki je navedel, da še zlasti akademski krog v Ljubljani nasprotuje osnovni razlagi predzgodovinske dediščine Venetov, in sicer temu, da je mogoče venetske napise razlagati preko slovensščine, kakor tudi imenom, češ da gre pač za istozvočja (omofonije) med različnimi jeziki.

Vendar omenjeni profesor ne zna slovensko. Njegovo področje sta grščina in latinščina. Zato tudi ni mogel ponuditi kakih drugačnih razlag, s katerimi bi lahko utemeljeno ovrgel kako stvar v izvajanju novega strokovnega področja.

Akademija s tem nazivom je bila v Veroni ustanovljena leta 1786, še v času Beneške republike. Preživela je potem

njen konec, francosko in avstrijsko obdobje in vstopila v čas združene Italije. Poznana je v svetu in v Evropi po svoji odprtosti do novih spoznanj in odkritij, nasproti katerim so univerze in razne akademije navadno še nezaupljive ali zadržane iz ideoloških razlogov.

Akademija v Veroni polaga velik pomen na svobodo izražanja in si privzema odgovornost resnosti, ko gre za nova

iznesena odkritja, katera je treba predhodno preveriti.

Védenje o Venetih, naših davnih prednikov, ki so govorili jezik, podoben slovenskemu, se nenehno širi in prikazuje drugačno Evropo, kot smo jo bili navajeni doslej iz šolskih knjig, z akademskimi konstrukti o "Germanih", "Slovanih" in "Romanih". Gre v prvi vrsti za jezikovne skupine, ki kot narodi z ustrezno organizacijo, kot se zdi, niso nikoli obstajali.

JŠ

VEČER, POSVEČEN FILOZOFU IN FOTOGRAFU EVGENU BAVČARJU

V okviru Evropskega meseca kulture, ki poteka v Ljubljani, so v ponedeljek, 2. t.m., pripravili večer, posvečen v Parizu živečemu slovenskemu filozofu in fotografu Evgenu Bavčarju. Slovesnost sta priredila Francoski Inštitut Charles Nodier v Ljubljani in Cankarjeva založba. Predstavili so prevod njegove knjige poetičnih esejev *Absolutni Vojager*, odprli razstavo Bavčarjevih fotografij ter predvajali dokumentarne portrete filozofa in umetnika, ki so jih posneli različne evropske televizije.

Posebno zanimiv in aktualen del večera je bil pogovor z Evgenom Bavčarjem, ki je predstavil svojo vlogo in delo, ki ga opravlja v Parizu, tudi kot ambasador oz. akter slovenske kulture in države.

Evgen Bavčar: Slovenie

Za petek, 30. maja, je uglebna Akademija za kmetijstvo, znanost in književnost v Veroni povabila na predavanje Ivana Tomažiča in dr. Jožka Šavlija, venetoslovca, da sta pred zbranimi poslušalci, člani akademije in nekaterimi izobraženci, ki so napolnili slavnostno dvorano akademije v ulici Leoncino 6, predstavila nekatera odkritja o naših davnih prednikih Venetih.

Dr. Jožko Šavli se je v svojem izvajanju omejil predvsem na razlago imen na Beneškem s pomočjo slovenskega jezika, jezika, ki je dediščina starih Venetov. Pomen imena Verona bi preko njenega nemškega naziva Bern lahko izhajal od okrajšave za "brdo". Tudi predzgodovinska naselbina na tem območju se je nahajala na griču nad mestom. Po še bolj verjetni razlagi pa ima ime Verona svoj koren v v'r-, kasneje ver-, iz česar je tudi slovensko "vrteti" (*girare*). Na tem kraju naredi reka Adiža namreč širok zavoj. Struga s tem zavojem je stalna, že iz pradavnine. Morebitno predzgodovinsko naselbino pa je nedvomno prekrilo rimsko mesto, grajeno na tem zavoju.

KOZERIJA NA TEMO: SAMO PAHOR

ALEKSIJ PREGARC

Zadev, ki jih je včasih zaradi (ne)spodobnosti in zaradi splošnega javnega zdravja boljše zadržati, spregledati, preslišati itd., je veliko. Ko pa taka praksa prevlada, kadar se namreč vse posplošuje in bistvo ni več prepoznavno, tedaj je javno zdravje na psu; nevidno ali prezrto, se v njem zabubi virus, ki povzroča zadah po gnilem ali (metaforično) proizvajajo plazečo se zarobljenost. V tem primeru traja virusno vnetje lahko zelo dolgo, konča se pa lahko samo tako, da se virus, osramočen pred svojo nemočjo, umakne, ali pa da sredina, katero je napadel, zmore izumiti tak etični antitoksin, da bi ji bila lahko celo Božja previdnost zavistna. Neponovljivo. Izvirno.

Naš virus se imenuje prof. Samo Pahor, sizmični virus naše narodne in državljanske zavesti.

O njegovi nepredvidljivi narodnosti ima lahko vsakdo svoje mnenje, prav nihče pa mu ne more odrekati pokončnosti in načelnosti, ki sta vanj v genih prešli iz čvrste rodbinske valilnice. Iz teh jajc se je pač izlevil rasni petelin. Temu petelinu se kurnik prazni, pač zato, ker je prvak hotel kokošim začrtati s črko reda in zakona njihovo dnevno opravilo in tudi gnojno gonilo je dobilo svoje natančno mesto v ekonomski normativi kurnika.

Kokoši so v začetku navdušeno pritegnile prav vsem pobudam in tudi svoje piščančke navajale na novosti, a reda, če ne upoštevamo zgodnjega spanja, ne poznajo, in jih je kaj kmalu bujnejše perje in milejše kikirikanje petelinov iz soseske zvalilo iz domačega kurnika: preselile so se k njim z vsemi svojimi piščančki vred, po katerih se je očaku petelinu sicer najbolj tožilo.

Večkrat je šel naš čvrsti petelin na obhod okoliša, zakikirikal v pozdrav, piščančki so ga še veselo pozdravljali, nekdanje njegove odebeltene tovarišice pa stran obračale oči. Milo se je storilo našemu junaku, a ni klonil, srfotal je čim više na kurnik, da bi se ja slišalo njegovo že zadirčno pozdravno kikirikanje. Komaj kak negoden petelinček je hripavo odgovoril, a so ga debele matere takoj utišale, da se ne bi zamerile vedno novim razkošnopolnim čuvajem. Celu svojim lastnikom, ki so tu in tam tudi kaj podavili, se je kokošji rod pritožil, češ da samotni petelin, ki je sicer redoslovec, kali mir in red; zato so ga rejci najprej zaprli v temnico, nato pa še izgnali iz njegovega rojstnega kurnika. A naš samotar, trmast kot sosedov osel, je tedaj skočil visoko v veje najbližjega drevesa in predirljivo zakikirikal, glasneje kot kdaj koli. Tedaj je vse naokoli završalo oziro-

IZŠLA JE MLADIKA ŠT. 4

Med bralce se vrača revija Mladika. Pred kratkim je namreč izšla njena 4. številka. Uvodnik z naslovom *Brez enakopravnosti ni pravičnost* je posvečen izidu nedavnih upravnih volitev na Goriškem in Tržaškem, reševanju Primorskega dnevnika in odnosom v manjšini. Izid volitev je dokazal, piše Mladika, "da smo Slovenci še vedno prisotni in da odločilno posežemo v boj za občino v Trstu in za pokrajino v Gorici". To tudi potrjuje težo, ki jo ima in ki jo mora v bodoče imeti stranka Slovenske skupnosti. Uvodnik prinaša tudi poziv, naj se čimveč ljudi včlani v zadrugo Primorski dnevnik, saj njena rast predstavlja nov argument v življenju skupnosti, ki bi lahko pozitivno vplivala na medsebojne odnose različnih komponent slovenske manjšine. Potrebno je tudi najti ustrezen rešitev problema skupnega predstavnštva, ki jo uvodničar vidi v demokratičnih volitvah znotraj manjšine in v spoštovanju načel enakopravnosti.

Uvodniku sledi novela Tarcisie Galbiati *Srečanje*, ki je prejela drugo nagrado na literarnem natečaju Mladike; zatem si lahko preberemo intervju ob 50. obletnici delovanja Radijskega odra (na vprašanja so odgovarjali člani Marjana Prepeluh, Marijan Kravos, Ivan Buzečan in Matejka Peterlin). Med drugim gre omeniti ugotovitve Marijana Kravosa o prihodnosti te ustanove: "Nizka produkcija nas nujno sili najprej v iskanje novih tržišč ali novih poslušalcev in v širjenje naše ponudbe. Tako smo v zadnjih letih navezali nekaj stikov tudi z Radiom Slovenija, ki je že nekajkrat izkazal zanimanje za nekatera naša dela. Kar se pa tiče novih oblik dela, moram povedati, da vidimo največjo možnost razvoja v sinhronizaciji filmov. Čeprav je ta umetnost v slovenskem prostoru malo poznana in se v glavnem uporablja pri širjenju filmskega materiala za otroke, je naše prepričanje, da je predvsem v zamejstvu taka oblika vstopanja v slovenske domove ne le koristna, ampak celo prepotrebna, da se vsaj nekoliko ublaži neustavljivi plaz italijanskih medijev." Za rubriko *Iz arhivov in predalov* je Ivo Jevnikar prispel zgozdbo primorskega padalca Milana Boštjančiča, Bruna Pertot pa nadaljuje z literarno navdahnjenim opisovanjem tipičnih rastlin in zelišč, ki so bila nekoč pogosto v rabi na Tržaškem (tokrat je na vrsti luštrek). Objavljenih je tudi več literarnih in likovnih ocen ter pesmi Barbare Simoniti in Vladimira Kosa. Bralec si lahko prebere tudi običajne Mladikine rubrike *Mogoče vas bo zanimalo zvedeti, da...*, *Anteno* in humoristično *Čuk na Obelisku*.

Skupaj z Mladiko je tudi tokrat izšla mladinska priloga *Rast*. Med številnimi prispevki, ki so jih napisali mladi sodelavci, gre omeniti zlasti intervju Neve Zaghet z mladim grafikom in ilustratorjem Walterjem Grudino ter razmišljanji Brede Susič (*Manjšina kot... berač ali kot prostitutka?*) in Petra Černica (*Mi, zamejstvo in matica*) o odnosu med matico in zamejstvom v očeh mladih v rubriki *Agorá pod lipo*. Obe razmišljanji imata svoje izhodišče v televizijski oddaji o pomenu pojma Domovina za mladega zamejca, ki smo jo videli marca letos.

IZ

PREJELI SMO IN OBJAVLJAMO

ŠE O ZCPZ - TRST

Spoštovani prof. Humbert Mamolo in ostali člani prejšnjega izvršnega odbora Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta!

Oglašam se v zvezi s pismom, ki je bilo objavljeno v zadnjem Novem glasu in v junjski številki Našega vestnika, ker meče čudno senco na občni zbor, ki je bil 21. februarja letos v Bazovici, in posredno tudi na novoizvoljeno vodstvo ZCPZ. Oglašam se, ker ste me udeleženci občnega zbora izvolili za predsednika tega zasedanja, in menim, da zato lahko posredujem nekaj podatkov, ki naj pojasnijo zadevo.

Na občnem zboru, ki se ga je udeležilo res veliko predstavnikov včlanjenih pevskih zborov, je dotedanje vodstvo povedalo, da ne namerava kandidirati in v tem smislu je tudi sestavljena kandidatna lista za izvolitev novega izvršnega odbora. Na listi za sestavo nadzornega odbora pa so kandidirali tudi nekateri člani bivšega izvršnega odbora in bili tudi izvoljeni. Ko so nekateri udeleženci občnega zbora vprašali, zakaj vsaj nekateri dotedanji člani ne nameravajo kandidirati, ste edino Vi, prof. Mamolo, vstali in svojo nepreklicno odločitev utemeljili z osebno prizadetostjo zaradi - po Vašem - nesprejemljivih odnosov med SSO, Slovensko prosveto in ZCPZ. To nepreklicnost so prisotni seveda vzeli na znanje, še zlasti ker ste jo potrdili kljub vsemu prigovarjanju, da naj jo prekličete. Na Vaše izvajanje o pokvarjenih odnosih med SSO, Slovensko prosveto in ZCPZ je prisotnim pojasnil stališče Slovenske prosvete g. Marij Maver. Glede ostalih dotedanjih članov izvršnega odbora, ki naj jih naštejemo: dr. Zorko Harej, Tone Kostnapek, Ljuba Smotlak, Albert Štrajn in Berta Vremec, katerim (kakor tudi Vam) gre vsa hvaležnost članov ZCPZ za izredno uspešno in požrtvovalno delo, ki ste ga nesebično opravljali tudi v zelo težkih razmerah; glede ostalih članov, torej, pa se je marsikdo spraševal, zakaj so se odločili, da ne kandidirajo. Tudi zato so udeleženci občnega zbora glasno in odločno zahtevali, naj se ne umaknejo iz aktivnega vodstva ZCPZ, in so tudi poudarili, da bodo svoje mnenje izrazili z glasovanjem, v kolikor je bila lista odprta. Rezultat glasovanja je pokazal, da je bil izvoljen tudi dr. Zorko Harej, očitno zato, da se tako ohrani kontinuiteta dotedanjega uspešnega dela. Dr. Harej je tedaj, osebno menim, zelo odgovorno sprejel voljo volivcev in s tem dejansko odrešil nov izvršni odbor velikih skrbi.

Naj še dodam, da zelo obžalujem, da ni ostal v novem izvršnem odboru še kdo, ki je bil član dotedanjega, saj mislim, da so to ljudje velikih človeških odlik in sposobnosti. Vesel sem, da se je to zgodilo za nadzorni odbor, in živo upam, da so vsi člani prejšnjega odbora pripravljene aktivno sodelovati v organizaciji, ki na Tržaškem povezuje skoraj petdeset otroških, mladinskih, cerkvenih in posvetnih pevskih zborov.

- MARKO TAVČAR

ZGODOVINSKI SPOMIN VČERAJ IN DANES

Nestvarno in smešno je namreč danes enostransko zahtevati neke odškodnine za izgubljena ozemlja in lastnino, na drugi strani pa zapirati oči pred objektivno zgodovinsko stvarnostjo. Nekdanji nemški kancler Willy Brandt je tu lahko marsikomu za svetel zgled...!

Naj strnemo te vrstice z mislijo znanega nemškega filozofa, ki je sam občutil nacistično preganjanje. Karl Jaspers (na sliki), eden najvidnejših predstavnikov sodobnega eksistencializma, je v globoki analizi takratne nemške družbe zapisal prodorne misli. V tem času so namreč postale stvarnost najhujše pošastnosti in zla dejanja, ki si jih more sicer razumni človek zamisliti: to, kar smo si nekdanj lahko samo mislili, je postala realnost.

Posebno še Jaspers opozarja na egoistično pasivnost večine prebivalstva do vladajočega režima. Ali ni bilo vse to v taki ali drugačni obliki prisotno tudi pri nas? Ali ni šlo za splošen genocid naroda, ki se ni mogel več kot upirati? In o vsem tem naj bi tudi razmišljala italijanska večina, ki prepogosto pozablja na zgodovinske krivde lastne države. Kje so bili italijanski antifasisti? Nadeljski milanski *Il Giornale* piše, da jih je bilo samo dvanajst! Verjetno pretirano majhna številka, toda znak, da je številčna moč italijanskega odporništva še zmeraj v diskusiji.

OB 52. OBLETNICI VETRINJA

Še so v modi pripovedke (2)

STANKO ŽERJAL

Sončni dan sreda, 30. maja, med peto in šesto uro popoldne po legalni uri. Stojim v tistem malem poslopju izven vetrinjskega taborišča na severovzhodnem vogalu taboriščnega štirikotnika pred generalom Krenerjem in polkovnikom Vizjakom. Oba me vprašujeta: "Slišali smo, da se ponujate, da bi mogli spričiti svojega poznanja Koroške in mejnih prehodov kaj pomagati za beg v Italijo..." To sem jima potrdil, da srčno rad nudim svoje informacije in pomoč za pohod proti Zahomcu v Ziljski dolini in prehod državne meje čez Žabniško planino in tudi nadaljnja navodila za prebeg vsaj do Vidma ali naravnost do Trevisa, kjer je že bila nastanjena v taborišču prva in edina skupina beguncev iz Kranjske. Žrtvoval bi se tudi za osebno spremljanje, toda prednostno za preproste vojake; intelektualci, torej

tudi oficirji so sposobnejši za samostojno potovanje..." Oba visoka oficirja v en glas: "Saj tudi midva sprašujeva ne zase, ampak za te reveže, ki so še tu v taborišču..."

Med tem razgovorom se je začela pomikati iz taborišča mimo komandne pisarne vrsta tovornjakov s slovenskimi vojaki.

General Krener je vzdihnil poparjen in žalosten: "Glej, zdaj jih peljejo in fantje ne vedo, kam. Oh, da nismo mogli preprečiti vsaj tega transporta zdaj, ko je dokončno jasen cilj!"

Upajmo, da je ta transport zadnjič. Narodni odbor (slovenska demokratična vlada v izseljenstvu, trenutno v Celovcu - opomba pisca) si prizadeva, da bi se odvažanje vojakov ustavilo in da bi se vsem, uniformiranim kakor civilistom - zajamčilo politično zatočišče. Vsekakor pa: ob devetih zvečer se bo previdno povedalo na vsem vojaškem oddelku taborišča, da smo izdani, da naj si vsakdo pomaga po svoje, če se mu posreči dobiti kake civilne cunje. Toda videti je, da so Angleži pomnožili straže okrog taborišča...

Čeprav sem si živo vtiskal v spomin vse, kar sem tiste dni doživljal v Celovcu, so mi marsikatero podrobnosti obledele. Vendar se še prav dobro spominjam dejstev, ki demantirajo vsebino Kavčičeve pripovedke. Z generalom Krenerjem sem govoril že prejšnji dan, v torek. In sem v njem videl moža, ki ni prav nič odločal o transportih slovenske demokratične armade in nič vedel o cilju potovanja. Ne spominjam se pa, kdo - ali on sam ali polkovnik Birec ali kateri drugi višji oficir, (a pred očmi mi je v duhu najbolj Krener sam) mi je govoril dobesedno sledeče: "Vprašali smo in vprašujemo angleškega poveljnika koroškega področja, kam vendar odvažajo naše vojake. Vljudo nam je odgovoril: "Vi ste vojak, gospod general (Krener) in boste razumeli, da odredb najvišjega poveljstva (konkretno generala Aleksandra v Italiji) ne smem razodevati v javnost, ampak jih izvršiti. Ko bodo prepeljani na cilj, boste že zvedeli, kje se nahajajo." Drugi viri so mi povedali ponovno še tole: Čim bolj je slovensko vodstvo sililo v Angleže, naj povedo, kam odvažajo slovenske vojake, tem bolj so Angleži ponavljali: "Mar nam ne zaupate? Če ste nam doslej zaupali, je treba, da nam še naprej zaupate."

DALJE

TRG GUTENBERG

VELIKO ZANIMANJE ZA TRŽAŠKO KNJIGARNO

Tudi letos poteka na tržaškem Velikem trgu prirediteljev, znana pod imenom Trg Gutenberg. Začela se je v četrtek, 29. maja, trajala pa bo do nedelje, 8. junija. Prireditelji so občina Trst in njeno odborništvo za kulturo, tržaška trgovinska zbornica, mestna knjižnica A. Hortis, ustanova *Trieste carta & grafica* in študijski center za mladinsko književnost A. Alberti.

K pobudi je letos pristopilo šest založniških hiš, katerih dela razstavlja šestnajst knjigarn in knjigovoznica Dama. Trg Gutenberg pa ni samo priljubljen in po možnosti kupi knjige (prodajajo jih z 10-odstotnim popustom); to prirediteljev zaznamujejo tudi predstavitve knjig, likovne delavnice (zlasti za otroke) in okrogle mize. V nedeljo, 1. junija, so predstavili tudi slovenski knjigi *Bronasti violinist* in *Taček v gledališču*.

Na letošnjem Trgu Gutenberg sodeluje tudi Tržaška knjigarna, katere kiosk vidimo na sliki (Foto Kroma). Upravnik TK Igor Starc, s katerim smo se na kratko pogovorili, nam je povedal, da vla-

da med italijanskimi bralci veliko zanimanje za dela, ki jih ta knjigarna ponuja. Tako knjige, ki so aktualne za nas (npr. knjiga o temnih letih v Benečiji), gredo dobro v prodajo. Dobro se prodajajo tudi italijanska dela o Kosovelu ter prevoda Valvasorja in Bruna Volpija-Lisjaka. Med slovenskimi deli vlada zanimanje za Sosičev roman *Balerina balerina*. Veliko se prodaja tudi zemljepisnih kart Slovenije (zlasti obmejnih področij). Igor Sarc je opozoril na bistveno važnost, da je TK prisotna na Trgu Gutenberg. Knjigarna ima med italijansko publiko poseben status, saj krije določen tip tržišča in informira o tem, kaj se dogaja med Slovenci.

IŽ

TISKOVNO POROČILO

DOLINSKA SEKCIJA SSK O VARIANTI REGULACIJSKEGA NAČRTA IN O SLOVENSkih OBRAZCIH 740

Glavni odbor dolinske sekcije Slovenske skupnosti je pred dnevi razpravljal tako o splošnem političnem položaju kot o krajevnih problemih v luči programskega dogovora upravne koalicije na občinski ravni. S tem v zvezi je bilo ugotovljeno, da izvajanje programa redno poteka, seveda ob nujnem upoštevanju zapletenih birokratskih postopkov, zaradi katerih se rešitev marsikaterega problema nujno časovno zavleče. Ena pomembnejših točk programa je bila odobritev variante k splošnemu regulacijskemu načrtu, pri kateri so se upoštevale vse tehtno utemeljene prošnje občanov. Ko bo Dežela vr-

nila predložene spremembe urbanističnega načrta, bo odprt rok za morebitne pripombe občanov in drugih zainteresiranih ljudi in organizacij.

Sekcija je razpravljala tudi o organizacijskih vprašanjih in o pozitivnih premikih v zvezi z reševanjem nekaterih zahtev naše manjšine. V ta okvir sodi nedvomno ukrep finančnih oblasti o tiskanju tudi slovenskih obrazcev 740 za letno prijavo dohodkov. Zato sekcija SSK vabi občane, da se možnosti uporabe slovenskih obrazcev poslužijo v čim večjem številu. Zadevni obrazci so na razpolago na županstvu.

POBUDA KONZORCIJA LETOS NA GRADU SV. JUSTA

ERIK DOLHAR

Po prvi izvedbi pred dve-ma letoma na Devinskem gradu bo ta sedaj v soboto in nedeljo, 7. in 8. junija, na gradu sv. Justa, kjer bodo vinogradniki spremljali gostince s Krasa in mesta z značilnimi krajevnimi prigrizki. O tem so govorili tudi na sestanku odbora gostinske sekcije pri SDGZ, ki je bil prejšnji teden v gostilni Guštin v Zgoniku.

Ponedeljkovo tiskovno konferenco v prostorih Tržaške trgovinske zbornice je uvedel njen predsednik Adalberto Donaggio, ki je poudaril, da so take pobude hvalevredne predvsem za promocijo turizma na Tržaškem z ovrednotenjem teritorija in krajevnih pridelkov. Obenem je pomembno tudi dejstvo, da bo letošnja izvedba Enokrasa na gradu sv. Justa, o katerem sta se Donaggio in tržaški župan Illy že pogovarjala, da bi ga bilo treba valorizirati s tem, da bi podelili upravo grajskih prostorov s kletjo vred kakemu podjetju, ki bi tako prilagodilo grad turističnim potrebam.

Predsednik Konzorcija za zaščito kontroliranega porekla vin "Kras" Benjamin Zidarič se je najprej zahvalil vinogradniku Ediju Kantetu, od katerega je prišla zamisel za prvo izdajo Enokrasa. Zidarič je pojasnil, da bo uradno

V ponedeljek, 2. junija, je Konzorcij za zaščito kontroliranega porekla vin Kras predstavil promocijsko degustacijo vin vinorodnega okoliša Kras Enokras 97.

odprte degustacije vin Enokras 97 v soboto, 7. junija, ob 17.30 v muzejski dvorani Caprin, pred tem pa bo degustacija vin samo za gostince in operaterje (samo z vabilom), prav tako kot v nedeljo od 10.30 do 12.30, medtem ko bo od 15. do 18. ure prosta degustacija.

Na tiskovni konferenci so spregovorili še pokrajinski odbornik Marini, predsednik gostinske sekcije SDGZ Doljak ter predstavnik kmetijskega inšpektorata. Na vprašanje, zakaj na takih pobudah ne sodelujejo tudi vinogradniki oz. gostinci s slovenske strani meje, je Doljak odgovoril, da so tesnejše sodelovanje skušali uvesti že z ustanovitvijo ceste terana, ki pa, kot znano, poteka samo na italijanski strani Krasa, a so tako tedaj kot sedaj v Sloveniji naleteli na gluha ušesa, katerim so se pridružili še birokratski zapletli. Tako bo na letošnjem Enokrasu sodelovalo vseh 13 vinogradnikov, ki so včlanjeni v Konzorcij. Predvsem z avtohtonima sortama terana in vitovske se bodo predstavili: Bole (s Piščancev), Castelvecchio (Zagaj), Colja (Samatorca), Ferluga (Piščanci), Kante (Praprot), Lupinc (Praprot), Andrej Milič (Zagradec), Ladi Milič (Salež), Orlando (Milje), Parovel (Dolina), Škerk (Praprot), Ušaj (Nabrežina) in Zidarič (Praprot).

Posnetek s predstavitve (Foto Kroma)

TUDI V TRSTU SO PRAZNOVALI DAN HRVAŠKE DRŽAVNOSTI

Na generalnem konzulatu Republike Hrvaške v Trstu je bil v četrtek, 29. maja, sprejem, ki ga je ob prazniku hrvaške državnosti priredil generalni konzul prof. dr. Miroslav Bertoša. Sprejema se je udeležilo veliko število povabljenec, med katerimi so bili tudi vidni in ugledni predstavniki oblasti, gospodarstva in kulture. Prisotni so bili npr. tržaški podžupan Roberto Damiani, rektor tržaške univerze Giacomo Borruso, predsednik trgovinske zbornice Adalberto Donaggio, škof Evgen Ravignani idr. Republiko Slovenijo je zastopal vicekonzul Zorko Pelikan.

Ob tej priložnosti je bila na ogled razstava hrvaškega kiparja Kuzme Kovačića, ki je izdelal kip papeža Janeza Pavla II. ob njegovem obisku na Hrvaškem kot zahvalo za vse, kar je sv. oče naredil za Hrvaško in hrvaški narod. Odprta razstava se je udeležil umetnik sam, konzul Bertoša pa je podčrtal, da želi biti razstava dokaz, da hrvaška civilizacija spada v evropsko in zahodno civilizacijo.

ZAKLJUČKI LETOŠNJIH ŠMARNIC

Mesec maj je za nami in z njim tudi šmarnične pobožnosti.

V soboto, 31. maja, so po raznih župnijah na Tržaškem potekali slovesni zaključki šmarnic. To priložnost so nekeje tudi slovesneje proslavili, npr. na Opčinah, kjer je bil že tradicionalni dobro obiskan koncert, ki so ga oblikovali domači zbori: otroški, mladinski in dekliški zbor *Vesela pomlad* ter deška skupina in pripravniška skupina za večglasno petje in cerkveni mešani pevski zbor *Sv. Jernej* pod vodstvom Franca Poharjača, Zdenke Križmančič in Aleksandre Pertot. Kot gost je nastopila vokalna skupina *Resonet* pod vodstvom Aleksandre Pertot. Priložnostno misel je podala Nataša Sosič Fabjan, spored pa je povezovala Alenka Hrovatin.

Isti večer so tudi v Nabrežini imeli slovesen zaključek šmarnic. Na sporedu so bili sv. maša, govor predstojnika Sv. gore, litanije in nastop vokalnega tria *Musica noster amor*.

RAZSTAVA LESENIH PODOB BOGOMILE DOLJAK NA OPČINAH

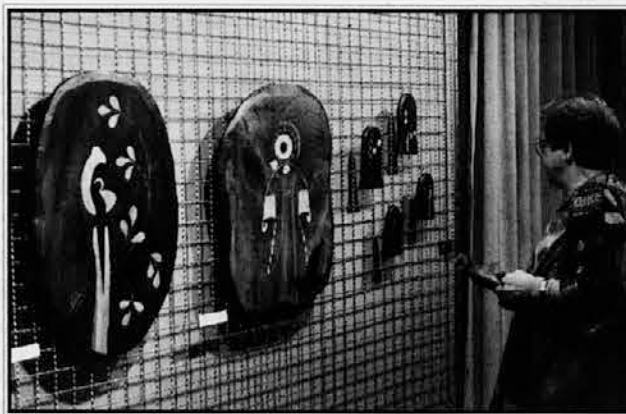

FOTO KROMA

Od petka, 23. maja, do nedelje, 1. junija, je bila v veliki dvorani Prosvetnega doma na Opčinah na ogled razstava z naslovom *Srečanje dveh pripovedi: življenjskih zgodb lesa in likovnih zapisov*

Bogomile Doljak. Gre za vrsto umetniških podob iz lesa, ki upodabljajo svetnike, kraške ljudi in legende, ki so zelo znane v naših krajih (npr. tisto o Kristusu in sv. Petru). Kot je v zgibanki napisal prof. dr. Janez Bogataj, razstavlje-

na dela "odkrivajo svet ritualov, verske zavesti, šeg in navad. Posamezne motive je Doljakova oblikovala zvesto po kraški dediščini, bodisi na formalni strani same zgodbe rituala, pripovedi ali šege, bodisi z uporabo ali preobleko "tradicionalnih" nastopajočih v značilnih kraških razpoznavnih znakovnih sistemih (npr. oblačilni videz ženske, botanični svet Krasa itd.)." Odprta razstava se je udeležilo veliko število ljudi. Tekst prof. Bogataja je prebrala Kostanca Filipovič, spregovorila je tudi umetnica sama, večer pa je popestril nastop ženske vokalne skupine *Musica noster amor* pod vodstvom Tamare Stanese.

DRUŽABNI VEČER NABREŽINSKIH DRUŠTEV

V petek, 30. maja, je bil na Radovičevi domačiji v Nabrežini družabni večer, ki sta ga priredili domači društvi *SD Sokol* in *SKD Igo Gruden*. Udeležencev večera - prisotni so bili seveda tudi odborniki in člani - ni bilo ravno veliko, vendar je bilo vzdušje ob prigrizku in pristni domači kapljici sproščeno in živahno. Gotovo so se prisotni pogovarjali tudi o sedanjih razmerah, v katerih sta obe društvi in ki niso ravno rožnate (o njih smo poglobljeno poročali v prejšnji številki). Srečanja se je udeležila tudi devinsko-nabrežinska podžupanja Vera Tuta Ban.

Družabno srečanje je predstavljalo tudi priložnost za informacijo o zadruzi Primorski dnevnik. Potekalo je tudi vpisovanje v zadrugo samo.

RAZGOVOR O KNJIGI V DSI

LEVA SREDINA IN TRŽAŠKI SLOVENCİ - II. DEL

IVAN ŽERJAL

Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček iz Trsta je izdal 2. del književnega truda dr. Rafka Dolharja *Leva sredina in tržaški Slovenci s podnaslovom Od levosredinske odjuge do osimske pozebe*. Ob izidu knjige je bil v ponedeljek, 2. junija, v Društvu slovenskih izobražencev razgovor o obdobju levosredinskih uprav na tržaški občini in pokrajini od druge polovice šestdesetih do srede sedemdesetih let.

Posnetek s ponedeljkovega razgovora ob izidu "belega priročnika" (Foto Kroma)

Kot je na ponedeljkovem večeru povedal avtor dr. Rafko Dolhar, knjiga noče biti zgodovinsko delo, ampak je le osebno pričevanje oz. kronika o nekem določenem obdobju in o opravljenem delu. Po besedah časnikarja Iva Jevnikarja opisuje knjiga udejanjanje levosredinske formule tudi na Tržaškem. To zgodbo pelje Dolhar (ki je takrat bil odbornik za Slovensko skupnost na tržaški občini) preko določenih uspehov do t.i. "osimske pozebe" po letu 1975, ko se je kot reakcija na podpis Osimskih sporazumov v Trstu ustanovila Lista za Trst, ki je na občinskih volitvah leta 1976 premočno zmagala.

Avtor je bil protagonist tistega dogajanja, zato se leta prepletajo tudi z osebnimi spomini, ki pa so ločeni od opisa, v obliki dnevniških zapisov in tiskani v ležečih črkah. Avtor je vire za svoje delo črpal iz takratnega pisanja tržaških italijanskih in slovenskih časopisov in iz arhiva SSK; to je bila dejansko edina stranka, ki je dala na razpolago svoj arhiv za raziskave. Dr. Dolhar je tudi podal oceno tistega obdobja in dejal, da imamo Slovenci danes v glavnem tisto, kar smo si v letih levosredinske uprave priborili. Ko bi sredi sedemdesetih let ne prišlo do "osimske pozebe", bi danes veča, na kateri sedimo, bila verjetno drugačna od tiste, ki

dejansko je. Tudi nekatere stvari, ki se nam danes zdijo samoumevne, takrat to niso bile in se je bilo treba zanje težko pogajati in boriti.

Svoje osebno pričevanje sta prinesla tudi bivši deželni svetovalec SSK dr. Drago Štoka in časnikar Saša Rudolf, ki je bil v obdobju leve sredine pokrajinski odbornik slovenske stranke. Rudolf je npr. dejal, da je takrat izvoljeni predstavnik imel za seboj tudi določeno strukturo stranke, ljudi, ki so mu pomagali. Morda, je dejal, bi bili takratni izvoljeni predstavniki dosegli kaj več, če bi imeli nekoliko več izkušenj. Dr. Štoka pa se je dotaknil zlasti odnosov s takratno Krščansko demokracijo, ki je skušala pri-

peljati na svojo stran katoliški del manjšine, a ji to ni uspelo (kljub pritiskom, ki naj bi prihajali s tržaške škofije in - kot se je slišalo med razpravo - delovanju nekaterih duhovnikov), in krize, ki je zajela SSK ob aferi za tržaški naftovod konec šestdesetih let.

O odnosih med SSK oz. slovenskimi katoličani in KD je govor tudi med razpravo. Nekateri so se zlasti vprašali, ali smo Slovenci od levosredinske poljike imeli dejansko korist ali je bila to le špekulacija krščanskih demokratov s ciljem, da bi vključili v svoje vrste katoliško usmerjene Slovence. Dr. Dolhar je vsekakor dal svoje priznanje takratnim voditeljem KD in PSI na Tržaškem Guidu Botteriju in Arnaldu Pittoniju, da sta imela toliko poguma, da sta šla zaradi vključitve Slovencev v tržaški občinski in pokrajinski odbor tudi proti močnemu delu lastnih strank. Prisotni so obravnavali tudi vprašanje posledic Osimskih sporazumov za naše kraje in manjšino, vlogo takratne Slovenske levice, prišlo pa je tudi do primerjave med takratno in današnjo situacijo na tržaški občini.

Kot je na koncu povedal Ivo Jevnikar, je z drugim delom knjige *Leva sredina in tržaški Slovenci* (knjiga stane 24.000 lir, skupaj s prvim delom pa 39.000 lir) krožek Virgil Šček bistveno pripomogel k spoznavanju tržaškega vprašanja. Ugotovili pa je treba, da se je ponedeljkovega razgovora v DSI udeležilo malo ljudi. Upati je, da bo knjiga sprožila širšo diskusijo tudi med drugimi akterji iz tistega obdobja.

OBVESTILA

POJ, PLEŠI, igraj in še kaj v veselje sebi in drugim, velika otroška prirediteljska društva *Vesela pomlad* in *Marijanišča* na Opčinah. Sobota, 7. junija, ob 20. uri v dvorani Finžgar-jevoga doma koncert OPZ OŠ *Danila Lokarja* iz Ajdovčine pod vodstvom Marinke Šuštar in ob klavirski spremljavi Tatjane Krapež ter nastop zborov *Vesela pomlad*. Nedelja, 8. junija: ob 9. uri sv. maša na prostem; ob 10. uri odprtje delavnic, ki jih bodo vodili številni animatorji; ob 13. uri skupno kosilo; ob 14. uri lutkovna igrlica Lenčke Kuperjeve *Kapljica Mavrinka* v izvedbi lutkarjev SKD *Šmihel* iz Koroške; ob 14.30 vodene otroške igre; ob 16. uri prikaz izdelkov in animiranih točk otrok iz vseh sodelujočih delavnic, nastop ansambla *Zamejski kvintet*, dua Martina in Mitja Malalan, harmonikarjev Alme in Boruta Vidau, fantovske vokalne skupine ter malih solistov OPZ *Vesela pomlad*. Povezovala bo Sara Baldè. Pristrčno vabljeni!

GLEDAŠKA SKUPINA Slovenskega kulturnega kluba vabi v nedeljo, 8. junija, ob 19. uri, v Marijin dom v Rojanu na premiero celovečerne igre *Tajno društvo PGC*. Režija Lučka Susič, scena Magda Samec. Predpremiera bo v soboto, 7. t.m., ob 17. uri v isti dvorani. Vabljeni otroci in odrasli.

SDGZ INNSK vabita na predstavitev knjige Milana Pahorja *Jadranska banka v Trstu*, ki bo v sredo, 11. t.m., ob 18. uri v razstavnici dvorani Zadrudne kraške banke na Opčinah.

DAROVI

ZA CERKEV v Ricmanjih: Aleksija Semenič, Ricmanje, v spomin na pokojne starše 200.000; M.B., Trst, 200.000.

NAMESTO CVETJA na grob prof. Juriju Slokarju daruje N.M. 20.000 lir Slovenski Vincencijevi konferenci v Barkovljah za begunce.

GLASBENA MATICA

KONCERT OB 70-LETNICI SKLADATELJA PAVLETA MERKŪJA

NASTOPAJO SKUPINE GLASBENE MATICE

Kulturni dom - Trst, 10. junija 1997, ob 20.30.

VOKALNO-INSTRUMENTALNA SKUPINA NOMOS Z BASOM ALDOM ŽERJALOM

vabi na KONCERT

Na sporedu bodo skladbe Rossinija, Verdija in Borodina. Sodeloval bo tudi vokalni kvartet *Musica noster amor*, ki ga vodi Tamara Stanese.

Sobota, 14. t.m., ob 20.30 v prostorih KD Ivan Grbec v Trstu.

KONCERT V PREČNIKU

DOMAČE PESMI FANTOV IZPOD GRMADE

V torek, 27. maja, je kulturno društvo Vigred iz Šempolaja priredilo na dvorišču Šemčeve domačije v Prečniku celovečerni koncert moškega pevskega zbora Fantje izpod Grmade, ki ga vodi Ivo Kralj. Zbor (na sliki Foto Kroma) se je predstavil z izborom dvajsetih pesmi iz "železnega repertoarja", ki jih je s priložnostnimi mislimi sprti predstavil Marko Tavčar, s kmečkimi pesmimi doma-

čih pesnikov pa povezoval Gregor Pertot. Številno občinstvo, ki se je zbralo v tem prijetnem kraškem kotičku, je lahko prisluhnilo predvsem domačim, narodnim ali ponarodelim pesmim ter zlasti tistim, ki govorijo o delu na polju in o življenju na Krasu.

Večer se je, kot je že običaj, zaključil z družabnostjo ob pristni domači kapljici.

ED

VERSKI IN KULTURNI PRAZNIK

PRAZNIK SV. TROJICE NA KATINARI

Letošnje praznovanje Sv. Trojice, kateri je katinarska cerkev posvečena, je bilo še posebno slovesno.

Ob tej priložnosti so se farani te župnije, ki zajema Katinaro samo, Lonjer, Rovte in del Rocola, spomnili tudi slikarja Toneta Kralja, ki je s poslikavo mogočnega Krizevega pota v letu 1931 zapustil v tej cerkvi eno izmed najlepših del svojega opusa. Z njim je umetnik hotel povedati to, česar on in njegovi primorski rojaki v tistih temnih časih z živo besedo niso smeli.

V čudovito okrašeni cerkvi je zjutraj župnik g. Anton Žužek daroval sv. mašo. Po njej pa so številnim vernikom otroci in žene v narodni noši razdelili kolače, kot je to že v skoraj stoletni navadi.

Popoldne se je v cerkvi sv. Trojice odvijal enourni program, ki je vseboval pozd-

ravni nagovor člana župnijskega sveta, župnikovo misel, opis dela slikarja Toneta Kralja, nastop otroškega pevskega zbora Kresnice pod mentorstvom s. Karmen ter skupine Shalom. Za čudovit glasbeni prispevek pa je poskrbel orkester Glasbene matice pod vodstvom prof. Petra Filipčiča in prof. Jagode Kjuder. Številno občinstvo je nastopajoče nagradilo s pristrčnim ploskanjem in se nato še dolgo zadržalo pred cerkvijo pod košatimi lipami ob prigrizku in klepetu.

Za nekaj ur je imel naš človek občutek, da se vsaj tu pod zvonikom, pod krošnjami stoletnih lip, Katinara ni spremenila.

O. PEČAR

PRVO SVETO OBHAJILO V BARKOVJAH

G. Jože Špeh deli otrokom prvo sv. obhajilo (Foto Kroma)

25. maja je pristopilo k prvemu sv. obhajilu v Barkovljah osem otrok, dva dečka in šest deklic. Srce se nam je kar širilo, ko so stopali mimo nas v spredu otroci v narodnih nošah, deklice v bogato vezelih belih s sinjim trakom v pasu, dečka v sinjih oblekah in s slamničkom, ovenčanima s cvetjem in rdečim trakom. Lepo je, da rabimo čim pogosteje to naše narodno bogastvo. V cerkvi je bila lepa, pristrčna slovesnost. Vodil jo je naš dušni pastir g. Jože Špeh. Ob koncu pa je otroke in starše nagovoril tudi župnik g. Elio Stefanut. Barkovljani se ob tej priložnosti zahvaljujemo

obema duhovnikoma, gospe Veri Poljšak, ki je g. Špehu letos pomagala pri pripravi otrok na prvo sv. obhajilo (prejšnja leta je to opravljala gđc. Felicita Vodopivec - tudi njej pristrčna hvala!), veroučiteljici v šoli s. Karmen, ki je vodila petje otrok, požrtvovalnim skavtom, ki so poživili slovesnost s petjem in igranjem na kitaro; pa tudi gospe, ki so pridno šivale, prale in likale narodne noše, in onim, ki so poskrbele, da so se po maši otroci, starši in drugi lahko pomudili ob lepo pripravljene mizi v župnijski dvorani.

NM

PRAZNOVANJE 70-LETNICE PODJETJA TERPIN

FOTO BUMBACA

V soboto, 31. maja, je goriška tvrda bratov Terpin slavila 70-letnico svojega obstoja. Ob tem jubileju je bila posebna prireditev v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž, ki se je udeležilo veliko število povabljenih gostov z obeh strani meje. Praznovanje se je nato zaključilo v novih prostorih tvrde na industrijskem področju. Tu je prostore blagoslovil škof vikar msgr. Oskar Simčič.

Na slovesnosti so spregovorili predvsem prireditelji sami in prikazali zgodovino in razvoj današnjega podjetja, tako brata Marjan in Ciril Terpin. Slednji je v daljšem govoru orisal nastanek tega danes močno razširjenega podjetja z začetkom l. 1927, ko je oče Franc Terpin odprl v Števerja-

nu trgovino z mešanim blagom. Sledili so pozdravi številnih gostov. Med prvimi je pozdravil podpredsednik slovenske vlade Marjan Podobnik, nato pa še predsednik slovenskega parlamenta Janez Podobnik. Prisotna sta bila tudi pravosodni minister Marušič in minister za kmetijstvo Smerkolj. Pozdrave so nato prinesli še številni upravitelji, med katerimi novogoriški župan Špacapan, števerjanski župan Corsi, poleg njih pa še deželni predsednik SSK Bernard Špacapan, nekdanji deželni poslanec SSK Drago Štoka in številni drugi.

Na prireditvi je zapel tudi ob spremljavi ceter vrsto pesmi Vokalni kvartet Do, ki ga sestavljajo člani nekdanjega Slovenskega okteta.

VRSTA PRIREDITEV NA PRAZNIKU ŠPARGLJEV

V prejšnji številki smo že poročali o prvem delu Praznika špargljev, ki je potekal v soboto in nedeljo, 24. in 25. maja, z nastopom zbora Sedej iz Števerjana in članov štandredške dramske skupine z vedro igro *Čudna bolezen*. Tudi v drugem delu, zadnjo soboto v maju in prvo v juniju, je bilo več zanimivih pobud. Tekmovanja v pritrkovanju se je udeležilo sedem skupin iz Aiella, Ajdovščine, Budanj, Novega mesta, Podmelca, Šempetra in Vrtojbe. Strokovna komisija je najvišje ocenila izvajanje pritrkovalcev iz Budanj. Večino skupin so sestavljali zelo mladi člani, iz Novega mesta pa so se povzpela na štandredski zvonik tri mlada dekleta. Na letošnjem Prazniku špargljev je prvič bilo tudi tekmovanje v fotografiji. Najlepše slike je posnela Loredana Prinčič. Kar 55 mladih umetnikov se je udeležilo slikarskega ex temporeja (na sliki). Razdeljeni so bili v štiri skupine. Za vrtec so najlepše risali Tina Del Fabbro, Mateja Nanut in Jakob Fajt, v skupini prvih in drugih razredov osnovnih šol pa Lara Simoneta, Fabiola Torroni in Gregor Nanut. Za tretje, četrte in pete razrede so najlepše risbe oddali Stefano Mastrolillo, Samanta Di Palma in Isabel Paškulin. Prvo nagrado za srednjo šolo je prejel Peter Povšič. Za najštevilnejšo prisotnost na ex-temporeju je prejel posebno priznanje tretji razred štandredške osnovne šole Fran Erjavec. Vsi nagrajeni so bili deležni lepih poklonov,

ki so jih darovale razne ustanove, domači obrtniki in trgovci.

Nedeljski program je obsegal tudi nastope raznih mladinskih skupin. Odprl ga je štandredski združeni otroški zbor pod vodstvom Elde Nanut in Barbare Piccolo. Marja Feinig Tavčar pa je vodila mlade pevce z Vrha sv. Mihaela. Zelo duhovito je bil nastop učencev drugega razreda štandredške osnovne šole, ki so številnim prisotnim dajali nasvete za koristne nakupe. Zabavna besedila so si otroci sami izmislili, za nastop pa jih je pripravila Majda Paulin. Na ploščadi župnijskega parka stas plesnimi točkami sklenili program skupini ritmike SZ Dom in Show dance pod vodstvom Damjane in Mije Češčut.

Od torka, 20. maja, do sobote, 24., je bilo zvečer v Kulturnem centru Lojze Bratuž vse živo. Velika dvorana je bila prizorišče posrečene "maratonske" pobude *Europa insieme* (Evropa skupaj). Letošnjo prireditev, ki je bila že dvanajsta, so uresničili goriško šolsko skrbništvo, goriška pokrajina in občina, tržiška občina (ponedeljkov večer je potekal v občinskem gledališču v Trziču). Pokrovitelj manifestacije je bil pokrajinski odbor Unicef. Sodelovala je tudi Evropeistična akademija F-Jk, podprli pa sta jo Kmečka banka in Goriška hranilnica. Vsak večer se je na odru predstavilo po pet ali šest skupin iz raznih osnovnih, predvsem pa srednjih šol iz mesta in bližnjih vasi, pa tudi iz severne Italije. Zadnji večer, kateremu so v prepolni dvorani prisostvovali tudi župan Valenti, odbornica za šolstvo Francioso in šolski skrbnik Mannini, so sooblikovali gostje iz Slovenije, Hrvaške, Avstrije in Madžarske. Nastopil je tudi zbor Seghizzi, mestna Glasbena šola pa je z orkestrom kitar zaigrala v petek. Program je povezoval E. Devetag, ravnateljica L. Fasiolo pa je podeljevala spominske pokale in plakete. Nastopajoči so se potrudili, da bi svoje točke čim bolj izpeljali. Izvajanja so bila bolj ali manj zanimiva in posrečena, a vsa so odražala nekaj skupnega: vsak profesorski zbor skriva v sebi skupinico navdušencev, ki želijo poleg obveznega, za dijake včasih malo privlačnega učnega načrta, posredovati učencem čut za lepoto kategorikoli umetniškega izražanja. Izvajalci so bili hkrati poslušalci in gledalci, tako so ob spremljanju narodnih in umetnih pesmi, dramskih prizorov, ljudske, klasične in moderne glasbe ter plesa spoznali svojo kulturo in seveda tujo, odkrili skupna zanimanja, a tudi različne pristope do umetniške govorice. Sicer pa je globlji namen te širokoptezne pobude predvsem ta, da se mladoletniki поблиže spoznajo z vrstniki različnih narodnosti in že zgodaj vsrkajo vase čut za sožitje, strpnost, ljubezen do drugega in drugačnega. Tako se v njih prebudi pozitivna radovednost do manjšin in sosednjih narodov. Italijanske in tudi slovenske družine so tiste dni sprejele medse profesorje in dijake iz sosednjih držav. Skupno bivanje jih je spodbudilo k navezovanju prijateljskih stikov, prelivanju šolskih izkušenj in spoznavanju navad, težav in želja, ki so skrita v mladih srcih. Gostje iz bližnjih in bolj oddaljenih dežel so si ogledali krajevne lepote in zgodovinska obeležja, zvečer pa so jih odrski nastopi še tesneje povezovali. Med nastopajočimi so bili predstavniki italijanske manjšine iz Istre in goriška slovenska srednja šola Ivan Trinko. Naši dijaki so prikazali lutkovno igrice, drugi dan pa zapeli splet ljudskih pesmi ob instrumentalni spremljavi. Po uspešni premieri v lanskem juniju in odmevnih ponovitvah (v štandredžu, Benečiji, na Danskem, v San Daniele in Trziču, kjer so nastopili kot ena izmed najboljših šolskih gle-

"EVROPA SKUPAJ"

IVA KORŠIČ

daliških skupin v celi Italiji) se je ponovno izkazala lutkovna skupina Iskrice z uprizoritvijo zgodbe Jane Kolarič *Salon Expon* v režiji neutrudne prof. Lučane Budal (na sliki). Pod njenim vodstvom so mladi lutkarji še izpilili odrski prikaz in pri tem odpravili drobne napake in pomanjkljivosti. S skrajšanjem teksta so se zabri-

sala nekatera mesta, ki so zastavljala tempo predstave. Nastopi v letošnjem šolskem letu se niso še sklenili, a prof. Budal (čeprav okrog njenih zamisli ne veje zmeraj ugoden veter) na tihem že snuje novo lutkovno pravljico, ki bo po pridobljenih izkušnjah gotovo še bolj dovršena.

IZ DOGAJANJA V PROJEKTU COMENIUS

TEREZA SREBRNIČ

Šolsko leto gre h koncu, vrstijo se prireditve z nastopi učencev vsepovsod. V Sovodnjah bo v ponedeljek zvečer predstavitev Comeniusa ali tega, kar se je v tem šolskem letu zgodilo v okviru tega projekta. Učenci so bili vseskozi krepko zaposleni: s sovrstniki treh pobratenih šol (srednje Ciril-Metodove šole iz Trsta, osemletke iz Rathcoola-Dublin ter trirazredne OŠ iz Chwiloga-Wales) so si izmenjavali pisma, risbe in fotografije ter različne podatke in zanimivosti. Kdaj vstajajo in hodi jo spat, kaj vsebuje njihova prehrana, kaj se najraje igrajo, katerim TV programom sledijo, pa tudi, kako in kaj se praznuje in kakšne so vremenske razmere. Vse to so si otroci zabeležili in izmenjali zapiske v treh manjšinskih jezikih in angleškem prevodu. Pomembnejše dogodke smo tudi snemali na videokasete, ki so krožile med štirimi šolami. Zelo pomembni so bili tudi medsebojni obiski. Poročali smo že o gostovanju irskih in waležanskih učiteljev v Trstu in Sovodnjah tik pred Veliko nočjo. Mesec dni kasneje pa je skupina dveh tržiških profesorice in dveh sovodenskih učiteljic vrnila obisk obema pobratenima šolama v Walesu in Dublinu. Takratna doživetja so se zapisala kot enkratni trenutki, ki povezujejo in poglobljajo prijateljske odnose. Učenci so bili deležni odmevov preko diapozitivov in pripovedi ter razstave. Kdo je prej vedel za Waležane ali Irce kaj bolj točnega? Prav stik z njihovo deželo, odkrivanje lepote in zanimivosti nam je odprl vpogled v bogastvo teh dveh narodov. Waležani so nam Slovencem kar blizu: teptani in zastopani v lastni domovini prav do pred kratkim, se odločno in zavestno oklepajo svojih korenin, jezika in kulture. Waleški jezik je za baskovskim najstarejši živi jezik na evropskih

tleh in ga skupaj z irskim, škotskim in britanskim uvrščamo med keltske jezike.

S prihodnjim šolskim letom stopa Comenius v drugo fazo sodelovanja: redne povezave štirih šol prek interneta in izmenjave učencev 4. in 5. razredov ter srednješolcev. Za teden dni se bodo vključili v prirejeno delo na šolah-gostiteljicah. Naj omenimo še zadnje, sveže v brstenju tega Comeniusovega drevesa: srečanje v Dublinu za ravnateljice in koordinatorje projekta, povezano z otvoritvijo tamkajšnje nove šolske stavbe, na katero so čakali kar 121 let! Ravnateljica doberdobskega okrožja ter ravnatelj in koordinator Ciril-Metodove šole so se iz Irske vrnili zelo navdušeni!

Ob koncu naj vse bralce, prijatelje mladine ter druge naše rojake povabimo v Sovodnje: **9. junija ob 18.30** bosta v sejni dvorani na županstvu otvoritev razstave izdelkov in materiala v okviru projekta Comenius ter predstavitev skupne brošure pravljic vseh štirih sodelujočih šol. Ob 19. uri bosta sledila v Kulturnem domu ogled videokaset in nastop osnovnošolcev. Še enkrat vsi prisrčno vabljeni!

SF

VRH SV. MIHAELA: PRVOOBHAJANCI

Vasi Gabrje, Vrh sv. Mihaela, Rupa in Peč so tudi letos imele skupno pripravo na prvo sv. obhajilo. Otrok je bilo osem: 5 z Vrha in po eden iz ostalih vasi. Zbirali smo se dve leti v Gabrjah, ki so nekako središče in zato primerno za vse, saj drugje tudi ni župnijskega doma. Otroci so radi prihajali, starši so pomagali z nasveti. Zadnji teden smo se večkrat podali na Vrh. Tam smo imeli bližnjo pripravo in prejem zakramenta sprave. G. Marjan je priskočil na pomoč kljub pripravi na sv. birmo in drugemu delu. Vsi, zlasti starši, so pripravili cerkev in srca za slovesnost 25. maja ob 10.30 na Vrhu. Zmenili smo se, da pridejo Vrhovci za sv. Rešnje telo in kri, 1. junija, v Gabrje, da počastimo tudi Samanto: prav tako na Peči Natašo in Saro, ker so navezane na svojo župnijsko cerkev; prav tako starši. Na Vrhu so pri maši s petjem in molitvijo sodelovali tudi drugi, saj so prvoobhajanci z Vrha (Alex, Lorena, Manuel, Erika in Barbara) povečini člani otroškega in mladinskega pevskega zbora. V Gabrjah so za Telovo vsi lepo sodelovali, prav tako na Peči, ob lepih procesijah; zlasti na Peči ob mogočnem petju MePZ Rupa-Peč. Prav otroci so te dni gotovo pomagali utrditi našo povezanost po veri.

NA POBUDO VIDEMSKÉ
UNIVERZE V GORICI

MITI: ZME- RAJ ISTI, VEDNO DRUGAČNI

Tretje srečanje *Soglie* - Pragovije prineslo razmišljanja o "metamorficnih besedah".

Videmska univerza - oddelek za poučevanje tujih jezikov - pripravlja v tem akademskem letu niz odprtih srečanj za spodbuditev razmišljanja brez meja. Po razpravah o tem, kako se za od človeka postavljene meje ne brigajo rastline in živali, in po razmišljanjih o ljudski kulturi, je bila prejšnja sobota pod žarometi vloge posrednikov med kulturami, torej prevajalcev, pa ne samo njih, saj kultura ne ubira zgolj ubesedjenih oblik. Delovni naslov predavanja, ki so se zvrstila v goriški podružnici videmske univerze, je bil *Metamorficne besede*. Za uvod je deseterica študentov odrecitirala Shakespearov 18. sonet v ducatu različnih jezikov in s tem uokvirila rdečo nit pomladanskih *Pragov*, ki so prinesli štiri poglede na prevzemanje, preoblikovanje in zorenje mitov, stilov in - globalno vzeto - kultur. Pobudnica razmišljanja prof. Marisa Sestito je na primeru zgodbe o tragični ljubezni dveh mladih, ujetih v rodbinske spore, poskrbela za nazoren prikaz časovnih in prostorskih "metamorfoz" ene in iste tematike. Maila D'Aronco je predstavila trčenje germanskih z latinsko kulturo in preplete, ki so sledili vdorom Langobardov, Visigotov, Frankov in drugih plemen; Maria Paola Frattolin pa je razmišljanje prinesla s slikarsko govorico. Arhitekta Lino Visintin in Dorče Simčič sta razmišljanja sklenila z iskanjem izvorne podobe briških vasi. Srečanja, ki se je zaključilo s kulturnim programom, sta se poleg številnih pretežno mladih poslušalcev udeležila tudi slovenski konzul Tomaž Pavšič in rektor videmske univerze Strassoldo, ki je ob tej priložnosti ponovno potrdil namero videmskega vseučilišča, da z naslednjim letom odpre katedro za slovenščino.

UČENCI PROF. SIJAVUŠA GADŽIJEVA NA KONCERTU

NADARJENI, VZTRAJNI, DELAVNI...

TATJANA GREGORIČ

Srečanje z mladimi talenti iz razreda prof. Sijavuša Gadžijeva je vedno tudi srečanje z občudujočo zagnanostjo mladih, srečanje z njihovo predanostjo glasbeni muzi in srečanje z neizčrpnim virom volje in delavnosti, ki ju lahko izžareva le glasbi popolnoma zvest (in z njenimi čari tudi dobro animiran) mlad človek. Profesor Sijavuš Gadžijev iz Moskve je s svojim pianističnim in pedagoškim poslanstvom nedvomno postavil nove temelje klavirski igri na Primorskem in pozitivno vplival na njen razvoj. Ob priznanem mojstru pianizma so se zbrali učenci iz različnih glasbenih šol na obeh straneh meje, čedalje bolj pa "Gadžijevova šola" privablja tudi mlade pianiste iz drugih krajev Slovenije in Hrvaške. V razredu nadarjenih mladih pianistov prof. Gadžijeva je danes 17 učencev in kar štiri najstjimi smo lahko prisluhnili na koncertu v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici v ponedeljek, 26. maja. Glasbeni večer, ki je, kot vsi podobni nastopi Gadžijevovih "varovancev", ponujal pomladno svežino in brezmejno voljo do raziskovanja skrivnosti črno-belih tipk, je otvoril šestletni Aljaž Srebrnič, Goričan, ki je s svojo še začetniško pianistiko v Mozartovem Menuetu in slovenski ljudski Izidor ovčice pasel vsem, ki doslej še niso imeli priložnosti slišati Gadžijevovih talentov, razkril posebnosti in vrline pedagoškega dela ruskega pianista: v mladem človeku prebuditi in razvijati specifično naklonjenost glasbi, ob klavirski igri v vsakem posamezniku razkriti srčiko njegove glasbene izpovedi in jo v različnih skladbah čim bolj povezati v glasbeno celoto, ki naj bo čim bližja tudi celovitosti mlade glasbene osebnosti. Slednje smo - seveda v različnih zvočnih odtenkih - prepoznali prav v vseh nastopajočih: v Chopinovem Nocturnu v c-molu maldostno muzikalično kipenje Nine Kruh, v Allegru iz So-

nate v D-duru J. Haydna in Pomladi op. 34 E. Griega samozavestno in hitro igro Urške Babič, v dveh pesmih (št. 5 v g-molu, št. 6 v F-duru) iz zbirke *Kinderstücke* op. 72 F. Mendelssohna-Bartholdy-ja še iskajoče simpatiziranje s klavirskimi tipkami Sare Rustja, v *Fantaziji v d-molu* W. A. Mozarta in *Poetični sliki št. 6 E. Griega* genialnost, popolno predanost in izjemno občutek za klavirski zvok komaj osemletne Nastasije Žibert, v *Pesmi brez besed op. 19 št. 3 F. Mendelssohna-Bartholdy-ja* in *Preludiju v C-duru op. 12 S. Prokofjeva* lahkotno muziciranje Roka Palčiča, v pianistično zahtevni skladbi *Fantasia - Impromptu op. 66 F. Chopina* še malce hladno, a vendar izdelano igro Maje Furst, v obsežnem in razpoložensko raznovrstnem *Papillonu op. 2 R. Schumann* nenačuden občutek za celovitost glasbene umetnine Mihe Štoklja, v *Allegru iz Sonate v F-duru op. 10 št. 2 L. van Beethovna* in *Aufschwung op. 12 R. Schumann* odločno, temperamentno pianistiko Maje Matjanec iz Zagreba, v *Arabeski op. 18 R. Schumann* predano in razglablajočo klavirsko pripoved Mateje Gruntar, v *Variacijah ABEGG op. 1 R. Schumann* zvočno bujno in v diskantih zelo iztanjeno klavirsko govorico Irene Koblar, v *Andantu v C-duru op. 58 L. van Beethovna* dinamično razkošno glasbeno misel Jana Bratoža, v *Nocturnu L.M. Škerjanca* in *Rigolettu F. Liszta* G. Verdija herojsko virtuoznost Ivana Skrta, v *Scherzu št. 4 v E-duru F. Chopina* izjemno predanost in obvladovanje tehničnih in muzikalnih zahtev klavirske partiture Aleksandre Pavlovič.

Mladi talenti iz razreda prof. Sijavuša Gadžijeva so vnovič prijetno presenetili in dokazali, da je vložen trud, tako njih samih kot vseh, ki ta projekt podpirajo, prav z vsakim koncertom poplačan.

"SKALA" NA SARDINIJI

Pred občino v Nuoro; spredaj mis. Alojz Gril

Kulturno društvo Skala iz Gabrij je dve leti pripravljalo izlet na Sardinijo, da bi se tam poklonilo spominu sovaščanov, ki so na tem italijanskem otoku preminili med drugo vojno. Namen izleta je bil, da bi na spominska obeležja položili vence in fantom, ki so tam umrli, zapeli slovensko pesem. Povezali so se z misijonarjem Alojzijem Griljem, ki živi na Sardiniji že od leta 1948 in je stric znanega goriškega gostilničarja, bivšega sovodnjskega župana Vida Primožiča; pri organizaciji izleta sta jim pomagala tudi Zveza partizanov ANPI in goriški Klub Sardincev.

16. maja so odpotovali na Sardinijo in se prvi dan ustavili v kraju Milis, kjer so položili dva venca. Prvo noč so prenočili v Sassariju. Naslednji dan so se poklonili spominu umrlih Slovencev pred vojaško grobnico, kjer so tudi zapeli. Še isti dan so odšli v Nuoro, kjer jih je sprejel župan in jim priredil nepozabno srečanje. Župan Nuora in Vid Primožič sta izmenjala pozdrave, nakar so skupno odšli na pokopališče, kjer so pod vodstvom g.

Grilja zmolili za rajne in zapeli slovensko pesem. Ogleдали so si še nekaj krajevnih znamenitosti in še eno noč prespali v Sassariju, kjer so naslednjega dne prepevali v nunski kapeli in se tako redovnicam in g. Grilju zahvalili za gostoljubje.

V Sassariju jih je sprejela županja Sanna, ki bo jeseni obiskala Gorico in tudi Sovod-

nje. Sledila sta ogled sprevoda narodnih noš in odhod v Cagliari, kasneje v mesto Sennai. V Cagliariju so obiskali vojaško grobnico, na kateri je vklesanih veliko imen slovenskih fantov; tudi tu so zmolili, zapeli in položili vence. V mestecu Sennai so imeli člani pevskega zbora Skala koncert, ki je bil dobro obiskan in reklamiziran, saj so viseli plakati po vsem mestu. Večer se je ob slovenski in sardinski pesmi zavlekel dolgo v noč. Naslednji dan so se Gabrji in Sovodenjci vrnili domov.

Ko smo se pogovarjali z Vidom Primožičem, je povedal, da je sardinski izlet povsem uspel in da so bili ljudje zadovoljni predvsem zato, ker so obiskali grobove svojcev. O umrlih Slovincih na Sardiniji pripravlja daljši zapis znana goriška časnikarka Dorica Makuc, objavili ga bomo v eni prihodnjih števil.

JUP

DRUGI RAZRED ŠOLE ŽUPANČIČ PRI NAS

Prejšnji teden so nas na uredništvu Novega glasa obiskali učenci drugega razreda osnovne šole Oton Župančič z učiteljico Tanjo Sokol. Ogleдали so si, kako nastajata naš časnik in Pastirček, od člankov prek računalnika do tiskanja. Z navdušenjem pričakujemo tudi njihove prispevke, saj so otroci naša prihodnost...

ZGLEDNO SREČANJE PEVSKIH ZBOROV

Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž je bila v nedeljo, 25. maja, prizorišče zelo uspešnega nastopa treh zborov; ti so navezali zgledne prijateljske stike, ki pa niso ostali le pri besedah.

Mešani zbor Rupa-Peč in moški Mirko Filej sta v letošnjem letu pod vodstvom izkušene taktirke dirigenta Zdravka Klanjščka že večkrat obiskala "prijatelje v glasbi" v Kropi na Gorenjskem. Tja sta bila povabljeni za nastop ob dnevu kulture; po petju so se v veseli družbi in domačem vzdušju stala lepa prijateljstva. Lepa zato, ker so kolikor toliko stalne vezi med matičnimi Slovenci in zamenci zelo dragocene in, žal, še vedno preveč redke.

Popoldanski koncert je s tremi pesmimi uvedel MePZ Rupa-Peč, ki se v zadnjih letih z mladimi močmi, s pestrim in kakovostnim delom tako na domačih kot na tujih odrih postavlja med najboljše goriške zборе. Tudi moški zbor Mirko Filej je s svojimi pesmimi dokazal svoj krepki *élan vital*. Nato sta gostitelja predala besedo in glasbo gostom iz Kroke, ki so pod vodstvom Egija Gašperšiča nastopili v treh zasedbah (moški, ženski in mešani). Poleg del slovenskih avtorjev so ob okroglem jubileju v pravem romantičnem duhu ob klavirski spremljavi Jožice Potočnik predstavili kar štiri Schubertove skladbe; briljantna je bila *Podoknica*, ki jo je ob ženskem zboru suvereno zapela slavna operna pevka Zlata Ognjanovič, dirigentova sestra. Res lep je bil Linhartov samospjev *Pesem* v priredbi za zbor. Na koncu je mešani zbor zapel še sedem "zmeraj zelenih" ljudskih pesmi v nezahtevni harmonizaciji, v priredbi Egija Gašperšiča. Pred zadnjo pesmijo je bila na vrsti obredna izmenjava priložnostnih daril in zahvalnih besed, tokrat posebno občutenih, spontanah, iskrenih.

Na koncu si lahko upravičeno zaželim, da bi taka glasbena srečanja res preverjala pevске in - predvsem - prijateljske zmogljivosti naših zborov; to potrebujemo. Predvsem pa naj postanejo, kot je pisalo v uvodnih besedah na koncertnem listu, "cepljenje naših udov v zdravo telo domovine, skozi katere se bo pretakala kristalna linfa, ki nas bo oživljala in krepila".

DD

OBVESTILA

UDELEŽENCE POTOVANJA z NG na Sicilijo prosimo, da do 16. junija poravnajo celotni strošek potovanja.

LETOŠNJE ŠKOFIJSKO romanje v Lurd bo od 3. do 9. julija. Vpisovanje se bo zaključilo 15. junija. Za informacije: msgr. Močnik, Zavod sv. Družine, tel. 530341

V SOBOTO, 7. junija, bo romanje otrok koprške škofije na Sv. goro, ki ga organizirata Družina in Mavrica. Sv. maša bo ob 10. uri, po maši pa bo pester program.

OTROŠKI VRTEC in osnovna šola A. Gradnik iz Števerjana vabita na sklepno prireditev, ki bo na šoli A. Gradnik v Števerjanu v ponedeljek, 9. junija 1997, ob 14.30.

SREDNJA ŠOLA Ivan Trinko vabi na zaključno prireditev, ki bo 10. junija 1997 ob 20.30 v Kulturnem centru L. Bratuž.

V ZAVODU sv. Družine bodo srečanja za osnovnošolce in srednješolce od 16. junija do 18. julija, ob ponedeljku do petka, od 8. do 13. ure. Na sporedu bodo igre, sprehodi, odkrivanje likovnega in dramskega sveta in še in še. Pohitite z vpisom, oglasite se v zavodu za vsa potrebna navodila in pojasnila (530341)!

DAROVI

ZA SLIVENSKO cerkev: v spomin na pok. Ireno Kralj Metlikovec Rožica, Niko in Gregor 100.000 lir, Majda in Igo Legiša 30.000 lir.

ZA P. VLADIMIRA Kosa: ob 53. obletnici usmrtitve Marte Terčon družina 100.000 lir.

ZA SCGV E. Komel v Gorici daruje žena Vera ob obletnici smrti moža Tončija Nanuta 150.000 lir.

ZA CERKEV sv. Ivana L. in E. Devetak ob krstu male Veronike 500.000 lir.

ZA SOVODENJSKO cerkev: ženski pevski zbor ob pogrebu Rozalije Lavrenčič-Humar 100.000; sinova in hčere 200.000; birmanci za popravilo orgel 720.000; Batistič 100.000; v spomin na pok. Bernardo Kavčič Petejan druž. Petejan 200.000 lir.

ZA PD Štandrež: Irena Beltram 100.000 lir.

PRVOOBHAJANCI Z Vrha darujejo 100.000 za lačne otroke in 200.000 za obnovitev cerkve.

ZA OBNOVITEV cerkve na Vrhu: N.N. 20.000; N.N. za cvetje 30.000 lir.

ZA CERKEV v Gabrjah: N.N. 5.000 lir.

V NEDELJO, 1. JUNIJA, STA STOPILA NA SKUPNO ŽIVLJENJSKO POT ALEKSANDRA KOSIČ IN FRANKO PAHOR. NA MNOGA LETA JIMA POJEJO FANTJE IZ POD GRMADE.

Misijonar LUDVIK ZABRET bo v nedeljo, 8. junija, ob 16. uri v mali dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž govoril o svojem misijonu v Indiji in kazal skioptične slike. Vabljeni vsi prijatelji misijonov!

SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO E. KOMEL

GLASBENI POKLON OB ZAKLJUČKU ŠOLSKEGA LETA 1996/97

- MOJCA POKRAJČULJA IN PRIJATELJI velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž, sobota, 7. junija, ob 19.30
- V GALERIJ IN INSTRUMENTOV velika dvorana Kulturnega centra L. Bratuž, sobota, 14. junija, ob 20.30
- PETJE IN GLASBA POD CERKVENIM OBOKOM cerkev sv. Ivana v Gorici, petek, 20. junija, ob 20.30.

GLASBENA MATICA GORICA - ŠOL. LETO 1996/97

zaključna akademija VEČER Z GLASBO

Kulturni dom - Gorica, 11. junija, ob 20. uri

Zaključni nastopi:

ŠTANDREŽ, 9. junija, ob 18.30 - Kulturni dom A. Budal; GORICA, 12. junija, ob 18.30 - Avla glasbene matice; DOBERDOB, 16. junija, ob 18.30 - Občinska glasbena soba, v sodelovanju s pihalnim orkestrom Kras; SOVODNJE, 17. junija, ob 18.30 - Kulturni dom.

Ars
GALERIJA

Vljudno Vas vabimo na odprtje razstave HERMANA KOSIČA

Umetnika bo predstavil Jurij Paljk.

Katoliška knjigarna, Travniki 25, Gorica petek, 13. junija 1997, ob 18. uri.

MEŠANI PEVSKI ZBOR RUPA - PEČ

vabi na

SREČANJE POBRATENIH ZBOROV

Sodelujejo:

MEŠANI ZBOR FRAN BOGOVIČ - Dobova
MEŠANI ZBOR CIRIL SILIČ - Vrtojba
MEŠANI ZBOR RUPA - PEČ

Kulturni dom Sovodnje, sobota, 14. junija 1997, ob 20.30 uri.

PREDLOG UVEDBE POUKA SLOVENŠČINE V JAVNE ŠOLE KANALSKE DOLINE

ERIK DOLHAR

V soboto, 31. maja, je Gorska skupnost za Kanalsko dolino in Rezijo v Beneški palači v Naborjetu priredila posvet na temo *Zaščita majhnih in manjšinskih jezikov v šolskih ustanovah v Kanalski dolini* (Eksperimentalno učenje slovenščine v Kanalski dolini).

Predstavniki šolskih in drugih oblasti, ki so sodelovali na posvetu, so dali razumeti, da bo slovenščina morda že v prihodnjem šolskem letu postala dodatni učni predmet v državnih šolah v Kanalski dolini. V imenu Gorske skupnosti za Kanalsko dolino in Rezijo je najprej spregovoril njen predsednik Sergio Paleschini, ki je povedal, da Gorska skupnost čuti potrebo po zaščiti in ovrednotenju kulturne in jezikovne raznolikosti Kanalske doline, kjer se prepletajo trije najpomembnejši evropski narodi: slovanski, latinski in germanski. To je pred nedavnim prišlo do izraza tudi v trbiškem občinskem svetu, ki je v uradni resoluciji potrdil, da so v teh krajih doma štirje jeziki: italijanski, slovenski, nemški in furlanski, ki jih je treba posebej zaščititi.

Predsednik nemškega društva *Kanalthaler Kulturverein* Karl Lager je pojasnil, da v javnih šolah Kanalske doline že učijo nemščino (poskusili so jo uvesti tudi v otroške vrtce z vzgojiteljicami nemškega materne jezika).

Na posvetu je bil govor predvsem o uvedbi slovenščine v javno šolstvo, saj je pouk v našem maternem jeziku doslej (že od leta 1918) potekal le v zasebnih tečajih v okoliških vaseh (Žabnice, Ukve) in še to po zaslugi nekaterih narodno zavednih Slovencev, kot je bil pokojni Salvatore Venosi. Poleg slovenščine je bil tudi krajevni furlanski element doslej premalo ovrednoten.

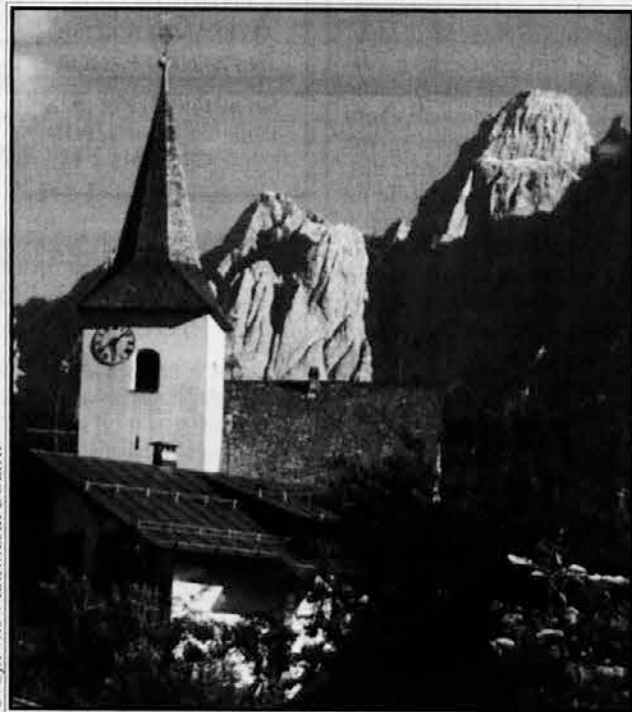
O pomembnem izčrpnem poročilu predsednika slovenskega društva Planika iz Ukev Rudija Bartolotha poročamo v dodatku k temu članku. Vezna nit pri posegih vseh razpravljalcev je bila, da je večjezičnost, kakršno poznajo v Kanalski dolini že iz davnih časov, bogastvo, ki ga je treba zaščititi in ovrednotiti. Špetrski župan Marinig je omenil pozitivne izkušnje iz Benečije, saj je do tega posveta prišlo, potem ko je ministrstvo za šolstvo uradno priznalo dvojezično šolsko središče v Špetru, kar predstavlja velik korak naprej na poti uveljavitve slovenske narodnostne skupnosti v videmski pokrajini, saj gre v bistvu za prvo državno priznanje prisotnosti naše manjšine na tem območju. Poleg tega predstavlja parifkacija beneške šole tudi priznanje za uspešno zastavljeno pedagoško delo, ki špetrski šoli daje pozitivno značilnost, ki jo velja posnemati tudi v drugih krajih videmske pokrajine, kjer živi slovenska narodna skupnost.

O tem je govoril tudi župan iz Rezije Luigi Paletti, ki je prisotne seznanil z dejstvom, da pouk slovenščine v državnih šolah v Reziji poteka s pomočjo podpor, ki jih deli deželna.

Didaktična ravnateljica s Trbiža Annamaria Confessi, ravnatelj trbiške višje srednje šole Tommaso Girolamo in deželni šolski skrbnik Valerio Giruleo so podprli prizadevanja za ovrednotenje slovenščine, saj gre za dragocen krajevni kulturni element. Predlagali so, da bi pouk slovenščine uvedli v javno šolstvo v obliki dodatnega fakultativnega predmeta. Deželni šolski skrbnik je obema ravnateljema pojasnil, da jima nova zakonodaja na področju šolstva v bistvu daje proste roke na tem področju. V tem smislu lahko

ocenjujemo tudi posega senatorja Darka Bratine in podpredsednika deželnega sveta Miloša Budina, ki pa sta poudarila, da je treba večjezičnost in multikulturalnost zakonsko podpreti oz. urediti. Bratina je posebej omenil zaščitni zakon, Budin pa se je zavzel, da bi občini Trbiž in Naborjet vključili v seznam občin, ki prejemajo deželne prispevke za razvoj slovenske kulture.

Že samo dejstvo, da je domača Gorska skupnost čutila potrebo, da se javno sooča s to tematiko, je treba pozitivno oceniti. Ob tem posvetu je prišla na dan stvarnost slovenske manjšine v Kanalski dolini, predstavniki katere so aktivno sodelovali na posvetu in ponudili svoje poglede glede tako pomembnega vprašanja, kot je šolstvo. Če bo do uvedbe slovenskega jezika, tudi le v obliki dodatnega pouka, prišlo že v prihodnjem šolskem letu, pa je sedaj predvsem stvar dobre volje!

OVČJA VAS V KANALSKI DOLINI

"UVESTI FAKULTATIVNI POUK SLOVENŠČINE!"

Povzemamo zadnji del posega, ki ga je na posvetu v Naborjetu imel predsednik Slovenskega kulturnega središča Planika iz Kanalske doline Rudi Bartaloth.

Po izčrpnem zgodovinskem pregledu o stanju slovenske manjšine v Kanalski dolini, v kateri je slovenščina doma že najmanj od 6. stoletja po Kristusu, je Bartaloth podčrtal, da so novejši zgodovinski dogodki potisnili slovenščino na obrobje. Na podlagi izkušenj, ki jih imajo s poučevanjem slovenščine na zasebnih tečajih v Žabnicah, pa je predlagal, naj se eksperimentalno uvede fakultativni pouk slovenščine v vse državne šole večjezičnega območja. Slovenščina mora biti učni jezik v vsem šolskem obdobju, od otroškega vrtca do višje šole. Če želi šola uvesti eks-

perimentalne tečaje (jezikovna lekcija je v tem primeru informativnega značaja), je treba pomisliti na neko metodo, ki bi omogočila dijakom spoznavanje krajevne stvarnosti z uvedbo pouka zgodovine, zemljepisa, socio-kulturnega in jezikovnega položaja v dolini. Pouk mora biti torej osnovan na načelu medsebojne strpnosti. Skupina izvedencev mora predmet vsakič, ko bi bilo potrebno, pripraviti, podpirati in popravljati.

Predstavniki slovenske manjšine v Kanalski dolini so predlagali in podpisali sledečo skupno izjavo:

- Slovenci v Kanalski dolini

SREČANJE BRICEV IN BENEŠKIH SLOVENCEV

PETER STRES

23. maja so predstavniki Občine Brda vrtili obisk Beneškimi Slovincem, ki so jih pred časom obiskali na Dobrovem. Srečanje je bilo v občinski sejni dvorani v Špetru. Prireditev sta organizacijsko pripravila podžupan občine Brda Bruno Podveršič in predstavnica Kulturnega društva I. Trinko v Čedadu ga. Lucia Trusnach. Srečanje se je začelo z razgovorom obmejnih županov, upraviteljev in predsednikov gorskih skupnosti. Poleg župana Špetra Firmina Mariniga in župana občine Brda Franca Mužiča so v razgovorih o življenju ob meji sodelovali še drugi župani vse do Rezije in predsedniki gorskih skupnosti. Na srečanju je sodeloval tudi župan Čedadu, ki je le nekaj dni pred tem zavračal nekatere dele zadnjega predloga zaščitnega zakona za Slovence v Italiji.

Dobro uro zatem se je občina Brda predstavila s pozdravom župana in kulturnim sporedom. Z dovršenim programom je nastopil briški mešani pevski zbor Rado Simoniti. Nekaj uvodnih pesmi je zapel tudi moški zbor Matajur iz Klenja (Špetar). Sledil je recital Gradnikovih in Zorzutovih pesmi, ki so jih predstavili učenci Osnovne šole Dobrovo pod vodstvom profesorice Vanje Kragelj, življenje v Brdih je predstavil podžupan Podveršič, sledila je še predstavitev videokasete o Brdih. Za italijanske prevode in pojasnila v italijanščini je poskrbel prof. Marino Vertovec. Občinska dvorana je bila polna in razvil se je prijeten večer pod naslovom *Spoznajmo se*.

Lucia Trusnach je za to priložnost pripravila lepo dvojezično publikacijo na 12 straneh velikega formata. Poleg občine Brda predstavlja brošura tudi pesnika Alojza Gradnika in Ludvika Zorzuta ter nekatere njune pesmi. Zanimivo je, da se je prireditve udeležil tudi Gradnikov sin ing. Sergej Gradnik s sorodniki. Na koncu brošure je predstavljen še mešani zbor Rado Simoniti, ki ga vodi pevovodkinja Rozina Konjedic.

ŽIVLJENJSKE ZGODBE KOROŠCEV

Tinjski dom so v nedeljo, 25. maja, zasedli udeleženci mednarodnega simpozija o vrednotenju življenjskih pričevanj. Slovenski narodopisni inštitut *Urban Jarnik* ga je organiziral v spomin pok. duhovnika, kulturnega delavca in ravnatelja Slovenske gimnazije dr. Pavla Zablatnika. Bil je to že tretji Zablatnikov dan (prva dva sta bila v Bilčovsu) in je predavanjem sledila diskusija. Predavatelji so prišli od vsepovsod: iz Slovenije, Bolgarije, Italije, Hrvaške, povezovala in prevajala pa sta dr. Miha Vrnica in Mojca Ramšak. Izšlo je zanimivo dejstvo, da je pisanih življenjskih pričevanj v svetovni literaturi zelo veliko, da pa mnogi zanje ne vedo in da večinski narod npr. v Avstriji ne pozna manjšinskih razmer in problemov.

Pet dni kasneje (30. maja) so se časnikarji zbrali v prostorih Krščanske kulturne zveze v Celovcu ob Nužetu Tolmajerju in Mariji Makarovič, ki je na svetlo dala že pet zvezkov oz. knjig življenjskih pričevanj koroških Slovencev. Udeleženci so dobili četrti in peti izvod te dragocene in zanimive knjige, ki vsebujeja enajst oz. štirinajst pripovedovanj. Branje ni koristno samo za starejše ljudi, ampak je hkrati tudi pouk mlajšim, da spoznavajo, v kakšnih razmerah so odrasli njihovi predniki. Preprosto in iskreno pripovedovanje mož in žena iz vseh koroških dolin je obogateno tudi z narečnim slovarčkom, tako da ne more branje nikomur delati težav. Kdor je svojo knjižnico že obogatil s prvimi tremi izdajami, mu toplo priporočam naslednji. V pripravi (za naslednje leto) je šesta knjiga.

RB

oblastem kot tudi ustanovam in pristojnemu deželnemu odborništvu.

Naš center bi lahko tudi, po naročilu pristojnih oblasti, predložil načrt uvedbe morebitnih podpornih predmetov, kot so bili prej omenjeni za eksperimentalni pouk, tako v slovenskem jeziku, kot pri razširitvi pouka nemškega jezika, saj ima v vrstah svojih sodelavcev prvovrstne izvedence in svetovalce na pedagoškem področju. Ti bi lahko takoj sestavili skupino tehnikov, ki bi lahko v relativno kratkem času pripravili študijo o možnostih in predlogih.

Na koncu je Bartaloth še povedal, da je bil po velikem uspehu konference o večjezičnosti ob mejah Evrope, ki je bila oktobra 1995 na Trbižu, ustanovljen študijski in raziskovalni center za obmejna področja.

ED

ČASNIKA V OBEH PREDELJIH GORIŠKIH BRD

Goriška Brda imajo skupen izvor, zgodovinske in druge značilnosti in so nasploh enotno območje. Toda iz političnih razlogov, lahko bi dejali po volji velesil, ki so po drugi svetovni vojni določale oz. krojile meje in usodo posameznih držav in narodov, so bila Goriška Brda razdeljena na del, ki se nahaja v Sloveniji, in na del, ki spada pod Italijo. V novih razmerah in po vzpostavitvi demokratične oblasti v Sloveniji se med obema predeloma obnavljajo nekdanje povezave ali pa oblikujejo nove oblike sodelovanja. Tako imata oba dela Goriških Brd svoj časnik.

BRIŠKI ČASNIK

Na Dobrovem izhaja glasilo občine Brda z naslovom *Briški Časnik*, ki ga gospodinjstva - vseh je okrog 1800 - prejemajo brezplačno. Glasilo izhaja v nakladi 2.500 izvodov, stroške pa v celoti krije Občinski svet iz svojega proračuna. *Briški Časnik* izide štirikrat letno, in sicer po ena številka ob začetku vsakega letnega časa. Vsebinska je pestra, aktualna in raznolika in posega domala na vsa področja življenja, razvoja in odnosov v občini. V zadnji številki *Briškega Časnika* članki in drugi prispevki obravnavajo prvi rojstni dan omenjenega glasila in drugi rojstni dan občine Brda, pregled dveletnega uvažanja lokalne samouprave, povišan občinski davek, ki buri duhove, podražitev vode, zapuščenost Golega Brda, pomembnost novega Meduniverzitetnega središča v gradu Vipolže, stanje v vasi Senik, podoba dobrovske graščine in nekaj drugih prispevkov. O časniku je bil govor tudi na seji Občinskega sveta, in sicer zaradi kritike nekega prispevka, ki da je bil preveč navijaški le za eno politično stranko.

ŠTEVERJANSKI VESTNIK

Že več let redno izhaja tudi *Števerjanski vestnik*, glasilo prebivalcev občine Števerjan pri Gorici. Objavlja veliko člankov, zlasti pa poročila o vseh dogodkih s področja občinske kronike in objavlja novice o stanju prebivalstva. Iz prispevkov je predvsem znani in občutiti narodno zavestnost prebivalcev števerjanske občine in ustvarjalno vnemo piscev.

M.

V OBSTOJEČIH VISOKOŠOLSkih ZAVODIH VEČ KOT 2000 ŠTUDENTOV

NA PRIMORSKEM SE RAZVIJA TRETJA SLOVENSKA UNIVERZA

MARJAN DROBEŽ

Na posvetu o ustanovitvi univerze na Primorskem, ki je bil pred kratkim v Lipici, so ugotovili, da so ta veliki cilj že začeli uresničevati. V Kopru, Novi Gorici, Portorožu, Piranu in drugih središčih namreč že deluje 29 visokošolskih zavodov oz. izobraževalnih ustanov na ustrezni ravni, ki jih v tem šolskem letu obiskuje nad 2.000 študentov. To je trikrat več, kot jih je bilo v študijskem letu 1992/93. Na posvetu so predstavniki gospodarstva, obstoječih in delujočih Visokošolskih zavodov in drugih izobraževalnih ustanov, župani posameznih občin iz Primorske in pristojnih ministrstev podpisali t.i. Pismo o namerah za izvedbo projekta Univerze na Primorskem. Dokument zdaj podpisujejo in sprejemajo predstavniki tudi drugih občin, tako da bo nova univerza sad enotne volje in soglasja vseh, ki odločajo, so vplivni, obveščeni in imajo sredstva za financiranje nove izobraževalne ustanove na visokošolski ravni.

Ustanovitev nove univerze, tretje v Sloveniji, bo dejanje zgodovinskega pomena. Uresničena bo vizija nekaterih velikih duhov iz preteklosti. Omenjamo pravnik in publicista Vladimira Knafliča, ki je leta 1912 napisal *Spomenico*, v kateri je utemeljeval potrebo in nujnost, da bi Slovenci ustanovili vseučilišče v Trstu. To mesto je bilo v tedanjih političnih razmerah, ko se je večal vpliv našega naroda, za ustanovitev univerze namreč bolj primerno, kot pa bi bila npr. Ljubljana. Brošuro z besedilom *Spomenice*, ki jo je Vladimir Knaflič namenil slovenski javnosti, je Raziskovalna enota Zgodovinskega inštituta ZRC SAZU v Novi Gorici ponatisnila in jo namenila udeležencem posveta v Lipici. Dr. Branko Marušič je ob predstavitvi omenjene brošure napisal, "da se je Knafličev koncept slovenske univerze v Trstu razlikoval od podobnega načrta, ki ga je v publikaciji Omladina že leta 1904 oz. 1905 izdelal - in potem še dograjeval - Henrik Tuma."

Nova univerza na Primorskem je torej skoraj že danost, čeprav bo projekt zahteval še veliko priprav, volje, naporov in seveda tudi denarja.

In kakšni so razlogi za ustanovitev oz. kakšne bodo temeljitve in usmeritve nove slovenske univerze, ki bo dokončno oblikovana, tako pričakujejo, do leta 2000? Njena zasnova je vsebovana v Nacionalnem programu visokega šolstva Republike Slovenije. Poglavitni razlog je naraščanje števila študentov na visokih šolah. V študijskem letu 1990/91 je bilo v Sloveniji 17 študentov na tisoč prebivalcev, v sedanjem študijskem letu pa na tisoč prebivalcev pride že 24,5 študentov. Za prvo polovico tega desetletja je značilen tudi porast podi-

Prikaz obstoječih fakultet in drugih visokih šol in ustanov na Primorskem - jedro nove univerze.

plomcev (s 1.647 na 1.953 študentov) in ponoven porast izrednega študija (z okrog 6.000 na 12.000 študentov). Po letu 1994 se je poleg Ljubljane in Maribora znatno okrepila visokošolska dejavnost na slovenski obali. Najvažnejšo vlogo ima Visokošolsko središče v Kopru, ki je bilo ustanovljeno leta 1995.

V razvojnem projektu za ustanovitev univerze na Primorskem so opisani tudi podlage in pogoji, ki omogočajo

ustanovitev omenjene ustanove. Poudarjeno je, da gre za potrebe in možnosti, ki nastajajo zaradi zemljepisno-političnega položaja Primorske v okviru Slovenije in Srednje Evrope; ustanovitev bo v skladu s policentričnim razvojem Slovenije; oblikovanje univerze omogočajo gospodarske zmogljivosti Primorske; uporabiti bo mogoče intelektualne sposobnosti in moč Primorske, Slovenske Istre in za meje v Italiji. Univerza bo

NOVA GORICA BREZ URBANISTIČNE ZASNOVE IN PROSTORSKEGA NAČRTA

V Novi Gorici potekajo razne prireditve in proslave v počastitev nekaterih jubilejev oz. obletic, ki imajo tudi širši pomen in razsežnost.

Nova Gorica ok. 1950

Tako praznujejo 1000-letnico prve omembe Gorice, 50-letnico priključitve Primorske matični državi Sloveniji ter 50-letnico pričetka gradnje Nove Gorice. O prvi omembi Gorice (zapisi o njenem slovenskem nazivu so ohranjeni v zgodovinskih virih) je TV Primorka pripravila daljšo oddajo, v kateri sta na vprašanja časnika odgovarjala zgodovinar dr. Branko Marušič in dr. Bernard Špacapan, občinski svetovalec Slovenske skupnosti v Gorici in predsednik edine slovenske politične stranke v Italiji. V TV-oddaji, ki jo je vodil časnikar Marjan Drobež,

sta gosta in poznavalca obmejne problematike obravnavala tudi stike in sodelovanje med Novo Gorico in Gorico, torej med mestoma, ki sta skupni dedič območja, "ki se v jeziku Slovencev imenuje Gorica". O tem sodelovanju bo kmalu izšel zbornik z naslovom *Izzivi in možnosti sobivanja*, v katerem bodo objavljeni prispevki avtorjev iz "obeh" Goric.

Prebivalci Nove Gorice in druga javnost pa niso seznanjeni s tem, da nima Nova Gorica osnovnih urbanističnih in prostorskih dokumentov. Gre za t.i. urbanistične za-

snove oz. za načrt prostorskega razvoja. Teh dokumentov, ki so izhodišče in temelj za nadaljnji prostorski razvoj mesta, Nova Gorica nima že več kot 30 let. Na to sta v pogovoru s sodelavcem Novega glasa opozorila arhitekta ter javna delavca Vinko Torkar in Niko Jurca. Nova Gorica je v formalno-pravnem pogledu le naselje, ki meji na druga samostojna naselja, kot so Solkan, Kromberk, Rožna dolina in Ajševica. Teh naselij ne bi smeli upoštevati kot dele Nove Gorice.

Arhitekt Niko Jurca, ki je tudi eden vodilnih članov Forumu za Goriško, opozarja, da je Nova Gorica spričo tega, da nima temeljnih urbanističnih in prostorskih dokumentov, ki bi jih moral sprejeti Mestni svet, v formalno-pravnem pogledu pravzaprav "divje naselje". Brez omenjenih temeljnih listin Nova Gorica tudi ni mogla vzpostaviti sodelovanja s Studiom za prostorsko načrtovanje Gregotti v Gorici, ki izdeluje regulacijski načrt tega mesta. Sicer pa sta novogoriška arhitekta, ki delata v Studiu za urbanizem in arhitekturo Axa, povedala, da ima Nova Gorica danes okoli 15 tisoč prebivalcev, razteza pa se na površini okrog 300 ha.

SLOVENIJA

STAVKA ŽELEZNIČARJEV

GMOTNE ZAHTEVE POVOD IN PRETVEZA ZA POLITIČNE CILJE?

Stavka železničarjev je povzročila veliko gospodarsko škodo. Nobena stavka v slovenski državi še ni tako pretresla javnosti in politiko postavila pred takšne dileme, kot je to dosegla stavka železničarjev.

Železnice so ena izmed najpomembnejših struktur v slovenski družbi; te imajo s svojimi skoraj 10 tisoč zaposlenimi velik vpliv na celotno gospodarstvo, ki je kljub razvoju in možnostim cestnega prometa še zmeraj močno odvisno od prevozov po železnici. Zato stavka ni povzročila samo ogromne materialne škode, ki se dviga v milijarde, temveč tudi posledice na drugih področjih, ki bodo še dolgo trajale.

Luka Koper ni prevzela številnih tovorov, ki so jih podjetja in družbe iz tujine presušerile v druga pristanišča, npr. v Trst, na Reko ali v druge evropske luke. Spričo stavke se je očitno za dalj časa oddaljil cilj kopske luke, da po obsegu prometa, kakovosti poslovanja in po dohodku postane najboljša severno-jadransko pristanišče. Neki bralec ljubljanskega časnika *Delo* je v pismu uredništvu celo menil, da je stavko železničarjev kakšna neznana organizacija iz tujine izkoristila predvsem zato, da bi preprečila nadaljnji vzpon Luke Koper.

Odnos slovenske javnosti do stavke železničarjev je v začetku kazal naklonjenost izraženim zahtevam, potem pa se je postopno spremenil v obsodbo njihovega početja. Postalo je namreč očitno, da so zahteve po povečanju plač in dodatkov v tej kategoriji skoraj zanesljivo samo povod in pretveza za politične cilje ene ali več strank. "Stavke so resda legalne in legitimne v demokratični državi, toda samo do stopnje in ravni, ko ne začno ogrožati interesov in razvoja celotne družbe," ugotavljajo časniki in tako menijo tudi tiste politične stranke, ki se uvrščajo bodisi neposredno v sedanjo vladajočo koalicijo v Sloveniji ali pa so njen zaveznik v Državnem zboru. Pri tem pa se je stavka železničarjev kompromitirala tudi zaradi tega, ker sta obe strani, torej sindikati in uprava Slovenskih železnic, prekršili veljavne zakone (zlasti zakona o stavki oz. Slovenskih železnicah) ter tudi sklep Ustavnega sodišča, ki je železničarje obvezoval, da morajo izvajati sklep vlade o minimalnem obsegu železniškega prometa med stavko. Storjeni sta bili dve napaki; direktor železnic Marjan Rekar je grobo in samovoljno prekršil zakone in pravice sindikatov s tem, da je suspendiral ali disciplinsko kaznoval člane stavkovnega odbora in nekatere železničarje (skupaj okrog 80 oseb); vodja stavkovnega odbora Slavko Kmetič pa je javnost užalil, ker je trmasto vztrajal na pozicijah sindikatov, tudi ob argumentih, ki so zanikali njegova stališča.

Stavka železničarjev, ki je povzročila globoke rane gospodarstvu in državi, se je formalno začela zaradi zahteve po povišanju plač in nadomestil tudi t.i. regresa, to je delnega povračila stroškov dopustov in letovanj. Toda t.i. tarifne priloge, s katero bi dopolnili splošno kolektivno pogodbo (v začetku so sindikati na slovenskih železnicah zahtevali tudi t.i. božični doatek), kmalu niso več omenjali, ker je, tako se zdi, prevladala politika. Uprava železnic je predložila dokaze o tem, da so plače na železnici višje kot drugod v gospodarstvu; delavci jih prejemajo redno, zagotovljeno pa imajo tudi stalno, državno službo.

Z MOTORJEM, MEDVEDKOM IN PERESOM V GUINNESSA

Benka B. Pulko je prva ženska, ki bo osvojila svet.

Trditev v našem podnaslovu je vse prej kot izmišljena ali iz trte izvita. Benka B. Pulko, ki so jo ob rojstvu krstili za Bernardko, je rojena na Ptuj. Srednješolska leta so jo zanesla v Maribor, univerzitetna - po poklicu je diplomirana biologinja - v Ljubljano. Tu skuša pognati korenine, a ji ne uspeva prav dobro. Kot biologinja je poučevala na osnovni in srednji šoli v Ljubljani in Kamniku, konec junija pa se bo kot prva ženska v zgodovini s težkim motorjem odpravila na večletno potovanje okoli sveta.

Popotniška in pustolovska žilica Benko spremlja od nekdanj. Do danes je prepotovala pokrajine, države in celine - svet v malem; zdaj jo zanima svet v vsej svoji podobi. 10. junija bo v Ljubljani pripravila novinarsko konferenco, na kateri bo orisala načrt poti in se prepustila izjemnemu medijskemu zanimanju zanj. Ko ji bo triletni podvig uspel - računa, da se bo vrnila pred iztekom tisočletja - bo svojo pustolovščino kronala s knjigo, predavanji, fotografskimi postavitvami in drugimi možnostmi uveljavljanja svojih popotniških vtisov. Zagotovo se bo ob vrnitvi oglasila tudi na Goriškem, da bomo v nekaj besedah njeno popotno sago povzeli tudi za naš tednik; pred odhodom pa bo Benka jutri, v petek, gostja večernega programa na Modrem valu Radia Koper.

Z najboljšimi željami bomo Benko pospremili na pot, ki so jo finančno podprla tudi številna primorska podjetja!

M. REMIAŠ

SGZ GORICA - SEJA PREDSEDSTVA

DOGOVARJANJE Z ZAVODOM ZA POKLICNO IZOBRAŽEVANJE

MARTIN DRUFOVKA

Na sedežu Združenja je bila v ponedeljek, 26. maja, seja Predsedstva. Kot gost se je udeležila ga. Tamara Blažina, direktorica Slovenskega deželnega zavoda za poklicno izobraževanje. Spregovorila je o nastanku in ustanovitvi zavoda in o prirejanju pobud in tečajev v slovenskem jeziku.

Zavod ima sedež v Trstu in Gorici; včasih prireja tečaje tudi v videmski pokrajini. Doslej je priredil pobude, ki segajo bolj ali manj na vsa področja: od obrtništva do gospodinjstva, od informatike do tujih jezikov, od trgovine do varnosti na delu, od upravljanja podjetij do socialnega skrbstva, od kmetijstva do turizma itd. Pri tečajih, ki jih financira dežela, je treba spoštovati deželne

predpise, predvsem kar zadeva število tečajnikov (najmanj 12), organizacijskih in finančnih aspektov itd. Zavod mora letno predložiti deželi približno meseca maja v odobritev predloge tečajev, posebej za redno delovanje in za Evropski socialni sklad. Pobude so odobrene in financirane samo, če prejmejo zadostno število točk. Pri tečajih rednega delovanja je predvidena vpisnina, ki jo določa dežela, medtem ko je pri tečajih Evropskega socialnega sklada predvidena študentska. Obiskovalci prejmejo potrdilo o opravljenem tečaju ali kvalifikacijo.

Osnovni namen obiska ge. Blažinove je bil izmenjava informacij o izpeljavi novih tečajev za šolsko leto 1997/98. Odborniki Združenja so se strinja-

li, da sta tečaja informatike in angleščine nujno potrebna, poleg teh pa bi v Gorici kazalo organizirati osnovni tečaj za podjetnike oz. za vodenje malih podjetij in tečaj za vpis v trgovski register pri Trgovinski zbornici (REC).

Združenje je sprejelo tudi letos povabilo šole Ivan Cankar za poletno prakso dijakov poklicnega in tehnično-trgovskega zavoda pri goriških podjetjih v poletnem času. Namen vezbanja je, da dijaki dopolnijo svoje šolsko znanje s praktičnim delom v podjetju in se tako bolje pripravijo na poklic. Delovna izkušnja v podjetju je namreč nujno potrebna za zaposlitev mladih v sedanji neprizanesljivi stvarnosti. Upajmo, da se bo pobuda, ki je bila v prejšnjih letih zelo uspešna, nadaljevala. Podjetja, ki bi rada zaposlila kakega dijaka v poletnih mesecih, naj se javijo na sedežu ali direktno na tajništvo zavoda Ivan Cankar.

POSVET O KMEČKIH TURIZMIH

NAČRT DR. GREGORIČA ZA RAZVOJ VINOGRADNIŠTVA

ERIK DOLHAR

23. maja je tržaška pokrajinska uprava priredila v kongresnem centru raziskovalnega območja pri Padričah posvet o zaščiti in razvoju kmetijstva in okolja na Tržaškem, s posebnim poudarkom na možnosti, ki jih ponuja čezmejno sodelovanje.

Sintezo načrta je podal poslanec Orljke prof. Mario Prestamburgo, Gianluigi Gallenti pa je razložil namembnost načrta, ki je nastal v sodelovanju z izvedenci za posamezna področja: Enos Costantini za vrtnarstvo in kmečki turizem, Susanna Frausin za oljkarstvo, dr. Mario Gregorič za vinogradništvo, Maria Luisa Pizzulin za cvetličarstvo in Roberta Leonarduzzi za živinorejo. Menimo, da bi bilo za našega kmeta še zlasti zanimivo poročilo dr. Gregoriča.

NAČRT "TRTA" V TRŽAŠKI POKRAJINI KLIMATSKI POGOJI

Govorimo o območju, ki je široko od 3 do 7,7 km in dolgo nekaj več kot 30 km. Gojenje vinske trte je bilo tu od vedno najpomembnejša kmetijska panoga. Podnebje je v tržaški pokrajini mešanica kontinentalnega in vlažno-sredozemskega. Ločiti moramo med dvema teritorialnima

okoljema: obalnim in kraškim. Prvo ima submediteranske ambientalne značilnosti in ponuja zato vino, ki vsebuje višjo stopnjo alkohola in nižjo stalno kislino. Drugo okolje, kraško, za katero so značilne nižje srednje temperature, pa omogoča proizvajanje vina z nižjo stopnjo alkohola, z izrazito sadnostjo in sveže s precejšnjo kislino.

KRATEK ZGODOVINSKI OKVIR

Prve novice o vinogradništvu v sedanji tržaški pokrajini lahko najdemo v rimskem obdobju, ko je Plinij Starejši dvakrat omenil zlahtno vino, ki je v majhnih količinah prihajalo s kamnitega griča Pucinum, ki ga nekateri postavljajo v okolico Devina. Novice o vinski proizvodnji zasledimo tudi v srednjem veku, o tukajšnjem vinu pa se podrobneje govori v prejšnjem stoletju. Iz teh podatkov lahko izvemo, da so kmečko gospodarstvo obmorskega pasu sestavljale vasi Križ, Prosek in Kontovel. Trta pa, čeprav v manjšem delu vseh kmečkih proizvodov, je bila zelo razširjena na celotnem tržaškem ozemlju, posebno v ožji mestni okolici: na Opčinah, v Rojanu, na Rocolu, Verdeli in Sv. Mariji Magdalen. Podatki o vinogradništvu nam povedo, da se je vzpon vinogradništva nadaljeval tudi v našem stoletju in dosegel svoj višek med vojnama. Začelo se je nato krčenje površin vinogradov, ki se je pospešilo v zadnjih 25 letih. Naj navedemo samo 3 zgorajne podatke: leta 1970 je površina vinogradov znašala 527 hektarov, leta 1982 352, leta 1994 pa 310 hektarov. Ta težnja se je danes ustalila oz. obrnila, saj je za kakih 10 hektarov več novih vinogradov.

PROIZVODNA STRUKTURA KMETIJ

Iz analize približno sto kmetij, ki so bile izbrane tako, da lahko predstavljajo verodostojni vzorec vinogradniške stvarnosti v tržaški pokrajini, so izšli zanimivi podatki. Pri manjših kmetijah prihaja še zlasti do izraza pomanjkanje razpoložljivih kmetijskih površin, da bi bilo gojenje trte donosno.

NEKAJ PODATKOV

Najbolj razširjene so domače avtohtone sorte (teran in istrski refošk ter vitovska), ali tiste, ki so postale avtohtone (istrska malvazija). Malvazija je sploh najbolj gojena bela sorta (kar polovica vseh belih sort). Za naše vinograde je značilna raznolikost, ki je ponekod tolikšna, da na isti vrsti lahko uspevajo tri različne sorte, ki so večkrat drugačne tudi po barvi jagod. V zadnjih dvajsetih letih smo bili priča občutni prenovi vinogradov. Razširilo se je gojenje malvazije, pred kratkim pa sta se pri nas uveljavila še sauvignon in chardonnay.

ANALIZA PROIZVODNE OSNOVE TERITORIJA

Močna razdrobitev in razpršitev sta bili glavna razloga za opustitev mnogih rodovitnih površin, ki so bile še zlasti primerne za gojenje vinske trte. Skoraj polovica vinogradov ima več kot 30 let. Največ je prodaje v tradicionalnih osmicah, kateri sledi prodaja točnega vina zasebnikom. Omenjene tradicionalne oblike prodaje po relativno visoki ceni ne spodbujajo vinogradnikov, da bi pridelali visoko kvaliteta vina, kot bi jih spodbujale in druge okoliščine omogočale.

DALJE

SESTANEK GOSTINCEV SDGZ

NASTOP NA ENOKRASU '97 IN PREDSTAVITEV KNJIGE VESNE GUŠTIN

Prejšnji teden se je sestel v gostilni Guštin v Zgoniku odbor gostinske sekcije pri SDGZ. Srečanja so se udeležili tudi obrati, ki so na Vinski poti terana, in gostinci, ki redno sodelujejo pri promocijskih akcijah Združenja. Pripravljala se namreč skupna pobuda s Konzorcijem vin Kras, degustacija kraških vin Enokras '97. Po prvi izdaji na devinskem gradu bo ta sedaj na gradu sv. Justa, kjer bodo vinogradnike spremljali gostinci s Krasa in iz mesta z značilnimi krajevnimi prigrizki.

Sestanek je nudil priložnost za pregled opravljenega dela in sindikalne problematike v gostinstvu in turizmu. Vsi posegi v razpravi so bili enoglasni. Zlata doba za krajevne operaterje, trgovce, gostince in povezane sektorje, je dokončno mimo. Zato si je treba krepko zavhati rokave in samo obrati, ki se bodo prilagodili novim razmeram in pov-

praševanju, imajo možnost razvoja in obstanka na tržišču. Potrebne so promocijske akcije, pri katerih naj sodelujejo vsi zainteresirani osebi na teritoriju za učinkovito ovrednotenje le-tega in reklamizacijo v sosednjih deželah. Nekateri akcije, ki se že izvajajo, npr. ponudbe ob vikendih *T For You*, nagrade za tuje kupce *Trieste City Club*, niso dovolj odmevne ali so nezadostno povezane z našim okoljem, zato bi morali spodbuditi nastanek novih.

Združenje bi moralo prevzeti vlogo pobudnika, dobiti pri javnih upravah podporo in sredstva za uresničitev ambicioznih in perspektivnih, tudi skupnih projektov na področju zelenega turizma, enogastronomije, vrednotenja krajevnih zanimivosti in tradicij, drugih novih in neizkoriščenih področij. Ti inovativni projekti bi lahko pritegnili mlade, pospešili nastanek novih de-

javnosti in obogatili obstoječo ponudbo. Kar se zadnje čase uspešno dela na področju kmetijstva (vinogradništvo, oljkarstvo), naj bi se preneslo na sorodne sektorje gostinstva in turizma.

Vsestransko zanimivo srečanje je popestrila predstavitev knjige Vesne Guštin *Gričanc je več dnevu ku klobas*, na kateri je poleg avtorice sodeloval še urednik knjige in založbe Devin Andrej Furlan. Knjiga je poznana, saj so jo že večkrat predstavili, tokrat pa prvič gostincem. Guštinova je izpostavila dva cilja: želela je dokumentirati dragocen in doslej neobdelan izsek krajevnega ljudskega izročila pred izginitjem pričevalcev; še bolj pa si želi, da bi zbrani recepti ponovno zaživel v jedilnikih kraških gostiln. Tudi gostinci Slovenskega deželnega gospodarskega združenja, ki so knjigo sponsorizirali, so bili mnenja, da je ta lahko res povod za ponovno odkritje pravadnih receptov, prav tako pa izziv za uporabo le-teh v utečeni gostinski ponudbi, čeprav mora ta spoštovati določene zakonitosti ekonomsko-komercialne logike.

ZDRAVJE NAŠIH OTROK

JELENA STEFANČIČ

Za vročino in glavobol lahko masirate otroka tudi tako, da mu držite z obema rokama glavo obrnjeno k sebi ter ga s palcem obeh rok nežno masirate prek čela, od sredine navzven (masaža prek čela). Ponovite 50-krat.

MASAŽA PRSNEGA KOŠA

Indikacije: kašelj, astma.

Posadite si otroka na kolena, tako da bo obrnjen proti vam, in ga trdno držite pod pazduhami. S palcem mu čvrsto masirajte hrbet med lopaticama, skoraj od vrha hrbta do konca lopatic. Masažne gibe ponovite 50-100-krat.

Posadite si otroka na kolena, tako da bo obrnjen stran od vas in ga trdno držite pod pazduhami. S palcem mu čvrsto masirajte hrbet med lopaticama, skoraj od vrha hrbta do konca lopatic. Masažne gibe ponovite 50-100-krat.

MASAŽA TJANTU (Sapnik)

Indikacije: kašelj, astma.

Otroka si posadite na kolena, tako da bo sedel pokončno in ga podpirajte z roko. Dojenčka držite skoraj navpično in mu podpirajte glavo. S kazalcem masirajte jamico na srednjem delu vratu, nad vrhom prsnega koša. Z nežnimi treslaji čvrsto masirajte. Masažne gibe ponovite 200-krat.

DALJE

Pri masaži otrok si predstavljajte, da masažni prijemi usmerjajo otrokovo energijo na boleča mesta. Na primer pri masiranju hrbtenice poskušajte speljati vročo energijo ven iz glave, pri masiranju vzdolž križnice pa si predstavljajte, da spodbujate delovanje črevesja.

MASAŽA PO ČELU NAVZGOR

Indikacije: vročina, glavobol.

Otrokovo glavo držite z obema rokama, obrnjeno k sebi. Zdaj z enim, zdaj z drugim palcem 50-krat potegnite po čelu navzgor od nosnega košarica do črte lasišča.

NAMIZNI TENIS

KRAS GENERALI DRŽAVNI PODPRVAK

ERIK DOLHAR

Vanja Milič, Ana Bersan in Wangova so potrdile lanski rezultat. Naslov je romal spet v Castellano (MN).

Državne podprvakinje Krasa Generali: z leve trener Geke, sedita Ana Bersan in Wang Xuelan. Na sliki spodaj Vanja Milič v akciji (Foto Kroma)

V Zgoniku v soboto, 31. maja, torej nismo dočakali čudeža. Moštvo Castellane iz okolice Mantove je potrdilo, da je trenutno najboljša v italijanski ženski A ligi, kar je bilo razvidno že "na papirju", saj gostje lahko računajo na št. 1 in št. 3 v Italiji (Bulatova in Negrisolijeva), ob teh pa je še dobra Kitajka Chen. Glede na njihovo starost pa je prihodnost nedvomno na strani Krasovih pingpongašic, ki so se povsem enakovredno upirale očitno močnejšim nasprotnicam.

Zgoniški športni center je bil v soboto do zadnjega kotička napolnjen z domačo publiko, a tudi z navijači iz Mantove, ki so se z velikimi zastavami in trobojnicami že pred začetkom druge finalne tekme pripravljali na potrditev lanskega državnega naslova. Prisostvovali smo nekaterim res kvalitetnim dvo-

pa očitno ni zmogla. Še za dve točki je poskrbela domača Kitajka Wangova in tako postavila končni izid na 5-3 za gostinje Castellane.

Igralke in navijači iz Mantove so lahko tako dali duška svojemu veselju, morda pa je kdo bil presenečen, ko je videl, da je veselje preplavilo tudi Krasov tabor, saj so naša dekleta letos vendar nepričakovano potrdila lanski naslov državnih podprvakinj.

Po tekmi je trener Krasa Generali in mož Krasove Kitajke Wangove, kitajski strokovnjak Quiang Ge-Ke izjavil: "Igrali smo proti močnejšemu nasprotniku, kljub temu pa so vse naše igralke dale vse od sebe. Igrali smo neizmerno bolje kot na prvi tekmi v Mantovi. Zadovoljen sem, da si je moja žena po uvodnem porazu, na katerega je verjetno vplival prevelik psihološki pritisk, takoj opomogla in zmagala dva naslednja dvobojja. Naravnost navdušen sem nad nastopom Bersanove, ki igra vse bolje. Miličevi pa manjka izkušnosti na tako pomembnih srečanjih. Zadovoljen sem z ekipo v tej sezoni. Premagati Coccaglio v polfinalu in se uvrstiti v finale je bil za nas lep podvig."

FOTO KROMA

bojem. Bersanova je uvodoma, kljub bolečinam v hrbtu, iztržila zmago proti vitki Negrisolijevi, kar je bil za Castellano nekaj alarmni zvo- nec. Za ponovno izenačenje pa je v kitajskem dvoboju poskrbela Chenova, ki je po izredno izenačeni igri z minimalno razliko v točkah premagala domačo tujko Wangovo. Izredno pričakovanje pa je veljalo za spopad med najboljšo igralco v Italiji, sicer Rusinjo poročeno v Italiji, več kot tridesetletno Bulatovo, in domačo novo zvezdo Vanjo Milič. Vanja ni razočarala, saj je Bulatovo pošteno namučila in jo z atraktivnimi in učinkovitimi potezami večkrat spravljala v krizo, ter tako osvojila tudi niz. Kaj več

ABSOLUTNO DP: KRAS CILJA NA VEČ NASLOVOV

Bologna - V sredo, 4. t.m., se je začelo absolutno državno prvenstvo, na katerem je zgoniški Kras prisoten s številnim zastopstvom, tako med posamezniki kot med pari. V petih tekmovalnih dneh nastopajo igralci 2. in 3. kategorije, najboljši pa v absolutni kategoriji. Kras bo skušal še obogatiti svojo zbirko kolajn, drugokategorijca Vanja Milič pa potrditi lanski naslov podprvakinje.

REKORDNA REGATA TRST-BRIONI

JADRANJE

Tržaški pomorski klub Sirena in JK Vega iz Pulja sta v sodelovanju s turistično ustanovo Vodnjani v soboto in nedeljo, 31. maja in 1. t.m., odlično organizirala že tradicionalno, 12. izvedbo nočne regate od Trsta do Brionov. Regata je bila rekordna, saj se je udeležilo kar 47 jadrnic iz Italije, Slovenije, Hrvaške in Danske. Na startu ob sončnem zatonu pred barkovljanskim sedežem našega društva so jadrnice zašle v skoraj popolno brezvetrje, ki jih je nato do prvih jutranjih ur skoraj za vso pot spremljalo do istrskega otočja. Na cilj je kot prvi prispel predstavnik društva SVBG Angelo Rosso, ki je svojo premoč potrdil tudi na drugi, nedeljski krožni regati okrog Brionskih otokov. Takoj za njim pa se je uvrstila jadrnica sesljsanske Čupe Cimbra s posadko Bezin,

Suban, Carli, Musina, Cernac, Ferluga, Levade, De Cristini, Ferfolja, ki je bila naslednjega dne najboljša v kategoriji Maxi. Na 2. regati sta se na odlični 2. mestu v svojih kategorijah uvrstili tudi drugi dve Čupini jadrnici Kima in Vieni via con me. Od naših dveh društev so nastopile še jadrnice Sirena Selve (Tomšič), Tyspi Cock (Masetti), Alcar (Čok) in Čupe Sciuscià

(Milič). Predsednik TPK Sirena Livio Pertot je bil nad uspehom regate naravnost navdušen: "Mislim, da je bila letošnja organizacija daleč najboljša med vsemi doslej, za kar se moramo predvsem zahvaliti sponzorjem, ki so nas podprli, saj zahteva organizacija take prireditve velike stroške." ED

KOŠARKA

DOM NA POPRAVNI IZPIT

Dom Agorest Rob Roy je v soboto izgubil v dodatni tekmi za napredovanje v C2 ligo. Jadran na turnirju Sarti.

Peterka Livia Semoliča na nevtralnem igrišču v Štaranu proti tržaškemu Santosu ni imela sreče. Že na začetku srečanja proti peterki, s katero so si Domovci delili prvo mesto ob koncu prvenstva D lige, si je izkušeni playmaker Marko Corsi tako hudo ranil čelo, da se je moral zateči v bolnišnico, kjer so mu naredili kar sedem šivov. Njegova odsotnost na igrišču je pogojevala nadaljevanje ize-nacene tekme, v kateri so se Goričani v prvem polčasu še kar dobro držali. Ko pa si je v nadaljevanju Santos priboril prednost, tudi povratek Corsija na igrišče ni več zalegel. Santos tako direktno napreduje v C2 ligo, medtem ko bodo imeli Domovci že v soboto popravni izpit, ko se bodo, spet v Štaranu, ob 20. uri pomerili z drugouvrščenim moštvom iz videmske pokrajine, Aiellom. Po besedah deželnega predsednika košarske zveze Deganuttija, pa bi ta tekma lahko bila nepomembna, saj bo verjetno prišlo do reorganizacije C2 lige, v katero naj bi napredovale prve 3 ekipe iz vsake skupine, torej tudi Dom in Bor. Za to naj bi manjkalo samo še formalni sklep.

V promocijski ligi se Breg, po porazu v zadnji tekmi proti Skyscrapersom ni mogel izogniti izpadu iz lige.

Naša združena ekipa Jadrana pa je v ponedeljek začela igrati na tradicionalnem 14. članskem turnirju za memorial Don Giacomo Sarti, ki ga prireja tržaški Don Bosco. V skupini z Jadranom sta še Latte Carso in Motonavale, v drugi pa Barcolana, Don Bosco in Intermuggia. Na tem turnirju je Jadran vselej odigral vidno vlogo, saj je zabeležil rekordno število zmag (5). Jadran nastopa s člansko ekipo, ki je letos igrala v B2 ligi.

MLADINSKA ODBOJKA

MATEJ ČERNIC ODLOČILEN

Valovka A. Ambrosi na izbirnem treningu v Venetu.

FOTO BUMBACA

Riga (Latvija) - 18-letni talent štandreskega Vala Matej Černic (na sliki) je odločilno pripomogel k uvrstitvi italijanske mladinske reprezentance na svetovno prvenstvo, ki bo od 19. do 29. avgusta v Bahreinu. Na prvi kvalifikacijski tekmi je odločilno pripomogel k zmagi Italije proti Nemčiji, ko je v tie-breaku stopil na igrišče in se izkazal z vrsto udarcev. Matej je nato z "Azzurri" gladko premagal še Portugalsko, Finsko in Latvijo.

Naš Matej se bo lahko tako pomeril še na enem vrhunskem tekmovalju! Že v četrtek, 5. junija, je spet odpotoval, tokrat na priprave v Cagliari, kjer bo od 19. do 22. t.m. četverboj med

Italijo, Brazilijo, Bolgarijo in Nizozemsko.

Valovka Aleksija Ambrosi je bila povabljen na meddeželni zbor, iz katerega bodo 8. in 9. t.m. izšle kandidatke za državno selekcijo letnika 1982, ki bodo nastopile na mednarodnem turnirju v Lizboni.

AMATERSKI NOGOMET

MLADOST DEŽELNI PRVAK 3. AL

Doberdobska enajsterica je na najboljši način zaključila letošnjo uspešno sezono. Do prestižnega deželnega naslova prvakov 3. amaterske lige se je dokopala z dvema goloma Roberta Devette v zadnjih minutah dodatnega srečanja proti Atleticu Rizzi.

MLADINSKI NOGOMET

ZMAGALI ZARJA IN GAJA

Naraščajniki Zarje so po zmagi v finalu proti San Giovanniju povsem zaslužno osvojili turnir v Ogleju. Jaš Gregori je bil proglašen za najboljšega vratarja turnirja, Matej Škr pa za najboljšega strelca.

Najmlajši združene ekipe Gaje so na najboljši način začeli lov na deželni pokal, saj so v uvodnem srečanju z dobro igro tesno premagali Castionese. Ob tej priložnosti so prvič igrali na novem travnatem igrišču na Padričah. Pred tem je naša združena ekipa osvojila turnir v Ogleju.

KOTALKANJE

TANJA ROMANO V DOBRI FORMI

Sirotti (Vipava) na Pokalu Evrope. Dobri rezultati Poleta in Vipave v deželni fazi prvenstva UISP.

Članica openskega Poleta Tanja Romano se je odlično odrezala na letošnjem Domžalskem slamniku, tradicionalnem tekmovalju v umetnostnem kotalkanju. Med kadetinjami je namreč premočno zmagala in za odlični nastop prejela enako oceno kot članska svetovna prvakinja v kombinaciji, tekmovalka iz Benetk Giusi Locane. Romanova je tako potrdila, da ima vse možnosti za uresničitev svojega letošnjega cilja: uvrstiti se na evropsko prvenstvo.

Kotalkarica Vipave Cristina Sirotti bo v paru z Guglielmijem iz Gradišča branila barve Italije

na Pokalu Evrope, ki ga bosta konec meseca v Trstu organizirala Polet in Jolly.

Kotalkarji Poleta in Vipave so se dobro odrezali tudi na deželnem delu prvenstva UISP. Najboljši rezultat je dosegla članica Vipave Karin Kukovac, ki je bila najboljša v prostem programu pred klubsko kolegico Moreno Vizintin. Na zmagovalni oder sta stopili tudi Poletovki Daša Hrovatin (3. v prostem programu med letniki 1986) in Mateja Milič (3. v prostem programu med letniki 1987).

CONI-OKS: USPEŠNO SODELOVANJE

Rim - Na sestanku, ki sta ga imela predsednika italijanskega in slovenskega olimpijskega komiteja Pescante in Kocijančič v torek, 27. maja, sta sogovornika potrdila uspešno medsebojno sodelovanje. CONI in OKS bosta še naprej podpirala športne organizacije slovenske manjšine v Italiji in italijanske v Sloveniji, ki jih oba komiteja priznavata.

GORSKO KOLESARSTVO

USPEL 6. DEVIN BIKE

FOTO KROMA

Smučarski klub Devin je pod pokroviteljstvom občine Devin - Nabrežina v nedeljo, 1. t.m., brezhibno pripravil 6. dirko Devin bike, ki je veljala tudi za 2. trofejo Zadrzne kraške banke. Na tehnično zahtevni progi je v 10 kategorijah nastopilo 162 tekmovalcev iz 43 društev, od katerih jih je na žalost bolj malo prišlo iz Slovenije. Žal je prišlo tudi do dveh manjših nesreč, pri katerih si je en kolesar zlomil ključnico, drugi pa utrpel odrgnine. Od kolesarjev iz naših društev je treba omeniti 5. mesto Devinčana Cristiana Leghisse v kategoriji do 23 let, njegov klubski kolega, novinec Danilo Bergamasco, pa je bil 4. v kategoriji M3. Precej smole je imel Tomaž Legiša (Devin), ki je v zadnjem krogu strgal verigo in odstopil.

ATLETIKA

MACCHIUT NA SREDOZEMSKIH IGRE

Tržaška zaprekašica Margaret Macchiut (na sliki) si je z 2. mestom na ekipnem državnem prvenstvu brzkone že priborila mesto v reprezentanci, ki bo od 13. do 25. t.m. sodelovala na Sredozemskih igrah v Bariju. Njen trener Lasič tudi meni, da je to njen letošnji cilj.

ROKOMET, BALINANJE

TURNIRJI V ZGONIKU

V sklopu razstave vin so bili konec tedna v Zgoniku na sporedu tudi 3 turnirji v balinanju, moškem in ženskem rokometu, ki jih je tretjič organiziral ŠK Kras. Na sliki Kroma je bivši Krasov rokometar Marko Pertot, ki je prvič nastopil s svojo novo ekipo iz Sežane.

KAMPANJA OSEM OD TISOČ

Z JASNIM PODPISOM SODELUJ S CERKVIJO

Je res, da živimo v brezbrizni družbi, v družbi individualistov in nezanimanja? In da brezbriznost zapira človeka v svet, v katerem ni prostora za nobeno stvar, ki prihaja v družinsko in zasebno okolje od zunaj? Četudi bi lahko odgovorili pritrdilno na ta vprašanja, moramo vseeno poudariti novost, ki traja že od leta 1990. Vsako leto namreč 80 odstotkov vseh davkoplačevalcev nameni Osem od tisoč katoliški Cerkev. Kaj to pomeni? Msgr. Ersilio Tonini je o tem dejal takole: "Še obstajajo hvaležnost, navezanost in občutek pripadnosti, javno priznanje in spodbuda." To je nedvomen znak zaupanja Italijanov v katoliško Cerkev in njeno duhovno poslanstvo, njim moramo namreč prišteti tudi neverne in vse tiste, ki ne hodijo v cerkev, a vseeno za Cerkev prispevajo. Cerkev mora seveda zelo jasno pokazati, kam nameni denar, ki ji ga nakaže najmanj 14 milijonov državljanov. Tudi zato vzbuja vsakoletno poročilo o porabi sredstev, ki ga objavljajo vsi večji dnevniki, veliko zanimanja. Seveda smo lahko zadovoljni z rezultati dela, vseeno pa moramo paziti, da bo tudi v prihodnje tako.

Spomniti se moramo, da vsako leto do 30. junija nakaže država Italijanski škofovski konferenci na račun določena

sredstva od dajatev Osem od tisoč. Ta bi morala delno Cerkev vrniti, če bi se zmanjšalo število podpisnikov za davek Osem od tisoč, ki je namenjen katoliški Cerkev. Za leto 1997 bi morala denarna vsota znašati ok. 1.383 milijard lir, kar je že 71 milijard manj kot lani.

Upadanje števila podpisov je resna zadeva. In to ne samo zaradi odločitev davkoplačevalcev; predvsem zaradi vedno novih sprememb na davčnem področju in zaradi drugih verstev, ki hočejo svoj prispevek. Prav povečanje števila "kvadratkov" na davčni prijavi, v katere polagajo davkoplačevalci svoj podpis in tako nameenjajo svoja sredstva, povzroča zmešnjavo, saj so bili na obrazcu davčne prijave leta 1990 samo 4 "kvadratki", medtem ko jih je na zadnji prijavi že sedem. Zato naj ne bo odveč, če ponovimo, da je na vseh obrazcih za davčno prijavo (740, 101-za odvisne delavce in 201 za upokojene) "kvadratik" z napisom *Katoliška Cerkev* drugi z leve v prvi vrsti. Da ne bi razveljavili vašega podpisa, morate podpisati samo v en "kvadratik" in vedno znotraj "kvadratka". Do 30. junija je še čas. Tudi to dejanje je za vsakega katoličana sodelovanje pri pomembnem misijonskem delu Cerkve.

MGB

TUDI UPOKOJENCI Z
OBRAZCEM DAVČNE PRIJAVE
201 IN ODVISNI DELAVCI Z
OBRAZCEM 101 LAHKO
NAMENIJO OSEM OD TISOČ
ZA KATOLIŠKO CERKEV

KONEC FEBRUARJA SO MILIJONI UPOKOJENCEV IN ODVISNIH DELAVCEV PREJELI OBRAZCE DAVČNE PRIJAVE 201 IN 101, KI JIM JIH NI POTREBNO VRNITI DAVČNIM URADOM, ČE NIMAJO DRUGIH PRIHODKOV IN NE ODBITKOV PRI DAVKIH. VSI TISTI PA, KI PREJMEJO NA LETO VEČ KOT 8.611.000 LIR, LAHKO, ČE SEVEDA HOČEJO, NAMENIJO OSEM OD TISOČ ZA KATOLIŠKO CERKEV. SEVEDA MORAJO V TA NAMEN IZPOLNITI OBRAZEC DAVČNE PRIJAVE 201 IN 101 IN SE PODPISATI V "KVADRATK", KJER PIŠE "KATOLIŠKA CERKEV", OBRAZEC PA MORAJO SEVEDA TUDI PODPISATI. IZPOLNITI MORAJO TUDI OBRAZEC IN NAPISATI SVOJE IME IN PRIIMEK, NASLOV, ROJSTNE PODATKE IN DAVČNO ŠTEVILKO (CODICE FISCALE), ČE TI PODATKI ŽE NISO VNEŠENI NA DAVČNO PRIJAVO. KOPIJO OBRAZCA 201 ALI 101 BODO POTEM LAHKO ODDALI NA OBČINI, KJER IMA DAVKOPLAČEVALEC STALNO BIVALIŠČE, ALI PA JO BODO POSLALI NA BLIŽNJI DAVČNI URAD V PREPROSTI OVOJNICI Z OBIČAJNO ZNAMKO ZA POŠTNE STORITVE. ORIGINAL OBRAZCEV 201 ALI 101 BODO OBRŽALI DOMA.

POZOR: ČE HOČETE, DA BO PODPIS VELJAL, MORATE PODPISATI SAMO V "KVADRATKU" IN SAMO V ENEM "KVADRATKU".

Z ŽIČNICO DO SVETIH VIŠARIJ, KJER SE SREČUJEJO VERNIKI TREH NARODOV

KABINSKA ŽIČNICA v Ovčji vasi obratuje vsak dan od 21. junija do 8. septembra. Ob sobotah in nedeljah pa še: 7./8. in 14./15. junija ter 13./14., 20./21. 27./28. septembra in 4./5. oktobra.

URNIK: delavniki od 9. ure do 16.30; nedelje in prazniki od 8.30 do 18. ure. Posebne ugodnosti za organizirane skupine (min. 25 oseb): povratna karta 14.000 lir.

Sv. maša: delavniki ob 12. uri; nedelje in prazniki ob 9.30, 10.30, 12., 15. uri.

INFORMACIJE TEL. 0428/2967 - 64982. FAX 0428/40455

telecabina
MONTE
SANTO
D E L
LUSSARI

BANKA VIPA d.d

5000 NOVA GORICA
Kidričeva 7
p-p. 52
žiro račun: 52000-620-112
telex: 065/28-516, 28-506
telefon: 065/28-511, 28-507 (direktor)

EDINA BANKA V NOVI GORICI, KI IMA V MESTU TUDI SVOJ SEDEŽ

VIPA IZVAJA MERILA IN STANDARDE EVROPSKE ZVEZE ZA DOBRO IN USPEŠNO POSLOVANJE TER ZA RAZVOJ TE BANKE

V Novi Gorici deluje več bank, ki pa imajo sedeže in vodstva v slovenskem glavnem mestu, Ljubljani. Samo Banka VipA ima v Novi Gorici tudi svoj sedež, kar seveda spodbuja skrb in prizadevanja te finančno-denarne ustanove, ki je organizirana kot delniška družba, za dobro in uspešno poslovanje na sicer zelo zahtevnem in konkurenčnem tržišču z denarjem. Podatki in primerjave med VipA in povprečji, ki veljajo za celoten bančni sistem v Sloveniji, kažejo, da ta novogoriška banka prednjači v vseh elementih poslovanja. To tudi pomeni, da VipA izvaja oziroma izpolnjuje merila in standarde, ki jih na področju finančno-denarnega sistema in bančništva določajo organi Evropske zveze. Gre za zelo pomemben uspeh, saj bo novi zakon o bankah, ki ga bo sprejela Slovenija pri svojem približevanju evro-atlantskim integracijam, banke postavil pred nove odločitve, zahteve in izzive. Domače banke se bodo morale na finančno-denarnem tržišču soočiti s konkurenco tistih tujih bank, ki bodo v Sloveniji odprle svoje enote oz. t.i. "okenca". Bilančna vsota VipA znaša skoraj 36 milijard tolarjev ter je samo lani narasla za 28 odstotkov. Po teh sredstvih se je novogoriška banka uvrstila na enajsto mesto med vsemi bankami v državi. VipA se je skratka vse od ustanovitve pred petimi leti izjemno hitro razvijala, povečevala bilančno in zunajbilančno poslovanje ter obenem širila tudi obseg plačilnega prometa s tujino. Takšen njen razvoj in uspešno poslovanje je potrdila tudi londonska revizijska hiša KPMG. T.i. diagnostični pregled je bil opravljen tudi s sodelovanjem Banke Slovenije.

Navajamo nadaljnje pomembne podatke, ugotovitve in primerjave. Bilančna vsota na enega zaposlenega v VipA, ki je eden osnovnih kazalcev o produktivnosti dela, je lani dosegla 348 milijonov tolarjev, s čimer je za več kot dvakrat presegla raven produktivnosti v drugih slovenskih bankah. Operativni stroški na povprečno bilančno vsoto, ki jih je banka imela ob koncu leta 1996, so bili najnižji med vsemi slovenskimi bankami; znašali so 2,1 (povprečje slovenskih bank je bilo 3,41). Po tem merilu se VipA lahko primerja s podobnimi bankami v Evropi. In tudi donosnost na kapital je v tej novogoriški banki dvakrat višja od slovenskega povprečja.

SPREJETA STRATEGIJA RAZVOJA VIPA V OBDOBJU 1997-2001

Londonska revizijska hiša KPMG - pregled poslovanja je napravila za potrebe Banke Slovenije in za organizacijo Phare v okviru Evropske zveze - je v poročilu o banki VipA zapisala tudi naslednje: "Banka je bila v zadnjih letih zelo uspešna. Svoj uspeh je gradila na konservativni posojilni politiki, nudenju dobrih storitev svojim komitentom in vzdrževanju visoke likvidnosti. Prihodnost banke je odvisna od njene nadaljnje sposobnosti zagotavljanja dobrih storitev svojim komitentom po konkurenčnih cenah ob hkratnem reševanju nekaterih ključnih notranjih zadev in številnih pomembnih tržnih problemov." Na osnovi tako ugodnega mnenja in predlogov londonske revizijske hiše KPMG in odločenosti vodstva banke za samostojen razvoj je Skupščina banke obravnavala in sprejela strategijo razvoja VipA v letih 1997-2001. V tej strategiji je določila zahtevne naloge, med njimi doseganje 15-odstotne rasti obsega poslovanja vsako leto, najmanj 10-odstotno donosnost na vloženi kapital, povečanje storilnosti, tako da bo leta 2001 bilančna vsota na zaposlenega znašala 608 milijonov tolarjev, ob hkratnem povečanju števila

zaposlenih na 120, in znižanje operativnih stroškov na poldrugi odstotek glede na povprečno bilančno vsoto. VipA bo mrežo svojih enot (ekspozitur) na območju severne Primorske in Krasa povečala, tako da bo vseh enot 25. Finančno in komercialno se bo povezovala z drugimi bankami: doma zlasti za financiranje večjih projektov nacionalnega pomena in za napredek bankomatskega in negotovinskega poslovanja. V tujini pa bo VipA poglobljala komercialno poslovanje z ostalimi bankami v EZ, da bi skupaj delovale na Balkanu in v Vzhodni Evropi.

Banka VipA skratka zelo uspešno posluje, ima svojo strategijo in vizije razvoja, upošteva možnost vključitve Slovenije kot enakopravne članice v Evropsko zvezo. Ves napredek je plod trdega dela, lastnih znanj in izkušenj vseh zaposlenih, ki so jih pridobili v petih letih delovanja oz. obstoja VipA. Poudariti velja tudi vsestransko podporo delničarjev banke, in to vse od ustanovitve banke pred petimi leti. Število le-teh se je od 38, kolikor jih je bilo ob ustanovitvi VipA, povečalo na 233. Delničarji so pretežno iz zasebnih podjetij in iz nekdanjih družbenih podjetij, ki so se olastnili. Med delničarji pa so tudi obrtniki in fizične osebe.

Banka VipA je zagotovo primer "zgodbe o uspehu", ki je nastala v Novi Gorici.